

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ:

**ΒΑΣΙΛΕΙΑ II: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ, ΤΟΥΣ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΕΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ: ΔΑΜΟΥΡΑ ΘΕΑΝΩ
ΚΑΡΜΟΙΡΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΛΥΓΓΙΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΜΑΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	9
ΤΡΑΠΕΖΕΣ – ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	9
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	9
1.2 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	10
1.3 ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ Ε.Ε ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	11
1.4 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	11
1.5 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2010	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	17
Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	17
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	17
2.2 ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	18
2.3 Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	22
2.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΕΝΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	26
2.5 ΠΗΓΕΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	29
ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	29
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	29
3.2 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ – ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	30
3.3 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	33
3.3.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	33
3.3.2. Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΔΕΚΑ (GROUP OF TEN)	36
3.3.3. Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ	36

3.3.4. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (BASEL I) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	37
3.3.5. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΓΟΡΑΣ	41
3.3.6. Η ΝΕΑ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (THE NEW BASEL CAPITAL ACCORD 16 JANUARY 2001-BASEL II)	42
3.3.6.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	42
3.3.6.2. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	49
ΠΥΛΩΝΑΣ I: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	49
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΣΕΙΣ	49
4.2 ΠΥΛΩΝΑΣ I: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	50
4.3 ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ (STANDARDIZED APPROACH)	52
4.4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΩΝ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΑΤΑΣ	52
4.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΟΙΓΜΑΤΩΝ	53
4.6 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	60
4.7 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	62
4.8 Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΝ (INTERNAL RATINGS BASED APPROACH)	63
4.9 ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΖΗΜΙΑ ΚΑΙ ΜΗ-ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΖΗΜΙΑ	65
4.10 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	69
4.11 ΣΥΝΤΟΜΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΝ	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	77
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	77
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	77
5.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	78
5.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ (BASIC INDICATOR APPROACH)	79
5.4 ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ (STANDARDIZED APPROACH)	80

5.5 ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ (ADVANCED MEASUREMENT APPROACH)	82
5.5.1 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ (INTERNAL MEASUREMENT APPROACHES)	82
5.5.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΖΗΜΙΩΝ (LOSS DISTRIBUTION APPROACHES)	83
5.5.3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΡΤΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ (SCORECARD)	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	84
ΠΥΛΩΝΑΣ 2 : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	84
6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	84
6.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ Π	85
6.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ Π	87
6.4 ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	90
6.4.1 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ	90
6.4.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	91
6.4.3 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	93
ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	93
7.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	93
7.2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΙΙΙ	94
7.3 ΆΛΛΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	97
7.4 Το κριτήριο σπουδαιότητας (MATERIALITY)	97
7.5 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	98
7.6 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	98
7.7 Το περιεχόμενο δημοσιοποίησης στοιχείων	99
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	101
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	102
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ – ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟΧΩΝ	102
8.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	102
8.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	103

8.3 ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	106
8.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	107
8.5 Η ΔΙΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	111
8.6 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΟΥΣ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΕΣ	112
8.7 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΟΥΣ	113
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	115

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν κείμενο αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια της λήψης πτυχίου της σχολής Οικονομίας και Διοίκησης του τμήματος χρηματοοικονομικής και ελεγκτικής του ΤΕΙ Καλαμάτας. Το θέμα που διαπραγματεύεται είναι **Βασιλεία II και επιπτώσεις σε τράπεζες, δανειολήπτες και εργαζόμενους.**

Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος της χρηματοδότησης στην επιχειρηματική πρακτική φαίνεται να αναβαθμίζεται.

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, η διεθνοποίηση των αγορών και η αλματώδης βελτίωση της πληροφορικής έχουν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη ενός έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος στον τραπεζικό χώρο. Νέα προϊόντα σχεδιάζονται, νέα λειτουργικά συστήματα εφαρμόζονται σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς που διαδραματίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στις επιχειρηματικές αποφάσεις των τραπεζών.

Οι χρηματοδοτήσεις ήταν και παραμένουν στο επίκεντρο της τραπεζικής δραστηριότητας, δεδομένου ότι αποτελούν την κινητήρια δύναμη για τον επιχειρηματικό κόσμο. Η χρηματοδοτική λειτουργία απαιτεί το συγκερασμό διαφόρων εξειδικευμένων γνώσεων, γεγονός που την καθιστά μια σύνθετη και πολύπλοκη εργασία.

Με την εργασία αυτή θα προσπαθήσουμε να καλύψουμε τις βασικές έννοιες της πιστωτικής πολιτικής μέσω της βασιλείας II και τις επιπτώσεις αυτής.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας αναλύεται η γενικότερη χρηματοπιστωτική κατάσταση και η δημιουργία την επιτροπής της Βασιλείας όπως και η ανάλυση του νέου συμφώνου της Βασιλείας.

Συγκεκριμένα παρουσιάζονται:

Στο **Κεφάλαιο ένα** γίνεται μια εισαγωγή στην παγκόσμια οικονομική κατάσταση καθώς και στη δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Στο **κεφάλαιο δύο** παρουσιάζονται οι χρηματοδοτήσεις ως τραπεζική εργασία και γίνεται προσπάθεια παρουσίασης της δυναμικής ενός συστήματος ασφαλούς μεταφοράς κεφαλαίων

από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες καθώς και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

Στο **Κεφάλαιο τρία** γίνεται αναφορά στην Επιτροπή της Βασιλείας και γενικότερα στην έννοια της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με άλλα λόγια δίνεται μια σύντομη περιγραφή του πλαισίου μέσα στο οποίο κινείται η αντιμετώπιση των τραπεζικών κινδύνων στον ελληνικό χώρο καθώς και στους παράγοντες που επιβάλλουν την ύπαρξη ενός τέτοιου πλαισίου.

Στο **Κεφάλαιο τέσσερα** παρουσιάζεται αναλυτικά ο πρώτος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας II και αναλύεται ο πιστωτικός κίνδυνος, οι μέθοδοι υπολογισμού και οι τεχνικές μείωσης του.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** αναλύεται το νέο κομμάτι του Πυλώνα I που αφορά τον λειτουργικό κίνδυνο και τις μεθόδους υπολογισμού του.

Στο **έκτο κεφάλαιο** αναλύεται ο δεύτερος πυλώνας της Βασιλείας II αναφορικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων ως την κεφαλαιακή τους επάρκεια.

Στο **έβδομο κεφάλαιο** παρουσιάζεται ο τρίτος πυλώνας του νέου συμφώνου και αφορά την εποπτεία της αγοράς.

Στο δεύτερο μέρος της πτυχιακής εργασίας παρουσιάζονται οι επιπτώσεις που θα έχει η εφαρμογή της στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τους δανειολήπτες και τους εργαζόμενους.

Στο **όγδοο κεφαλαίο** αναλύονται οι συνέπειες του νέου συμφώνου της Βασιλείας II στα πιστωτικά ιδρύματα, τους δανειολήπτες και του εργαζομένους.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΡΑΠΕΖΕΣ – ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα λειτουργεί σήμερα σε ένα απελευθερωμένο περιβάλλον το οποίο διαφέρει ριζικά από αυτό που προ υπήρχε στα μέσα της δεκαετίας του 80. Κυρίαρχο στοιχείο εκείνης της περιόδου ήταν οι διοικητικοί έλεγχοι και περιορισμοί που επέβαλαν οι Αρχές στη λειτουργία των τραπεζών, με συνέπεια την χαμηλή ανταγωνιστικότητα τους.

Οι σημαντικές εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα διεθνώς και η υποχρέωση της ενσωμάτωσης της κοινοτικής νομοθεσίας στο Εθνικό Δίκαιο, είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή άρση των περιορισμών.

Η έννοια της απελευθέρωσης έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

- Την άρση των κάθε φύσεως περιορισμών στην κίνηση των κεφαλαίων
- Την απελευθέρωση των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων
- Την κατάργηση των επιδοτήσεων του επιτοκίου για ορισμένες τραπεζικές χρηματοδοτήσεις
- Την κατάργηση των υποχρεώσεων των τραπεζών για επένδυση σε κρατικούς τίτλους
- Τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου των αγορών χρήματος και κεφαλαίου
- Την ενίσχυση του εποπτικού ρόλου της Κεντρικής Τράπεζας για τον έλεγχο της λειτουργίας των τραπεζών.

Εξάλλου μια σειρά μέτρων που λήφθηκαν στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό χώρο, όπως ο εκσυγχρονισμός του χρηματιστηρίου, η λειτουργία της αγοράς παραγώγων, η καθιέρωση σύγχρονων συστημάτων πληρωμών, η ανάπτυξη της αγοράς ομολόγων, η εποπτεία και ο έλεγχος των πιστωτικών ιδρυμάτων με σύγχρονους κανόνες κλπ., δημιούργησαν ένα καλύτερο και πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις τράπεζες. Η εισαγωγή του ευρώ και οι εξελίξεις στον τομέα της πληροφορικής και των επικοινωνιών ανέπτυξαν ραγδαία τις διασυνοριακές συναλλαγές στην κίνηση των κεφαλαίων και συνέβαλαν στην ανάπτυξη των υπηρεσιών διαχείρισης χαρτοφυλακίου και γενικά στη διεθνοποίηση των τραπεζικών εργασιών.

Ειδικά η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ και η εισαγωγή του ευρώ κατέστησε αναγκαίες τις διαρθρωτικές αλλαγές των τραπεζών επειδή ενισχύει το φαινόμενο της αποδιαμεσολάβησης, λόγω των δυνατοτήτων που παρέχονται από την κεφαλαιαγορά για εύκολη άντληση κεφαλαίων και ακόμη, λόγω της ανάπτυξης των χρηματοδοτικών εταιριών, όπως τα αμοιβαία κεφάλαια οι ασφαλιστικοί φορείς κ.α.

Με τα δεδομένα αυτά, οι τάσεις που επικρατούν διεθνώς για την τραπεζική λειτουργία συνοψίζονται στην αύξηση των εσόδων των τραπεζών μέσω της παροχής νέων προϊόντων και υπηρεσιών, στη διατήρηση και αύξηση των μεριδίων της αγοράς και ακόμη στη μείωση του κόστους της λειτουργίας τους με τη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των τάσεων είναι ότι οι τράπεζες πλέον θα διαχειρίζονται κινδύνους οι οποίοι προκύπτουν από τις διαφοροποιημένες σε σχέση με το παρελθόν δραστηριότητες τους, αλλά κυρίως από την αυξημένη μεταβλητότητα των τιμών των επιτοκίων, του συναλλάγματος και των εμπορευμάτων.

Τέλος, όσον αφορά το θέμα της διανομής των τραπεζικών προϊόντων, οι τάσεις που διαμορφώνονται διεθνώς είναι να παρέχονται υπηρεσίες μέσω των Α.Τ.Μ., του Διαδικτύου και των τηλεφώνων, αν και τα ποσοστά των χρηστών των μέσων αυτών είναι ακόμη χαμηλά στην Ευρώπη . Η τάση που επικρατεί για τα καταστήματα των τραπεζών είναι η μείωση του μεγέθους τους, η στελέχωση τους με ολιγομελές προσωπικά και η απελευθέρωση τους από υποστηρικτικές εργασίες που θα εκτελούνται κεντρικά. Το άριστο μέγεθος του δικτύου αποτελεί θέμα στρατηγικής για κάθε τράπεζα χωριστά. Επικρατεί όμως η άποψη ότι ο μεγάλος αριθμός καταστημάτων παρέχει πολλές δυνατότητες στις μεσαίες και μικρού μεγέθους τράπεζες.

1.2 Οι στόχοι της νομοθεσίας της ευρωπαϊκής ένωσης για την λειτουργία των τραπεζών

Στους βασικούς στόχους της ευρωπαϊκής ένωσης για την δημιουργία του νέου τραπεζικού περιβάλλοντος, περιλαμβάνονται:

- Η εναρμόνιση της κοινοτικής νομοθεσίας για τη λειτουργία των τραπεζών
- Η ελευθερία παροχής τραπεζικών υπηρεσιών στον κοινοτικό χώρο
- Η ενίσχυση της επάρκειας των κεφαλαίων, της ρευστότητας, της φερεγγυότητα, και της ορθολογικής οργάνωσης των τραπεζών

- Η ενίσχυση του εποπτικού και του εκλεκτικού ρόλου των Κεντρικών Τραπεζών
- Η προστασία και ο σεβασμός των συναλλασσόμενων με τις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης συστημάτων εγγύησης καταθέσεων και κωδικών δεοντολογίας για τις συναλλαγές.

1.3 Το νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε για τη λειτουργία των Τραπεζών

Για την επίτευξη των στόχων αυτών έχει εκδοθεί, κυρίως τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ένας μεγάλος αριθμός οδηγιών οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο εσωτερικό δίκαιο κάθε χώρας μέλους.

Οι σημαντικότερες από αυτές αφορούν:

- Το συντονισμό των νομοθετικών διατάξεων για την έναρξη και άσκηση δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα
- Τα ίδια κεφάλαια, το συντελεστή φερεγγυότητας, την κεφαλαιακή επάρκεια και την τραπεζική εποπτεία στα θέματα αυτά
- Την κατάργηση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.
- Τον ενιαίο τρόπο τήρησης για την εξάλειψη των δυσκολιών ελέγχου των λογαριασμών, των λογιστικών καταστάσεων και των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων
- Το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων από πιστωτικά ιδρύματα
- Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα
- Την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές πράξεις
- Τον κώδικα δεοντολογίας στις ηλεκτρονικές συναλλαγές κ.λ.π.

1.4 Ο Ελληνικός τραπεζικός τομέας

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από ένα σταδιακό ριζικό μετασχηματισμό κατά την διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας στα οποία περιλαμβάνονται οι εξής:

- Καταργήθηκαν οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, καθώς και όλοι οι διοικητικοί περιορισμοί στους όρους λειτουργίας τους τραπεζικού συστήματος που ίσχυσαν κατά την διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου.
- Έπαψαν να λειτουργούν οι τράπεζες ειδικού σκοπού, οι τράπεζες που τελούσαν υπό τον έλεγχο του Δημοσίου και μετατράπηκαν σε Ανώνυμες Εταιρείες με μετοχές

εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών και έχοντας ως μετόχους Έλληνες και ξένους ιδιώτες καθώς και θεσμικούς επενδυτές.

- Απαγορεύτηκε η νομισματική χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς και η επιβολή της υποχρέωσης προς τις τράπεζες να επενδύουν υποχρεωτικά σημαντικό ποσοστό καταθέσεων σε τίτλου του Ελληνικού Δημοσίου, με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί η πρωτογενείς και δευτερογενής αγορά των τίτλων αυτών.
- Επιτρέπει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών που προσφέρονται στις κεφαλαιαγορές καθώς και η διαμεσολάβηση στην παροχή ασφαλιστικών υπηρεσιών.
- Τέλος το 2003 απελευθερώθηκε πλήρως και η καταναλωτική πίστη.

Οι παραπάνω εξελίξεις με εξαίρεση την τελευταία έγιναν μεταξύ της δεκαετίας του 1980 και του 1990 και ήταν το συνδυαστικό αποτέλεσμα για την ένταξη τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην ένταξη της ευρωζώνης, το 2001.

Ακόμη ένα αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών είναι οι συγχωνεύσεις που έγιναν κατά την διάρκεια του 1990 όπως επίσης και η διεθνοποίηση των ελληνικών τραπεζών. Μεγάλο μέρος του μετοχικού κεφαλαίου των τραπεζών ανήκει σε ξένους επενδυτές τόσο ιδιώτες όσο και θεσμικούς. Η διεθνοποίηση των τραπεζών είχε ως αποτέλεσμα την επέκτασή τους με την δημιουργία είτε μέσω θυγατρικών είτε μέσω υποκαταστημάτων σε όλες τις χώρες της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης άλλα και της Βόρειο-ανατολικής Ευρώπης διασφαλίζοντας έτσι την διαφοροποίηση των κινδύνων του χαρτοφυλακίου.

Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο υπόκεινται σε αυστηρό έλεγχο και εποπτεία σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος αποτελείται από 397 πιστωτικούς οργανισμούς από τους οποίους :

- 50 λοιπές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και παρουσιάζονται στο ακόλουθο πίνακα

	Αριθμός Εταιρειών
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	12
Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	14
Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	4
Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων	2
Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (χωρίς εγκατάσταση)	7
Χρηματοδοτικά Ιδρύματα (χωρίς εγκατάσταση)	1
Εταιρείες Διαμεσολάβησης στη Μεταφορά Κεφαλαίων	10
Σύνολο	50
<i>Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Πίνακες Εποπτευομένων Ιδρυμάτων, Δεκέμβριος 2007</i>	

Πηγή : <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistema2008s.pdf>

- 283 πιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και παρέχουν υπηρεσίες στην Ελλάδα χωρίς εγκατάσταση και παρουσιάζονται από τον παρακάτω πίνακα

Χώρα Προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων	Χώρα Προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων
Αυστρία	22	Λιχτενστάιν	2
Βέλγιο	4	Λουξεμβούργο	30
Γαλλία	33	Μάλτα	3
Γερμανία	43	Νορβηγία	3
Δανία	6	Ολλανδία	19
Ηνωμένο Βασίλειο	67	Ουγγαρία	2
Ιρλανδία	25	Πολωνία	1
Ισλανδία	1	Πορτογαλία	3
Ισπανία	4	Σουηδία	2
Ιταλία	6	Φινλανδία	4
Κύπρος	3		
		Σύνολο	283
<i>Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Πίνακες Εποπτευομένων Ιδρυμάτων, Δεκέμβριος 2007</i>			

Πηγή: <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistema2008s.pdf>

- 64 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκαταστήματα στην Ελλάδα από τα οποία:
- 34 πιστωτικά ιδρύματα (19 εμπορικές 16 συναιτεριστικές τράπεζες) που έχουν ως έδρα την Ελλάδα και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος
- 23 υποκαταστήματα τραπεζών με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 5 υποκαταστήματα που έχουν έδρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος
- 1 πιστωτικό ίδρυμα που εξαιρείται από τα αναφερθέντα το οποίο είναι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Από το σύνολο των ελληνικών τραπεζών που κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς για το 2006 διαμορφώθηκαν τα εξής:

- Αύξηση 0,7% σε όρους ενεργητικού. Το 2006 ήταν στο 66,3% ενώ το 2005 στο 65,6%
- 63,9% σε χορηγήσεις, και
- Αύξηση των καταθέσεων κατά 0,3%. Το 2006 οι καταθέσεις διαμορφώθηκαν σε 65,8% και το 2005 σε 65,5%.

Παρατηρούμε ότι η ελληνική τραπεζική αγορά παρουσίασε αύξηση το οποίο φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα. Πιο συγκεκριμένα, εντυπωσιακό φινάλε πραγματοποίησαν και κατά το τελευταίο εξάμηνο του 2007 οι τράπεζες, ολοκληρώνοντας έτσι μια εξαιρετική χρονιά ανάπτυξης για τον κλάδο.

Κέρδη τραπεζών 2006 - 2007						
Εταιρεία ή Ομίλος εταιρειών	Καθ. κέρδη μ.φ. (σε εκατ. ευρώ)		Αριθμός εργαζομένων		Κέρδη ανα εργαζόμενο*	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΕ	1.644.1	946.6	34.623	31.622	47.486	29.935
EFG EUROBANK	831.0	607.0	20.947	17.115	39.672	35.466
ALPHA BANK	777.1	625.4	12.907	12.069	60.208	51.815
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	685.2	422.7	12.357	9.253	55.450	45.882
MARFIN POPULAR BANK	507.0	150.3	7.979	6.173	63.543	24.341
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	490.0	313.0	6.902	6.192	70.994	50.549
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	245.9	193.8	9.547	9.679	25.760	20.823
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ ΑΕ	91.0	58.1	326	326	279.221	178.172
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	72.9	235.6	6.747	7.609	10.806	30.983
ΠΡΟΤΩΝ BANK ΑΕ	20.6	33.1	669	640	30.794	51.733
ΑΤΤΙΣΑ BANK	20.8	0.9	1.124	1.122	18.548	779
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-43.6	-78.3	2.104	2.303	-20.737	-33.998
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	43.4	137.2	1.318	1.281	32.965	107.083
ASPIS BANK ΑΕ	7.1	12.4	1.046	1.033	6.832	11.995
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	284.7	244.6	2.765	2.763	102.960	88.540
ΣΥΝΟΛΑ	5.677.4	3.982.3	121.361	109.180	46.781	35.742

* Τα στοιχεία της στήλης «Κέρδη ανά εργαζόμενο», είναι κανονικά σε ευρώ και εμφανίζουν το μέσο ποσοστό κέρδους που αναλογεί - στο σύνολο των τραπεζών και την κάθε τράπεζα χωριστά - από καθένα εργαζόμενο

Οι Ελληνικές τράπεζες, σε αντίθεση με πολλές από τις ανταγωνίστριες τους σε άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες, ιδιαίτερα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Έχουν υψηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας και επομένως το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό ρευστότητας
- Παρουσίασαν σχετική ικανοποιητική κερδοφορία, παρά την ύπαρξη αρκετών ανελαστικοτήτων όσον αφορά το σκέλος των εξόδων
- Έχουν διασφαλίσει απόλυτα τις θέσεις εργασίας στον κλάδο, γεγονός που αποτελεί σημαντική συμβολή στην ανέλιξη της ελληνικής οικονομίας.

1.5 Οι προοπτικές κερδοφορίας των Ελληνικών τραπεζών μέχρι το 2010

Στον τραπεζικό τομέα, οι τραπεζίτες προβλέπουν συνέχιση της προκλητικής κερδοφορίας και την ερχόμενη τριετία. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι διοικήσεις των 3 - από τις 4 - μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, αναθεώρησαν προς τα πάνω τις προβλέψεις που κάνουν με τα επιχειρηματικά τους σχέδια, για τα αποτελέσματα της κερδοφορίας τους μέχρι το έτος 2010. Σύμφωνα με τα αναθεωρημένα επιχειρηματικά σχέδια των Alpha Bank, Τράπεζα Πειραιώς και Eurobank (η Εθνική δεν αναθεώρησε το πλάνο της), εκτιμάται ότι τα καθαρά τους κέρδη το 2010 θα ξεπεράσουν τα **7 δισ. ευρώ**, από 4,7 δισ. ευρώ το 2007!

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα επιχειρηματικά σχέδια των 4 μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, ο οποίες είναι η Εθνική, η Eurobank, η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς (για τις 3 πρώτες αναθεωρήθηκαν και έχουν ορίζοντα μέχρι το 2010, ενώ η Εθνική έχει ορίζοντα μέχρι και το 2009), προβλέπεται ότι:

- Για την **Εθνική Τράπεζα**, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των εσόδων θα είναι της τάξης 20% και των κερδών της τάξης του 30%. Αν επαληθευτούν οι προβλέψεις το 2010 τα καθαρά κέρδη της Εθνικής θα ξεπεράσουν τα **2,9 δισ. ευρώ**.
- Για την **Alpha Bank**, εκτιμάται ότι το 2010 τα καθαρά κέρδη θα ξεπεράσουν το **1,4 δισ. ευρώ**, με την κερδοφορία να αυξάνεται στην εξεταζόμενη τριετία με ρυθμό 23% το χρόνο.
- Για τη **Eurobank**, προβλέπεται ότι τα καθαρά κέρδη το 2010 θα ξεπεράσουν τα **1,55 δισ. ευρώ**.
- Για την **Τράπεζα Πειραιώς**, εκτιμάται ότι τα καθαρά κέρδη θα αυξάνονται την ερχόμενη τριετία με μέσο ετήσιο ρυθμό 29% και θα ξεπεράσουν το 2010 το **1,2 δισ. ευρώ**.

Η έμφαση των τραπεζών στη λιανική τραπεζική είναι δεδομένη, καθώς ο τομέας αυτός απολαμβάνει μεγαλύτερα περιθώρια ανάπτυξης παρά τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

2.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται και παρουσιάζεται η χρηματοδότηση των δανειοληπτών από της πλευρά του πιστωτικού ιδρύματος, οι διαδικασίες που χρειάζεται να γίνουν για την χορήγηση, ο τρόπος εισροής και εκροής των κεφαλαίων των τραπεζών καθώς και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες ενώ αναλύεται ο βασικότερος κίνδυνος των πιστωτικών ιδρυμάτων , ο οποίος είναι ο πιστωτικός κίνδυνος.

2.2 Οι χρηματοδοτήσεις ως τραπεζική εργασία

Η δυναμική ενός οικονομικού συστήματος δημιουργεί, όπως είναι φυσικό, οικονομικές μονάδες που παρουσιάζουν πλεόνασμα ή ελλείμματα χρηματικών διαθεσίμων. Έτσι, όσοι διαθέτουν πλεόνασμα αναζητούν τρόπους να το επενδύσουν προκειμένου να αποκομίσουν κέρδη, ενώ όσοι εμφανίζουν έλλειμμα είναι διατεθειμένοι, καταβάλλοντας κάποιο κόστος, να δανειστούν για να αντιμετωπίσουν τις υποχρεώσεις τους.

Οι τράπεζες ως κύριοι εκφραστές του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αναπτύσσουν τον απαιτούμενο μηχανισμό, προκειμένου, να γίνεται ασφαλής μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες προς γενικό όφελος.

Οι καταθέσεις και χρηματοδοτήσεις είναι παραδοσιακά οι σημαντικότερες τραπεζικές εργασίες. Η ανάπτυξη βέβαια του τραπεζικού συστήματος δημιουργεί πλήθος άλλων μεσολαβητικών εργασιών ή παραγώγων προϊόντων τα οποία αποφέρουν επίσης σημαντικά κέρδη στις τράπεζες. Ωστόσο, οι χρηματοδοτήσεις παραμένουν ένας ιδιαίτερα νευραλγικός τομέας, δεδομένου ότι είναι δυνατός ανεπιτυχής χειρισμός τους να εκθέσει τα συμφέροντα των τραπεζών.

Το οικονομικό περιβάλλον απαιτεί όπως είδαμε, από τις τράπεζες να παίξουν το ρόλο του φορέα εκείνου που θα συνδυάζει συμπληρωματικά ανάγκες και συμφέροντα αλλά και θα μεταφέρει κεφάλαια από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες. Όπως είναι φυσικό η μεσολάβηση αυτή συνεπάγεται για τις τράπεζες, εκτός από το κέρδος που είναι άλλωστε και το ζητούμενο, κόστος και κινδύνους.

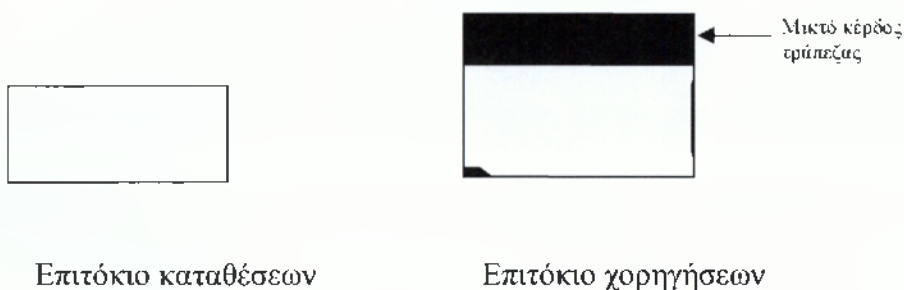
Αναμφίβολα θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι από τη συμμετοχή των τραπεζών στο χρηματοοικονομικό σύστημα δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας, που αποφέρουν σε όλους μακροπρόθεσμα οφέλη. Ωστόσο οι τράπεζες δραστηριοποιούνται στη διενέργεια χρηματοδοτήσεων σε καθημερινή βάση αποβλέποντας κυρίως στην επίτευξη δύο στόχων:

- Έσοδα από τόκους
- Προσέλκυση παραγωγικών εργασιών

Κάθε εμπορική επιχείρηση ακολουθεί μια διαδικασία που της επιτρέπει να αγοράζει εμπορεύματα σε τιμές χονδρικής από τους προμηθευτές της και στη συνέχεια, ενσωματώνοντας το μικτό κέρδος, να διαμορφώνει τις τιμές λιανικής, βάσει των οποίων διενεργεί τις πωλήσεις της στους πελάτες της.

Οι τράπεζες ως επιχειρήσεις εμπορεύονται το χρήμα. Το προμηθεύονται δηλαδή με επιτόκια σε τιμές χονδρικής, κυρίως από τους καταθέτες τους (εμπορική αγορά) ή άλλες τράπεζες (διατραπεζική αγορά), και στη συνέχεια το δανείζουν με υψηλότερα επιτόκια στους πελάτες τους – επιχειρηματίες οι ιδιώτες – που το έχουν ανάγκη.

Σχήμα 1

Πηγή: Βασίλης Χουλιάρης «Βασικές Αρχές Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων» Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Βακάλη

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να ονομάσουμε πελάτες της τράπεζας υπό στενή έννοια, μόνον όσους παίρνουν δάνεια, στους δε καταθέτες να αποδώσουμε την έννοια των προμηθευτών.

Είναι πολλοί εκείνοι που πιστεύουν ότι η διαφορά των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων συνιστά υπερβολικό κέρδος για την τράπεζα. Δεν έχουν όμως απόλυτο δίκαιο. Γιατί η διαφορά των επιτοκίων αντικατοπτρίζει μόνο το μικτό κέρδος της τράπεζας, από όπου πρέπει να αφαιρέσουμε το λειτουργικό κόστος των υπηρεσιών της, τις αποσβέσεις των παγίων στοιχείων, κάποιες προβλέψεις για κάλυψη δανείων που δεν θα πληρωθούν και τους φόρους, για να προκύψει τελικά το καθαρό κέρδος της τράπεζας από τόκους. Θα πρέπει να λάβουμε επίσης υπόψη μας ότι το κέρδος αυτό μειώνεται ακόμη περισσότερο συνέπεια και άλλων παραγόντων, όπως είναι το ενδεχόμενο να παραμείνουν αδιάθετα από την τράπεζα

κεφάλαια, για τα οποία πληρώνει τόκο στους καταθέτες της ή η υποχρέωση όλων των εμπορικών τραπεζών να καταθέτουν στην τράπεζα της Ελλάδος μέρος των καταθέσεων τους με χαμηλότερες αποδόσεις.

Οι τράπεζες εκτός από τις παραδοσιακές εργασίες των καταθέσεων και των χορηγήσεων, έχουν αναπτύξει ένα πλέγμα παροχής υπηρεσιών προς τους πελάτες τους που περιλαμβάνει εισαγωγές, εξαγωγές, κίνηση κεφαλαίων, παράγωγα προϊόντα αγοράς συναλλάγματος και πολλές άλλες εργασίες που συνθέτουν το αντικείμενο της σύγχρονης τράπεζας. Άλλωστε όπως όλοι γνωρίζουμε ή τάση των τραπεζών στις ημέρες μας είναι, εκμεταλλευόμενες το δίκτυο τους και την πρόσβαση τους στην αγορά να αναλαμβάνουν την προώθηση χρηματιστηριακών προϊόντων, να λειτουργούν ως σύμβουλοι επιχειρήσεων, να ασχολούνται με την προώθηση της πώλησης αγαθών και λοιπά, που παραδοσιακά ανήκουν σε άλλους επιχειρηματικούς κλάδους. Έχουν λοιπόν οι τράπεζες κάθε λόγο να θέλουν να αναπτύσσουν συνεργασίες σε ποικίλους επιχειρηματικούς τομείς με τους πελάτες τους, γεγονός που τις αναγκάζει να δραστηριοποιούνται σε ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου η προσέγγιση των πελατών επιτυγχάνεται με προσφορά εκπτώσεων αλλά και ταχεία και ιδιαίτερη εξυπηρέτηση.

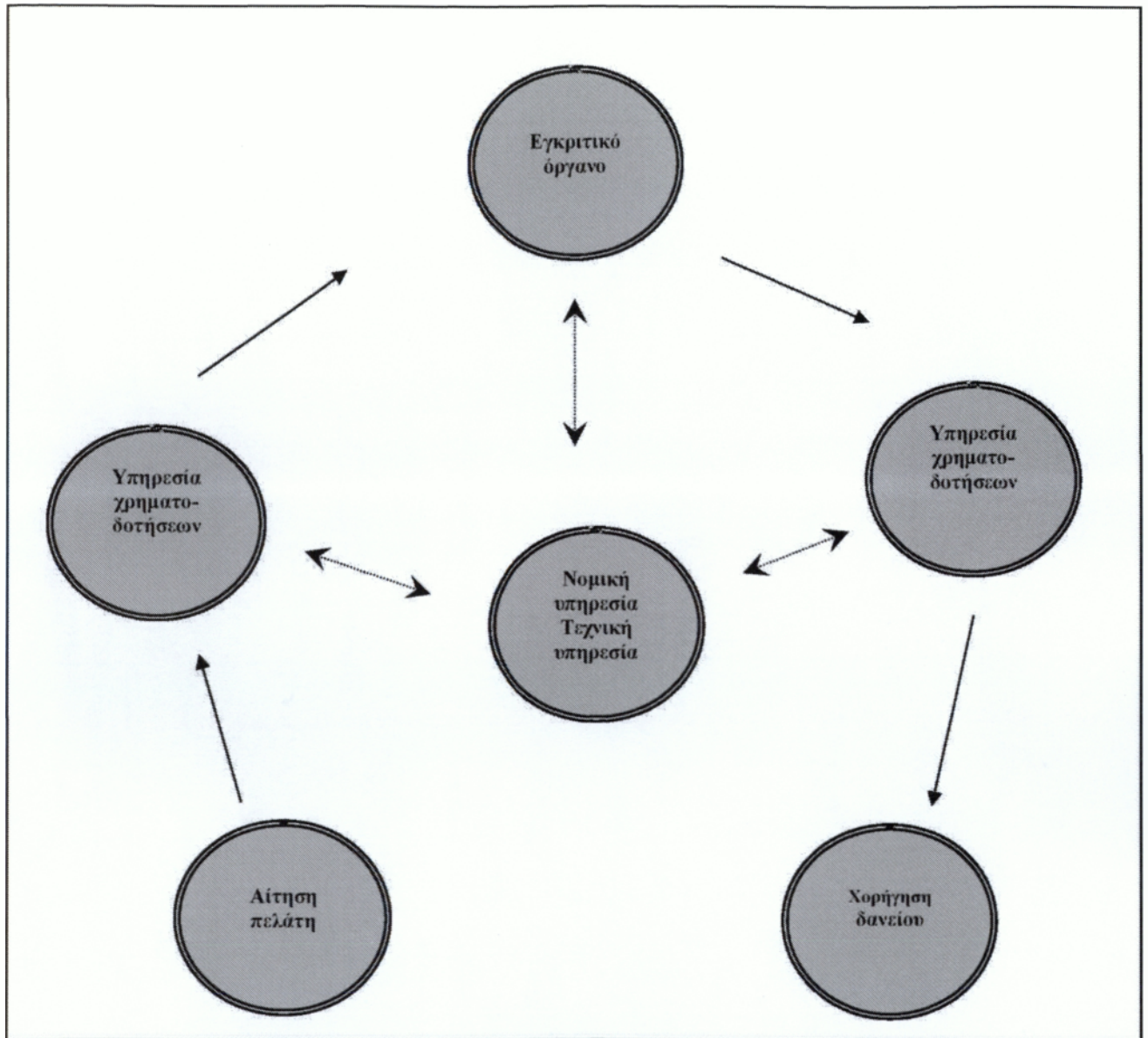
Από την άλλη μεριά οι πελάτες μας έχουν συνήθως αυξημένες ανάγκες σε κεφάλαια είτε για να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους είτε για να πραγματοποιήσουν επενδύσεις, οι οποίες θα τους αποφέρουν στο μέλλον μεγαλύτερα κέρδη.

Εκτός από το πρωτογενές κέρδος που έχουν οι τράπεζες από τη διαφορά μεταξύ επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων, αποκομίζουν οφέλη και από την ανάθεση σ' αυτές και των άλλων παραγωγικών εργασιών του πελάτη. Τα οφέλη αυτά μπορεί να είναι τόσο σημαντικά, ώστε σε ακραίες περιπτώσεις οι τράπεζες προσφέρουν επιτόκια χορηγήσεων με οριακό μόνο κέρδος ή ακόμη και ζημιά τους, προκειμένου να αναλάβουν τις λοιπές παραγωγικές εργασίες του πελάτη, οι οποίες, εκ των πραγμάτων, θα αποφέρουν προμήθειες διαμεσολάβησης με μηδενικό κίνδυνο. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το κύριο ενδιαφέρον των τραπεζών είναι η διενέργεια χρηματοδοτήσεων. Η ανάπτυξη των χρηματοδοτήσεων θα ήταν πολύ εύκολη, δεδομένου ότι ο επιχειρηματικός κόσμος αλλά και οι ιδιώτες αναζητούν πηγές κεφαλαίων. Το πρόβλημα επομένως για τις τράπεζες δεν είναι η αύξηση των χρηματοδοτήσεων τους αλλά η διενέργεια ασφαλών χρηματοδοτήσεων.

Η χορήγηση δανείων που θα παρουσιάσουν καθυστέρηση στην εξόφλησή τους ή και τελικά δεν θα εισπραχθούν συνιστά για τις τράπεζες, όπως είναι κατανοητό, ζημιές που όχι μόνο μειώνουν τα κέρδη τους αλλά επιβαρύνουν και την καθαρή τους θέση. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο, σε παγκόσμιο επίπεδο, τράπεζες να αδυνατούν να πάρουν τις επιθυμητές γι' αυτές επιχειρηματικές αποφάσεις ή ακόμη και να κλείνουν, λόγω σωρευμένων επισφαλών απαιτήσεων.

Έτσι για τη χρηματοδοτική λειτουργία των τραπεζών έχει αναπτυχθεί ένας ισχυρός μηχανισμός σε κάθε τράπεζα που περιλαμβάνει τους απλούς υπαλλήλους της πρώτης γραμμής, τις τεχνικές και τις νομικές υπηρεσίες της, τα ανώτερα εγκριτικά όργανα και το διοικητικό της συμβούλιο. Απαιτείται συνεργασία όλων των ανωτέρω και ανάλογα με το ύψος της χρηματοδότησης λαμβάνονται οι αποφάσεις. Στη συνέχεια παρακολουθείται η ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων.

2.3 Η χρηματοδοτική διαδικασία

Πηγή: Βασίλης Χουλιάρης « Βασικές Αρχές Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων » Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Βακάλη

Μέσω της διαδικασίας που περιγράφηκε υλοποιούνται οι χρηματοδοτικές αποφάσεις της τράπεζας, κατά στρατηγική που έχει χαράξει, η οποία με τη σειρά της κινείται εντός των

πλαισίων που καθορίζονται από το κράτος μέσω των νόμων των εγκυκλίων της Τραπέζης της Ελλάδος και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου που διαμορφώνεται.

Για να είναι αποτελεσματική και ασφαλής η χρηματοδοτική διαδικασία, θα πρέπει όσοι εμπλέκονται σ' αυτήν την διαδικασία να διαθέτουν:

- Βασικές οικονομικές και λογιστικές γνώσεις, ώστε να μπορούν να εκτιμούν την οικονομική κατάσταση του πελάτη καθώς και τη σκοπιμότητα της χρηματοδότησης
- Βασικές νομικές γνώσεις, ώστε σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες να ελέγχουν τη νομική μορφή του πελάτη, να επιλέγουν και να καταρτίζουν τις σχετικές συμβάσεις και να λαμβάνουν τις κατάλληλες εξασφαλίσεις.

Η διάκριση των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων σε διάφορα είδη έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι σε κάθε είδος εφαρμόζονται διαφορετικοί κανόνες, ισχύει διαφορετική νομοθεσία, διαφορετικοί νομισματικοί και πιστωτικοί περιορισμοί και, γενικά, αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Οι διακρίσεις είναι πολλές, ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο κριτήριο. Έτσι:

- Με κριτήριο το χρόνο επιστροφής των κεφαλαίων υπάρχουν οι βραχυπρόθεσμες, μέσο-μακροπρόθεσμες και οι μακροπρόθεσμες τραπεζικές χρηματοδοτήσεις. Σήμερα, σπάνια στην τραπεζική πρακτική χρησιμοποιείται ο όρος μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση και βραχυπρόθεσμες ονομάζονται πλέον οι μέχρι ενός έτους ενώ μέσο-μακροπρόθεσμες οι πέραν του έτους. Η διάκριση είναι σημαντική διότι η αντιμετώπιση, τόσο από πλευράς ευκολίας χορήγησης και εξασφαλίσεων όσο και από πλευράς επιτοκίων, είναι διαφορετική. Οι τράπεζες, γενικά, προτιμούν να κάνουν βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις, ώστε να είναι σε θέση να διαφοροποιούν την πελατεία τους εύκολα, όταν αλλάζουν οι συνθήκες της αγοράς, αλλά και για να εξασφαλίζουν μεγαλύτερες αποδόσεις. Μάλιστα τελευταία με την ανάπτυξη που έχει λάβει ο χρηματοπιστωτικός τομέας, οι ελληνικές τράπεζες κατευθύνουν τις μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις, που αφορούν κυρίως στον πάγιο εξοπλισμό, σε εταιρείες leasing ή σε εξειδικευμένα, για κάθε περίπτωση, πιστωτικά ιδρύματα, όπως είναι για τα ακίνητα οι real estate companies ή real development και για εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας σε εταιρείες venture capital.

- Ανάλογα με το στόχο τον οποίο καλούνται να καλύψουν, δηλαδή την ανάγκη της επιχείρησης, οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις διακρίνονται σε χορηγήσεις για αγορά ή κατασκευή παγίων εγκαταστάσεων, σε χορηγήσεις για κεφάλαιο κίνησης, σε χρηματοδοτήσεις για προετοιμασία εξαγωγών, σε χρηματοδότηση εισαγωγών κ.λ.π. Ο διαχωρισμός ενώ γίνεται με κριτήριο μόνο το στόχο, έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι τα είδη αυτά των χρηματοδοτήσεων διαφέρουν ως προς το χρόνο αλλά και την εξασφάλιση, ακόμη και τη μορφή του τραπεζικού λογαριασμού ή και τον τρόπο λογιστικής παρακολούθησης. Τα δάνεια για πάγια είναι μακροπρόθεσμα, έχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις και τακτή λήξη ή εξοφλούνται με τοκοχρεωλυτικές δόσεις, ενώ αντίθετα, οι χορηγήσεις για κεφάλαιο κίνησης είναι βραχυπρόθεσμες ανακυκλούμενες, έχουν διαφόρων ειδών εξασφαλίσεις και απαιτούν προσεκτική λογιστική παρακολούθηση.
- Ανάλογα με το νόμισμα στο οποίο χορηγούνται, διακρίνονται σε χρηματοδοτήσεις σε ευρώ και σε συνάλλαγμα. Οι επιχειρήσεις ζητούν να χρηματοδοτηθούν σε ξένο νόμισμα για τρεις κυρίως λόγους: α) όταν έχουν να πληρώσουν υποχρεώσεις στο νόμισμα αυτό που προέρχονται, για παράδειγμα, από εισαγωγές, β) όταν επιθυμούν να επωφεληθούν τόσο από τα χαμηλότερα επιτόκια, δεδομένου ότι τα επιτόκια προσεγγίζουν τα επιτόκια στο νόμισμα αυτό όπως ισχύουν στη χώρα όπου το νόμισμα είναι εθνικό και γ) όταν προσβλέπουν σε μια αλλαγή της ισοτιμίας, η οποία θα μειώσει τις υποχρεώσεις τους. Οι χρηματοδοτούμενοι δεν λαμβάνουν χρηματικά ποσά, δηλαδή τραπεζογραμμάτια στο νόμισμα της χρηματοδότησης, αλλά όταν έχουν να καλύψουν τις ανάγκες τους στο εσωτερικό, μετατρέπουν, κάθε φορά, το διαθέσιμο, από το όριο της χρηματοδότησης, ποσό που δικαιούται σε ευρώ. Εννοείται ότι οι καταβολές προς εξόφληση πραγματοποιούνται σε ευρώ, μετατρέπονται επίσης σε συνάλλαγμα.
- Ανάλογα με τον τρόπο εξασφάλισης, οι τραπεζικές χορηγήσεις διακρίνονται σε χορηγήσεις με προσωπική εγγύηση, με εμπράγματα εξασφαλίσεις ή χωρίς εξασφάλιση. Τα είδη των εξασφαλίσεων θα αναφερθούν στην συνέχεια της παρούσας εργασίας. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, ενώ οι τράπεζες επιθυμούν και απαιτούν πολλές και συνήθως εμπράγματα εξασφαλίσεις, οι επιχειρήσεις δεν έχουν κανένα λόγο να επιβαρύνουν υπερβολικά την ακίνητη περιουσία αυτών και των φορέων τους. Η απαίτηση των τραπεζών για εξασφαλίσεις, όμως μειώνεται στο βαθμό που η προηγούμενη συνεργασία με μια επιχείρηση δεν δημιουργεί προβλήματα και η επιχείρηση είναι συνεπής σε όλες τις υποχρεώσεις της. Επίσης, λόγω του

αυξανόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, προσφέρονται πλέον, κατά περίπτωση, χρηματοδοτήσεις με μειωμένες εξασφαλίσεις.

- Ανάλογα με την επιστροφή των κεφαλαίων κατά τις συμφωνηθείσες ημερομηνίες, οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις διακρίνονται σε ενήμερες, σε χρηματοδοτήσεις σε προσωρινή καθυστέρηση και σε χρηματοδοτήσεις σε οριστική καθυστέρηση.

Ενήμερες θεωρούνται οι χορηγήσεις οι οποίες δεν έχουν παρουσιάσει καμία καθυστέρηση στην καταβολή των οφειλόμενων κεφαλαίων τη συμφωνηθείσα ημερομηνία, σε προσωρινή καθυστέρηση αυτές που οι καταβολές βραδύνουν μέχρι τρεις μήνες και τέλος, σε οριστική καθυστέρηση αυτές που οι οφειλές τους δεν έχουν καταβληθεί και έχουν περάσει τουλάχιστον τρεις μήνες από τη συμφωνηθείσα συμβατική ημερομηνία.

Η διάκριση αυτή, έχει τεράστια σημασία τόσο για τις τράπεζες όσο και για τις χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις. Οι τράπεζες, όπως είναι φυσικό, επιθυμούν όλες οι χρηματοδοτήσεις τους να είναι ενήμερες και όταν δημιουργούνται καθυστερήσεις, αφενός μεν ζητούν επιπλέον εξασφαλίσεις, αφετέρου δε, επιβαρύνουν τους πελάτες τους με τόκους υπερημερίας. Επίσης, όταν οι καθυστερήσεις παρατείνονται, διακόπτουν σύμφωνα με την κρίση τους τη συνεργασία με τον πελάτη και ζητούν την επιστροφή όλων των κεφαλαίων και όχι μόνο αυτών που καθυστερούν, χρησιμοποιούν δε για το σκοπό αυτό και αναγκαστικά μέσα εκτέλεσης (διαταγές πληρωμής, πλειστηριασμούς κινητών, κατασχέσεις ακινήτων κ.λ.π.). Επίσης, οι επιχειρήσεις βλάπτονται σοβαρά διότι μειώνεται το κύρος τους η αξιοπιστία και η φερεγγυότητα τους, με αποτέλεσμα να έχουν στο μέλλον προβλήματα συνεργασίας όχι μόνο από τη συγκεκριμένη τράπεζα αλλά και από όλο το τραπεζικό σύστημα. Οι χρηματοδοτήσεις σε οριστική καθυστέρηση, όταν προβλέπεται ότι με δυσκολία θα εισπραχθούν οι απαιτήσεις ή ότι δεν θα εισπραχθούν καθόλου, ονομάζονται επισφαλείς.

- Τέλος, οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις διακρίνονται, ανάλογα με τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που ανήκει η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση, σε δάνεια προς τη βιομηχανία, προς τη βιοτεχνία, προς τη ναυτιλία, προς το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο, στη χρηματοδότηση κατασκευών, στη χρηματοδότηση του τύπου, στη χρηματοδότηση επαγγελματικών και τέλος στα προσωπικά και στεγαστικά δάνεια (επαγγελματική στέγη ή κατοικία).

Η διάκριση αυτή είναι καθοριστική τόσο διότι ουσιαστικά κάθε κλάδος έχει ιδιαιτερότητες, όσον αφορά στις πιστωτικές ανάγκες των επιχειρήσεων του, αλλά και διότι οι

νομιματοπιστωτικοί κανόνες προβλέπουν διαφορές στους όρους, προϋποθέσεις και συνθήκες χρηματοδότησης τους. Η παρεμβατική αυτή στάση της πολιτείας, έχει ως στόχο τη διευκόλυνση ορισμένων χρηματοδοτήσεων κλάδων και επιχειρήσεων, των οποίων η ανάπτυξη έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα ολόκληρης της χώρας ή επίσης , έχει στόχους καθαρά κοινωνικούς. Στην πρώτη περίπτωση, υπάγονται οι ειδικές προϋποθέσεις και τελικά η διευκόλυνση της χρηματοδότησης της βιοτεχνίας , επειδή κρίνεται ότι οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις αποτελούν τον κορμό της Ελληνικής μεταποίησης και στη δεύτερη, η προσφορά χαμηλότοκων στεγαστικών δανείων σε σεισμόπληκτους ή γενικά σε πληγείσες από φυσικές καταστροφές περιοχές της χώρας.

2.4 Κίνδυνοι που ενέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα

Τα πιστωτικά ιδρύματα με λειτουργία τους συνεπάγον κάποιους κινδύνους που έμμεσα αφορούν και τη χώρα εγκατάστασης και δραστηριοποίησης τους. Ως αποτέλεσμα χρειάζεται η αποτελεσματική διαχείριση του τόσο από την πλευρά της τράπεζας όσο και την εποπτεύουσα αρχή, διότι με μια σωστή διαχείριση των κινδύνων μπορεί να προκαλέσει μια πιθανή κρίση στο τραπεζικό σύστημα μιας χώρας και να επηρεάσει την πορεία της οικονομίας της χώρας λόγω της στενής σχέσης της χώρας με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Οι βασικότεροι και σημαντικότεροι κίνδυνοι που έχουν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες είναι:

- **Επιτοκιακός κίνδυνος (Interest Rate Risk):** προκύπτει από τις μεταβολές των επιτοκίων και επηρεάζει την αξία των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού
- **Κίνδυνος Ρευστότητας (Liquidity Risk):** ο κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ως η πιθανή αδυναμία για εύρεση επαρκών ρευστών διαθέσιμων ενός πιστωτικού ιδρύματος για την κάλυψη των υποχρεώσεων της,
- **Κίνδυνος αγοράς (Market Risk):** ο κίνδυνος αγοράς αναφέρεται στην πιθανή ζημία η οποία μπορεί να προκύψει σε μια τράπεζα από τις μεταβολές των επιτοκίων ,των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των μετοχών και άλλων παραγόντων της αγοράς κατά την διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

- Πιστωτικός κίνδυνος (Credit Risk): ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στην αδυναμία των πελατών ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να ανταποκριθούν στις δανειακές υποχρεώσεις τους
- Λειτουργικός κίνδυνος (Operational Risk): ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος πρόκλησης ζημιών που οφείλονται στην ανεπάρκεια ή στην αποτυχία των εσωτερικών διαδικασιών, ατόμων και συστημάτων ή σε εξωτερικά γεγονότα. Στον λειτουργικό κίνδυνο περιέχεται και ο νομικός κίνδυνος.

Από όλους τους παραπάνω κινδύνους ο σοβαρότερος είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, αφού κάθε δανειοδότηση περιέχει πιστωτικό κίνδυνο ο μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για μια τράπεζα από την άποψη απώλειας εσόδων με αποτέλεσμα την πιθανή υποβάθμιση και εμμέσως της φερεγγυότητας του πιστωτικού ιδρύματος. Η σοβαρότητα του κινδύνου αυτού αποδεικνύεται από την θέση που κατέχει τόσο στα κείμενα και στις προτεινόμενες προτάσεις από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS), την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements – BIS) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (European Central Bank – ECB), όσο Κεντρικές Τράπεζες διαφόρων χωρών.

Αναλυτικότερα, ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να ορισθεί ως η πιθανότητα αθέτησης μιας απαίτησης εντός ενός προκαθορισμένου χρονικού διαστήματος από τον πιστούχο για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος. Ο πιστωτικός κίνδυνος αφορά επίσης την πιθανότητα ζημιάς από την δημιουργία μεγάλων ανοιγμάτων σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή ομίλους επιχειρήσεων.

2.5 Πηγές πιστωτικού κινδύνου και μοντελοποίησης του

Ο πιστωτικός κίνδυνος πηγάζει από τα δάνεια που χορηγούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα και σε συγκριμένα σε δάνεια προς:

- Ιδιώτες: δηλαδή, ανοίγματα σε επιχειρήσεις (υπό προϋποθέσεις και ενός συγκεκριμένου ορίου), στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες κ.α., τα οποία ονομάζονται και αλλιώς σε Ανοίγματα Λιανικής Τραπεζικής (Retail Exposures).

- Επιχειρήσεις: αφορούν ανοίγματα προς μεγάλες επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων και τα οποία ονομάζονται γενικώς ως Ανοίγματα έναντι Επιχειρήσεων (Corporate Exposures).
- Χώρες ή δημόσιους οργανισμούς (Sovereign Exposures)
- Άλλες τράπεζες (Bank Exposures)

Για να γίνει σωστότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, θα πρέπει το πιστωτικό ίδρυμα να κάνει χρήση μοντέλων πιστωτικού κινδύνου, ανεξαρτήτως της μεθόδου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων σύμφωνα με το Σύμφωνο της Βασιλείας II. Τα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση του.

Η βασική μεταβλητή του πιστωτικού κινδύνου είναι ο βαθμός του πιστωτικού κινδύνου ή αλλιώς η βαθμίδα κατάταξης ενός πιστούχου ως προς τον κίνδυνο αυτό δηλαδή, είναι η μεταβλητή για την μοντελοποίηση του. Στην συνέχεια, σε οποιοδήποτε σύστημα μοντελοποίησης πιστωτικού κινδύνου εκτιμώνται και άλλες μεταβλητές για την ορθότερη διαχείριση.

Τα πιο απλά μοντέλα συνήθως κατατάσσουν τους πιστούχους σε μια βαθμίδα πιστωτικού κινδύνου και χρησιμοποιούνται κυρίως για την διαβάθμιση ιδιωτών και μικρών επιχειρήσεων, ενώ τα πιο σύνθετα πέρα από την κατάταξη των πιστούχων σε βαθμίδες, εφαρμόζονται σε περιπτώσεις ανοιγμάτων προς μεγάλες επιχειρήσεις και υπολογίζουν τις παρακάτω παραμέτρους:

- Την πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default)
- Την ζημιά ως ποσοστό δεδομένης της αθέτησης (Loss Given Default), και
- Το άνοιγμα που είναι σε κατάσταση αθέτησης (Exposure At Default)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στην ενότητα αυτή θα αναπτύξουμε μερικά θέματα που σχετίζονται με την προληπτική εποπτεία των τραπεζών. Το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο έχει στόχο να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των τραπεζών και έχει σημαντικές συνέπειες στη διαχείριση κινδύνου. Η ξεχωριστή εποπτεία του τραπεζικού συστήματος που έχει αναπτυχθεί σε κάθε οικονομία είναι σημαντική για μια σειρά από λόγους .

Η χρηματοοικονομική ευπάθεια αυξάνει την πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων προς τις τράπεζες (ή και το αντίστροφο) και μπορεί να οδηγήσει στην κρίση εμπιστοσύνης των επενδυτών (bank run), με αποτέλεσμα να εμποδίζονται οι τράπεζες να προσφέρουν το σημαντικότερο προϊόν τους τη ρευστότητα (liquidity).

Επίσης, η διαφάνεια των συναλλαγών της τράπεζας αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Η γενικευμένη μορφή της έλλειψης της επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τις τράπεζες μπορεί να οδηγήσει σε συστηματική κρίση ολόκληρου του πιστωτικού συστήματος.

Η Ευρωπαϊκή κοινότητα αποφάσισε να διαμορφώσει ένα κοινό πλαίσιο της τραπεζικής αγοράς και επιτροπή της Βασιλείας (1988) έθεσε ένα σύνολο οδηγιών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων.

3.2 Το Θεσμικό – Ρυθμιστικό Πλαίσιο και η πολυπλοκότητα των κινδύνων

Το θεσμικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών υπάρχει για τρεις κυρίως, λόγους:

1. Για λόγους προστασίας των επενδυτών.
2. Για λόγους προστασίας εκείνων με τους οποίους συναλλάσσεται ο οργανισμός.
3. Για λόγους προστασίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος γενικότερα.

Οι δύο πρώτοι λόγοι είναι βασικοί αλλά και άμεσα κατανοητοί. Ο τρίτος λόγος υπαγορεύεται από την ανάγκη να υπαχθούν οι επιχειρήσεις αυτές σε κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο. Πράγματι, η χρεοκοπία μιας από αυτές είναι πιθανό να οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση ολόκληρου του χρηματοπιστωτικού συστήματος (συστημικός κίνδυνος), συμπεριλαμβανομένης και της εμπιστοσύνης των επενδυτών στην αγορά, καθώς και της εύρυθμης λειτουργίας των συστημάτων συμψηφισμού και διακανονισμού.

Το θεσμικό πλαίσιο θέτει τους περιορισμούς και δίνει τις κατευθύνσεις που εμπνέουν εμπιστοσύνη στη διαχείριση κινδύνου και αποτελεί κίνητρο για την ανάπτυξη και την αποτελεσματικότερη οργάνωση εσωτερικού ελέγχου μέσα στους τραπεζικούς οργανισμούς. Συγχρόνως, η θεσμοθέτηση κανόνων είναι συχνά αντίθετη με τις απαιτήσεις του ανταγωνισμού, αφού οι κανόνες αυτοί μπορεί να επενεργούν περιοριστικά στις δραστηριότητες και στις λειτουργίες της τράπεζας.

Από την άλλη, όμως η διαδικασία της απορρύθμισης άφησε ένα κενό, το οποίο έπρεπε να συμπληρωθεί με νέους κανόνες σχεδιάστηκαν στην στη Βασιλεία της Ελβετίας, και προσαρμόστηκαν στις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας. Η απελευθέρωση αυτή, επίσης δημιούργησε και μια σειρά από νέα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Οι εποπτικές αρχές που είναι υπεύθυνες για τη θεσμοθέτηση του τραπεζικού συστήματος βρίσκονται πάντα προ αντικρουόμενων υποχρεώσεων:

- Από τη μια μεριά, οφείλουν να ολοκληρώσουν την κύρια αποστολή τους που αφορά τη διατήρηση της αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος και να προστατεύσουν την αποταμίευση.

- Από την άλλη, πρέπει να αυξήσουν το βαθμό ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τρόπο που να ικανοποιείται και το πρώτο κριτήριο της αποστολής τους. Έτσι, το πρώτο δίλλημα είναι αυτό που αναφέρεται στη σχέση μεταξύ κανονιστικού πλαισίου και αποτελεσματικότητας της αγοράς.

Επιπλέον, η ευρωπαϊκή κοινότητα είναι αντιμέτωπη με μια επιπρόσθετη επιλογή. Στη μια άκρη βρίσκονται τα κανονιστικά πλαίσια που έχουν σχεδιαστεί από τις εθνικές εποπτικές αρχές και στηρίζονται στις ιδιοσυγκρασίες της κάθε αγοράς, στις ανάγκες και την ιστορική τους εμπειρία, και στην άλλη βρίσκονται οι κανόνες της ευρωπαϊκής ένωσης που έχουν στόχο την εναρμόνιση των ρυθμιστικών και κανονιστικών πλαισίων των εθνικών αγορών.

Το βασικότερο κριτήριο για την παρέμβαση των εποπτικών αρχών είναι η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού σε βαθμό που συχνά, δημιουργείται η εντύπωση ότι παραβλέπονται οι άλλες δυο λειτουργίες της εποπτικής αρχής: η σταθερότητα του συστήματος και η προστασία των επενδυτών.

Τα κυριότερα εργαλεία για την αύξηση του ανταγωνισμού παίρνουν, κατά καιρούς, διάφορες μορφές, όπως για παράδειγμα:

- Απελευθέρωση επιτοκίων και προμηθειών
- Απαλοιφή των περιορισμών που εμποδίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα να προσφέρουν ειδικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (non-banking services) κα

Αντικείμενο της Συμφωνίας της Βασιλείας αποτελούν η καθιέρωση ενός ενιαίου συστήματος μέτρησης κεφαλαιακής επάρκειας των διεθνών εμπορικών τραπεζών και η επιβολή ελάχιστων ορίων επάρκειας ιδίων κεφαλαίων, με σκοπό την ενίσχυση του περιεχομένου των κανόνων της προληπτικής εποπτείας σε διεθνές επίπεδο.

Ως επάρκεια ιδίων κεφαλαίων νοείται ένα σύστημα κανόνων, τους οποίους εφαρμόζουν οι ρυθμιστικές αρχές προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι τα εποπτευόμενα από αυτές χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται κατά την ανάληψη των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων.

Η επιδίωξη, λοιπόν ήταν να περιοριστεί η έκθεση των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε αφερεγγυότητα μέσω της ενίσχυσης της ικανότητας τους να απορροφούν απροσδόκητες ζημιές.

Ο περιορισμός της ευαισθησίας των τραπεζών απέναντι στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται αποτελεί καταρχήν αντικείμενο της πολιτικής διαχείρισης των τραπεζικών κινδύνων η οποία περιλαμβάνει:

1. μέτρα ενεργητικής πολιτικής, με πυρήνα τη διαφοροποίηση του τραπεζικού χαρτοφυλακίου, με στόχο τον έλεγχο του κινδύνου και
2. μέτρα παθητικής πολιτικής, η υιοθέτηση των οποίων αποβλέπει στην ενδυνάμωση της καθαρής θέσης της τράπεζας.

Μερικοί από τους θεσμικούς κανόνες είναι απλοί και έχουν στόχο να περιορίσουν τους πιθανούς κινδύνους. Για παράδειγμα, κάποιοι περιορισμοί, όπως ο δείκτης ρευστότητας = (κυκλοφορούν ενεργητικό)/(βραχυχρόνιες υποχρεώσεις), πρέπει να είναι μεγαλύτεροι της μονάδας. Όμως, πυρήνας του θεσμικού πλαισίου είναι η κεφαλαιακή επάρκεια (capital adequacy) των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, δηλαδή το ελάχιστο όριο κεφαλαίου προσαρμοσμένου για κίνδυνο (risk-based capital) από τις διάφορες θέσεις στο χαρτοφυλάκιο τους.

Παραδοσιακά, το κεφάλαιο αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος του συνολικού ενεργητικού των τραπεζικών οργανισμών, ιδιαίτερα εάν συγκριθεί με αυτό των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ένα ποσοστό κεφαλαίου επί του συνολικού ενεργητικού ίσιο με 8% αντιστοιχεί σε έναν υψηλό συντελεστή μόχλευσης (ξένα προς ίδια κεφάλαια). Συνήθως, οι τράπεζες διατηρούν στην κατοχή τους στοιχεία του ενεργητικού (δάνεια) ως τη λήξη της διάρκειας τους, τα οποία δεν είναι εύκολα ρευστοποιήσιμα σε περίπτωση που χρειαστούν κεφάλαια, και η οδηγία κεφαλαιακής επάρκειας ακριβώς αυτό το πνεύμα έχει.

Οι περιορισμοί κεφαλαίου έχουν, τελευταία, προσαρμοστεί στον κίνδυνο της αγοράς. Οι βασικοί λόγοι είναι:

1. ο κίνδυνος της αγοράς είναι ο κίνδυνος ζημίας στη διάρκεια της ελάχιστης εκείνης περιόδου που χρειάζεται για τη ρευστοποίηση θέσης στην αγορά
2. η χρονική αυτή περίοδος εξαρτάται από τον τύπο του συγκεκριμένου προϊόντος

3. η πιθανή ζημία εξαρτάται από τις κινήσεις της αγοράς στη διάρκεια αυτής της περιόδου, αλλά και από την ευαισθησία των διαφορετικών περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου στις μεταβολές αυτές.

3.3 Η Επιτροπή Της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία συστάθηκε το Δεκέμβριο του 1974 από τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της «Ομάδας των 10 (Group of Ten)». Μέλη της είναι το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Ελβετία, η Ιαπωνία το Ηνωμένο Βασίλειο η Ολλανδία, η Σουηδία, και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Η επιτροπή συγκαλείτε, κανονικά, τέσσερις φορές το χρόνο και διαθέτει περίπου τριάντα τεχνικές Ομάδες Έργου³, που επίσης συντάσσονται κανονικά.

Η επιτροπή της Βασιλείας είναι οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί στα πλαίσια της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Η επιτροπή ξεκίνησε να λειτουργεί ως άτυπο forum για ανταλλαγές απόψεων μεταξύ των μελών αναφορικά με τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Η έναρξη της λειτουργίας της συμπίπτει με την κατάργηση του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods και την απαρχή της διαμόρφωσης ενός παγκοσμίου νομισματικού συστήματος που χαρακτηρίζεται από τη μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τις συχνές αλλαγές των επιτοκίων καθώς και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών.

Στα πλαίσια αυτά οι τραπεζικές δραστηριότητες καθίστανται ιδιαίτερα ευάλωτες στους κινδύνους και επομένως θα πρέπει να εξασφαλίζονται από τις Τράπεζες με τα απαραίτητα κεφάλαια η φερεγγυότητα και η σταθερότητα της λειτουργίας τους.

3.3.1 Λειτουργία και Στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Η επιτροπή αναφέρεται στους Governors του Group των Δέκα Χωρών για να λάβει την έγκριση στην ανάληψη σημαντικών πρωτοβουλιών. Επιπλέον, επειδή η Επιτροπή δέχεται αντιπροσώπους Ιδρυμάτων εκτός των Κεντρικών Τραπεζών, οι αποφάσεις της τυγχάνουν ευρύτερης αποδοχής.

Το βασικό αντικείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας αφορά τη θέσπιση κανόνων για την προληπτική εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών. Πρόκειται για ομοιόμορφους κανόνες που εφαρμόζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εξασφάλιση των αναγκαίων κεφαλαίων για την αντιμετώπιση κάθε είδους κινδύνου. Εκτός όμως από τα θέματα της επάρκειας των κεφαλαίων η Επιτροπή εκδίδει οδηγίες σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο των τραπεζών, τη διαφάνεια και τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών, την προληπτική εποπτεία των χρηματοδοτικών ομίλων, κ.λ.π.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει κάποια τυπική υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα, οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται. Ωστόσο, γίνεται προσπάθεια για την εφαρμογή τους γιατί με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ομοιόμορφη αντιμετώπιση των προβλημάτων και κυρίως των τραπεζικών κινδύνων και εξασφαλίζεται η σταθερότητα του παγκόσμιου συστήματος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα προσδοκώντας ότι θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές και βάσει τούτων θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Συνεπώς, η Επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση σε κοινά πρότυπα και προτείνει τις καλύτερες πρακτικές με την προσδοκία ότι οι Αρχές των Χωρών που συμμετέχουν θα πάρουν μέτρα προκειμένου να εφαρμόσουν συμφωνίες που είναι περισσότερο συμβατές στο Εθνικό τους περιβάλλον.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της είναι τα ακόλουθα:

- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι και η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες. Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με την προώθηση δύο βασικών αρχών:

- Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο πρέπει να έχουν συστήματα εποπτείας.
- Τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Πρακτικά, οι προσπάθειες της Επιτροπής της Βασιλείας άρχισαν το 1975, όταν εξέδωσε μια πρώτη σχετική εργασία γνωστή ως «Concordat», η οποία ολοκληρώθηκε το 1983 και κοινοποιήθηκε με τον τίτλο «Principles for the Supervision of Banks Foreign Establishments». Με το έγγραφο αυτό τέθηκαν οι αρχές για ενιαία εποπτεία από τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής και των χωρών προέλευσης, των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών σε άλλες χώρες. Με σχετική προσθήκη το 1990 αντιμετωπίστηκε και η ανάγκη για ενιαία ροή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών διαφόρων χωρών.

Η διαμόρφωση των αρχών για το θέμα αυτό ολοκληρώθηκε το 1992 με την αναδιατύπωση τους σε κείμενο γνωστό ως «Ελάχιστα Πρότυπα» (Minimum Standards) Τα πρότυπα δημοσιοποιήθηκαν και έκτοτε η Επιτροπή προτείνει μηχανισμούς υιοθέτησης αυτών.

Η διαχρονική συνεργασία των τραπεζών σε θέματα εποπτείας βοήθησε την επιτροπή στην αντιμετώπιση θεμάτων όπως:

- Συλλογή πληροφοριών για την εποπτεία από διάφορες χώρες των εγκατεστημένων σ' αυτές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Εντοπισμός των εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία των σχετιζόμενων με κανόνες περί απορρήτου σε διαφορετικές χώρες.
- Μελέτη των διαδικασιών παροχής άδειας εγκατάστασης τραπεζών σε διάφορες χώρες.

Τον Οκτώβριο του 1996 η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα έκθεση, συνταχθείσα από ομάδα ειδικών μεταξύ των οποίων και εκπρόσωποι υπεράκτιων οργανισμών, με προτάσεις για την υπέρβαση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών. Η έκθεση αυτή προσυπογράφηκε από 140 χώρες, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση της ενοποιημένης εποπτείας.

Μια σημαντική αποστολή της Επιτροπής είναι να καλύψει τα κενά των διεθνών ελεγκτικών μηχανισμών μέσω δύο βασικών Αρχών:

1. Όλες οι Τράπεζες πρέπει να εποπτεύονται.
2. Η εποπτεία οφείλει να είναι επαρκής και αποτελεσματική.

Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή άρχισε από το 1975 να εκδίδει σχετικά κείμενα και αποφάσεις στο πνεύμα της εμπέδωσης των προαναφερόμενων Αρχών.

Το 1988 η Επιτροπή έφερε στις Κεντρικές Τράπεζες του G-10 τη Σύμβαση που έγινε γνωστή σαν Basle Capital Accord και η οποία προέβλεπε την εφαρμογή στον Τραπεζικό Κλάδο, ενός ελάχιστου κοινού κεφαλαιακού επιπέδου, που προοριζόταν αποκλειστικά για τον Πιστωτικό Κίνδυνο, το σοβαρότερο κίνδυνο που διέτρεχαν, τότε, οι Τράπεζες.

3.3.2. Η Ομάδα των Δέκα (Group of Ten)

Την Ομάδα των Δέκα (Group of Ten, G-10) αποτελούν οι εξής βιομηχανικές χώρες: Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ισπανία, Ολλανδία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Η.Π.Α. Στόχος της ομάδας είναι η ανταλλαγή απόψεων και η συνεργασία σε θέματα οικονομικής, νομισματικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής. Οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των χωρών της Ομάδας των Δέκα συναντώνται συνήθως δύο φορές το χρόνο, ταυτόχρονα με τη συνεδρίαση της Άνοιξης και του Φθινοπώρου της Μεταβατικής Επιτροπής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Επίσης, οι Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των Χωρών της Ομάδας των Δέκα συναντώνται κάθε μήνα στην έδρα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Διάφορες επιτροπές συστήνονται και συναντώνται κατά περίπτωση.

3.3.3. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών

Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (**Bank for International Settlements-BIS**) είναι ένας διεθνής οργανισμός που στηρίζει τη διεθνή οικονομική και νομισματική συνεργασία και λειτουργεί ως τράπεζα των Κεντρικών Τραπεζών. Τα κεντρικά της γραφεία βρίσκονται στη Βασιλεία της Ελβετίας, ενώ διατηρεί και δύο γραφεία, το πρώτο στο Hong Kong και το δεύτερο στην Πόλη του Μεξικού. Αποτελεί τον αρχαιότερο διεθνή χρηματοοικονομικό οργανισμό, αφού ιδρύθηκε το 1930.

Οι βασικές υπηρεσίες που προσφέρει είναι:

- Προώθηση του διαλόγου μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών σε οικονομικά θέματα.
- Έρευνα σε οικονομικά και χρηματοοικονομικά θέματα.
- Υπηρεσίες θεματοφύλακα σε διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

διάφορες επιτροπές συστήνονται κατά περίπτωση

3.3.4. Το Πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας (Basel I) για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Οι σημαντικοί λόγοι που έγινε κάτι τέτοιο ήταν κυρίως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και τη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Ο βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των προβλημάτων και της αστάθειας εκείνης της εποχής.

Η Διαχείριση Κινδύνων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα ακολούθησε με καθυστέρηση αυτές τις εξελίξεις παγκοσμίως. Η αύξηση των πτωχεύσεων στα τραπεζικά ιδρύματα κυρίως την δεκαετία του 1970 οδήγησε τις αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν κυρίως από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την Διαχείριση Κινδύνων που τέθηκε από τις Εποπτικές Αρχές είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στοχεύει να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο

πιστωτικό κίνδυνο. Είναι πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με το Πιστωτικό Κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου. Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές.

Έτσι το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Ο υπολογισμός του προκύπτει με τον ίδιο τρόπο όπως και ο συντελεστής φερεγγυότητας μόνο που σε αυτή την αναθεώρηση προστέθηκαν στο Σταθμισμένο Ενεργητικό στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο κίνδυνος αγοράς επιπλέον του Πιστωτικού Κινδύνου. Τα στοιχεία αυτά σταθμίζονται ανάλογα με τον κίνδυνο που προέρχεται από τη μεταβολή τιμών συναλλάγματος, μετοχών, επιτοκίων αι άλλων παραμέτρων της αγοράς.

Ο συντελεστής διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγω των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού) ως παρανομαστή, ως ακολούθως:

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}{\text{ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ}}$$

ή

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}{\text{ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ}}$$

Δείκτης Φερεγγυότητας > 8%

Δηλαδή, η πρώτη μέτρηση του Δείκτη Φερεγγυότητας σχετιζόταν αποκλειστικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι τυποποιημένοι συντελεστές στάθμισης που προβλέπονται στην ΠΔΤΕ 2054/18.3.92 και εφαρμόζονται στις διάφορες κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού είναι τέσσερις:

- > **Μηδενικός Συντελεστής (0%)**
- > **Συντελεστής Στάθμισης 20%**
- > **Συντελεστής στάθμισης 50%**
- > **Συντελεστής Στάθμισης 100%**

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι Εποπτικές Αρχές επεκτείνανε τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και στον Κίνδυνο Αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η εποπτεία του Κινδύνου Αγοράς είναι πιο περίπλοκη από αυτή του Πιστωτικού Κινδύνου επειδή υπάρχει πιθανότητα σφάλματος με τη διπλή μέτρηση κινδύνου, αφού δεν πρόκειται για αθροιστική. Είναι γνωστό ότι ο βασικός τρόπος αντιμετώπισης κινδύνου σε χαρτοφυλάκιο είναι η διαφοροποίηση του. Για παράδειγμα, ο κίνδυνος αγοράς σε ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται από 2 μετοχές δεν ισούται με το αλγεβρικό άθροισμα των κινδύνων αγοράς 2 χαρτοφυλακίων που το καθένα αποτελείται από μία από τις δύο μετοχές. Οι εποπτικές αρχές πρέπει επομένως να επιτρέψουν το συμψηφισμό θέσεων σε αξιόγραφα με υψηλή αρνητική συσχέτιση ώστε να αναγνωρίζουν τη βασική τεχνική αντιστάθμισης κινδύνου. Σε αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε το Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας το 1996 επιτρέποντας στα Πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα βασισμένα στη μεθοδολογία της Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας. Η μέθοδος αυτή μας δίνει αποτελέσματα που αφορούν τον υπολογισμό του Κινδύνου Αγοράς ενός χαρτοφυλακίου και των συνεπαγόμενων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων. Η συνθήκη αυτή έγινε νόμος στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες τον Ιούνιο του 1998, ενώ στην Ελλάδα ψηφίσθηκε αργότερα. Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες

και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Τα αποτελέσματα από την επιβολή των κανόνων του Συμφώνου ήταν σημαντικά και δεν άργησαν να φανούν στο τραπεζικό σύστημα με την αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων καθώς επίσης και με τη δημιουργία εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Παρ' όλα αυτά όμως, με τις νέες εξελίξεις ήταν απαραίτητη η αναθεώρησή του. Σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητά του, καθώς ουσιαστικά βασιζόταν σε μια όχι και τόσο ευέλικτη μεθοδολογία σταθμίσεων πιστωτικού κινδύνου.

Η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες στη χρήση του «εποπτικού arbitrage». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων μιας τράπεζας υποβαθμίζεται, χωρίς την παράλληλη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου είναι οι Κεντρικές Κυβερνήσεις και Κεντρικές Τράπεζες, και στη συνέχεια ακολουθούν τα Πιστωτικά Ιδρύματα και οι Επιχειρήσεις. Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου για έκθεση έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. Επίσης, οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίζονται σε 12 μήνες.

3.3.5. Τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου και κίνδυνοι αγοράς

Πολλοί όροι για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι τέθηκαν το 1988, στη συνέχεια τροποποιήθηκαν ή βελτιώθηκαν. Για παράδειγμα, το 1991 επεξηγήθηκαν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι αναφορές για τις προβλέψεις επί επισφαλών δανείων και το 1995 αναγνωρίστηκε ο διμερής συμψηφισμός του ανοίγματος πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών από θέσεις σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Παράλληλα, η Επιτροπή εργάστηκε για τη βελτίωση του πλαισίου αντιμετώπισης των λοιπών, πέραν του πιστωτικού, χρηματοοικονομικών κινδύνων. Σημειώνεται ότι το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια εστίασε τους όρους του στην ανάλυση και στην αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

Τον Ιανουάριο του 1997 η Επιτροπή εξέδωσε τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Με την τροποποίηση αυτή ενσωμάτωσε στη συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε:

- Ξένο νόμισμα (Συνάλλαγμα)
- Διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους
- Μετοχές
- Εμπορεύματα
- Δικαιώματα Προαίρεσης

Ως τελική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων και ο συνυπολογισμός των κινδύνων αγοράς στην κεφαλαιακή επάρκεια ορίστηκε η 31 -12-1997.

Δεδομένης της πρόβλεψης για αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς μόνο για τους διαπραγματεύσιμους τίτλους χρέους, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες, έως το τέλος του 1997, να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιό τους σε εκείνο που κατείχαν για εισόδημα ή για επένδυση, το οποίο χαρακτηρίστηκε «επενδυτικό πρόγραμμα» (investment book) και σε εκείνο που κατείχαν για μεταπώληση ή για διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές, το οποίο χαρακτηρίστηκε «εμπορικό χαρτοφυλάκιο» (trading book).

Με την προσθήκη των κινδύνων αγοράς, ο Δείκτης Φερεγγυότητας διαμορφώθηκε ως εξής:

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}{\text{ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ} + \text{ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ}}$$

3.3.6. Η Νέα Σύμβαση της Επιτροπής της Βασιλείας

(The New Basel Capital Accord 16 January 2001-Basel II)

3.3.6.1. Γενικά Σχόλια

Αναγνωρίζοντας τα μειονεκτήματα των κανόνων που ίσχυαν, η Επιτροπή της Βασιλείας θέλησε να δώσει κάποιες λύσεις. Έτσι, λοιπόν, εξέδωσε πρόταση για μια νέα Σύμβαση, η οποία θα αντικαταστήσει την τρέχουσα Σύμβαση του 1988.

Ο William J. McDonough, Chairman της B.C. εκείνη την εποχή, εισήγαγε την πρόταση σημειώνοντας:

«Το νέο πλαίσιο σκοπεύει να φέρει πλησιέστερα τις εποπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις με τους αντίστοιχους κινδύνους και να παρέχει στις Τράπεζες και τους Ελεγκτικούς Οργανισμούς πολλές επιλογές στην εκτίμηση της Κεφαλαιακής Επάρκειας».

Ο κ. McDonough πρόσθεσε ότι, προτείνοντας τη Νέα Σύμβαση, η Επιτροπή πιστεύει ότι έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εφαρμογής ενός πλαισίου Κεφαλαιακής Επάρκειας, ικανού να προσαρμοσθεί στις νεότερες απαιτήσεις του Οικονομικού Συστήματος, στο οποίο θα προσδώσει επάρκεια και ασφάλεια.

Οι απώτεροι σκοποί της νέας πρότασης για τα ίδια κεφάλαια, συνοψίζονται στα εξής:

- **Σύνεση και ρεαλισμός:** οι τράπεζες και οι δανειζόμενοι θα υπολογίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια και ρεαλισμό το κεφάλαιο που απαιτείται για τους δεδομένους κινδύνους που αναλαμβάνουν.

- **Ομοιομορφία κριτηρίων:** Οι συνδυασμοί κεφαλαίου και κινδύνων θα ελέγχονται και θα αξιολογούνται από τις εποπτικές αρχές με ίδια κριτήρια και πρότυπα για όλες τις τράπεζες και για όλους τους δανειζόμενους μιας δεδομένης τάξης κινδύνου.
- **Διαφάνεια και αποτελεσματικότητα:** Τόσο οι τράπεζες όσο και οι δανειζόμενοι θα έχουν ισχυρότερο κίνητρο αφενός να καταγράφουν και να εμφανίζουν με ειλικρίνεια την πραγματικότητα και αφετέρου να διαχειρίζονται πιο ενεργητικά τους κινδύνους που αναλαμβάνουν με τις δραστηριότητές τους.
- **Ίσοι όροι ανταγωνισμού:** Θα υπάρχει μεγαλύτερη ομοιομορφία, σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο, όσον αφορά τη στάθμιση και τη διαχείριση των κινδύνων, ώστε να διασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και μεταξύ δανειζόμενων της ίδιας πιστοληπτικής ικανότητας.
- **Δίκαιη μεταχείριση:** το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα προμοτοεί έμμεσα εκείνες τις τράπεζες και εκείνους τους δανειζόμενους, οι οποίοι θα βαθμολογούνται υψηλά στις κλίμακες διαβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας.
- **Συμβατότητα με τις πρακτικές της αγοράς:** θα υπάρχει καλύτερη ευθυγράμμιση των θεσμικά απαιτούμενων κεφαλαίων με την έννοια και τις μεθόδους της λεγόμενης «κατανομής οικονομικού κεφαλαίου» που εφαρμόζουν οι σύγχρονες τράπεζες.

3.3.6.2. Δομή της Βασιλείας II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II βασίζεται σε τρεις αλληλοενισχυόμενους πυλώνες που θα επιτρέψουν τόσο στις Τράπεζες όσο και στα Ελεγκτικά Όργανα να εκτιμήσουν ορθά τους κινδύνους που οι Τράπεζες αντιμετωπίζουν.

Το νέο πλαίσιο επεκτείνεται όσο αφορά την κεφαλαιακή εποπτεία, σε θέματα εποπτικού ελέγχου, πειθαρχίας της αγοράς και στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Η τελευταία αναθεώρηση περιέχει μερικές σημαντικές και πρωτοποριακές ιδέες, που πρέπει να υιοθετήσουν οι εθνικές εποπτικές αρχές. Η αναθεώρηση του Εποπτικού Πλαισίου το 2001 περιλαμβάνει και επιπλέον Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την κάλυψη ζημιών που ενδέχεται να προέλθουν από Λειτουργικό Κίνδυνο, όπως προβλήματα σε τεχνικά συστήματα υποστήριξης, ανθρώπινα λάθη, φυσικές καταστροφές ή παράνομες πράξεις.

Η Νέα Σύμβαση επικεντρώνεται στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις με σκοπό να ξεκαθαρίσει το πλαίσιο μέτρησης που είχε εισαχθεί στη Σύμβαση του 1988, στην αναθεώρηση των ελεγκτικών μηχανισμών για την κεφαλαιακή επάρκεια των Ιδρυμάτων, την επεξεργασία των εσωτερικών εκτιμήσεων και την πειθαρχία της Αγοράς που θα επιτευχθεί με αποτελεσματικές και διαφανείς διαδικασίες, ώστε να ενθαρρύνονται ασφαλείς και ορθές Τραπεζικές πρακτικές.

Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας το 1988, που οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων, είχε ως αποτέλεσμα νέες αναθεωρήσεις και επιβολή νέων κανόνων εποπτείας. Το 2001, η Επιτροπή εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριξε το έγγραφο της Βασιλείας αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυσης και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του. Σε αυτό το είδος κινδύνου ανήκουν κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών. Αν και η προσπάθεια που γίνεται για την ποσοτική του μέτρηση σχετικά με τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις είναι σημαντική, είναι δύσκολο να είμαστε βέβαιοι για την πραγματική έκθεση της τράπεζας στο λειτουργικό κίνδυνο. Και επιπλέον, παρόλο που παρουσιάζονται προβληματισμοί και δυσκολίες στην τεχνική ανάλυση των στοιχείων, οι Εποπτικές Αρχές θεωρούν ως δεδομένη τη συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη πρόταση.

Οι προτάσεις για εποπτικό έλεγχο (Πυλώνας 1) αποβλέπουν στην ευθυγράμμιση των εποπτικών αρχών των κρατών της Ομάδας των 10 με τις εποπτικές πρακτικές οι οποίες εφαρμόζονται από την Κεντρική Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. Έτσι, οι εποπτικές αρχές οφείλουν να παρακολουθούν την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, την έκθεση κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα, τις λογιστικές αρχές και την ποιότητα κερδοφορίας μιας τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν σε κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα τις

ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις οι οποίες θα μπορούν να είναι και υψηλότερες από το ελάχιστο όριο των 8%, ανάλογα με την εκτιμώμενη έκθεση κινδύνου της τράπεζας

Έτσι, λοιπόν δομή του νέου συμφώνου παρουσιάζεται ως εξής:

Δομή νέου Συμφώνου		
Πυλώνας I	Πυλώνας II	Πυλώνας III
Τροποποίηση πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την προσθήκη απαιτήσεων για την κάλυψη και του λειτουργικού κινδύνου	Διαδικασίες για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών	Γνωστοποίηση πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες.

1^{ος} Πυλώνας (Pillar I): Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις σε κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Προτείνοντας τον πρώτο πυλώνα, η Επιτροπή σκοπεύει να αντικαταστήσει τη μεθοδολογία «ένα μέγεθος κατάλληλο για κάθε περίπτωση», που απετέλεσε το πλαίσιο διαχείρισης των κινδύνων στη Σύμβαση του 1988, με μια ποικιλία εναλλακτικών μεθόδων.

Η Νέα Σύμβαση περιγράφει τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων οι Τράπεζες και τα Όργανα Ελέγχου θα επιλέξουν την κατάλληλη μέθοδο με κριτήρια, μεταξύ των άλλων, τη φύση και την πολυπλοκότητα των εργασιών τους καθώς και την ποιότητα του πλαισίου διαχείρισης των κινδύνων.

Σύμφωνα με τη διατύπωση του προέδρου της Επιτροπής: «Το προτεινόμενο πλαίσιο θα ενεργοποιήσει τις τράπεζες για να βελτιωθούν στη διαχείριση των κινδύνων, με τη χρήση συνθετότερων και πλέον ευαίσθητων επιλογών, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη ακρίβεια στον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων».

Για τον Πιστωτικό Κίνδυνο, η τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach), που είχε εισαχθεί με τη Σύμβαση του 1988, προέβλεπε τη χρήση εξωτερικών πιστωτικών εκτιμήσεων⁶ για τις λιγότερο σύνθετες Τράπεζες. Αντίθετα, τράπεζες με αυξημένη ικανότητα διαχείρισης κινδύνων που μπορούν να καλύψουν αυξημένες απαιτήσεις των Ελεγκτικών Οργάνων, επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν εσωτερικές μεθόδους προσέγγισης.

Σύμφωνα με αυτές τις προσεγγίσεις τα βασικά στοιχεία του Πιστωτικού Κινδύνου όπως η πιθανότητα αθέτησης - πτώχευσης (probability of default) του δανειολήπτη εκτιμάται με εσωτερικές μεθόδους που αναπτύσσουν οι Τράπεζες.

Για το Λειτουργικό Κίνδυνο (Operational Risk) προτείνονται μέθοδοι προσέγγισης για τον υπολογισμό των σχετικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Αναφορικά με το συνολικό επίπεδο των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ο στόχος της Επιτροπής είναι να εισάγει μεθοδολογίες περισσότερο ευαίσθητες στον εντοπισμό και τη μέτρηση του κινδύνου. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις, όπως είναι επόμενο, θα διαμορφωθούν σε συνάρτηση με το προφίλ κινδύνων στα οποία εκτίθενται οι τράπεζες.

2^{ος} Πυλώνας (Pillar II): Αναθεώρηση Ελεγκτικών Μηχανισμών.

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον της Επιτροπής επιβεβαιώνει τη σπουδαιότητα της αναθεώρησης των εργασιών των ελεγκτικών μηχανισμών, σαν έναν αποφασιστικό παράγοντα στον προσδιορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Προς το σκοπό αυτό η Νέα Συνθήκη προτείνει ενέργειες, με τις οποίες τα Ελεγκτικά Όργανα θα πιστοποιούν ότι κάθε Τράπεζα έχει θέσει σε εφαρμογή εσωτερικές διαδικασίες που θα εξασφαλίζουν την κεφαλαιακή της επάρκεια και θα σχηματίζουν προβλέψεις ανάλογες του επιπέδου των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών της μηχανισμών.

Αυτές οι εσωτερικές διαδικασίες θα υφίστανται, στη συνέχεια, τον έλεγχο των Εποπτικών Οργάνων, τα οποία επιβλέπουν και ελέγχουν τις τράπεζες όχι μόνο για την επάρκεια των

εποπτικών ιδίων κεφαλαίων που τηρούν, αλλά και για την εγκυρότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούν για τον υπολογισμό των κεφαλαίων αυτών.

3^{ος} Πυλώνας (Pillar III): Ενίσχυση της πειθαρχίας της Αγοράς με σκοπό τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι οι απαιτήσεις διαφάνειας που διατυπώνονται στη Νέα Συνθήκη θα επιτρέψουν στον κλάδο να προσδιορίσει το επίπεδο κινδύνου και την αντίστοιχη κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

Οι προτάσεις της παρέχουν σαφείς οδηγίες για την εκτίμηση της κεφαλαιακής δομής, του βαθμού έκθεσης στους κινδύνους και τον προσδιορισμό της κεφαλαιακής επάρκειας. Ουσιαστικά πρόκειται για ενότητα διατάξεων που καθορίζει με λεπτομέρειες την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε δημοσίευση αναλυτικών οικονομικών στοιχείων- ποιοτικών και ποσοτικών- καθώς επίσης και πληροφοριών που σχετίζονται με τη διοικητική διάρθρωση και την εταιρική διακυβέρνησή τους.

Συνοπτικά οι πυλώνες του Συμφώνου της Βασιλείας μπορούν από το παρακάτω πίνακα. Περαιτέρω επεξήγηση των πυλώνων γίνεται στα επόμενα κεφάλαια.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝΩΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

ΠΥΛΩΝΑΣ I
Κίνδυνος αγοράς   ▪ Δεν υπάρχουν αλλαγές συγκριτικά με τη Βασιλεία I
Πιστωτικός κίνδυνος   ▪ Σημαντικές αλλαγές συγκριτικά με τη Βασιλεία I ▪ Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις αναφορικά με τον υπολογισμό της ελάχιστης κεφαλαιακής επάρκειας ▪ Κίνητρο για τα πιστωτικά ιδρύματα να στραφούν σε διαφορετικές προσεγγίσεις διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου βασισμένες σε εσωτερικές αξιολογήσεις.
Λειτουργικός κίνδυνος   ▪ Δεν καλύπτεται στη Βασιλεία I ▪ Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις στον υπολογισμό της ελάχιστης κεφαλαιακής επάρκειας ▪ Υιοθέτηση της κάθε προσέγγισης ανάλογα με τη συμμόρφωση σε προκαθορισμένα ποιοτικά κριτήρια
ΠΥΛΩΝΑΣ II
▪ Εσωτερική διαδικασία εκτίμησης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας ▪ Εποπτική αξιολόγηση εσωτερικών εκτιμήσεων κεφαλαιακής επάρκειας και συμμόρφωσης με ελάχιστα επίπεδα ▪ Επιβολή διακράτησης υψηλότερων από τα ελάχιστα όρια κεφαλαίων
ΠΥΛΩΝΑΣ III
▪ Η πειθαρχία της αγοράς ενισχύει τις προσπάθειες προώθησης ασφάλειας στα πιστωτικά ιδρύματα ▪ Η δημοσιοποίηση μεγάλου εύρους πληροφοριών συμβάλλει στην πιο αποτελεσματική πειθαρχία της αγοράς.

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ. 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

4.1 Εισαγωγικές παρατήσεις

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η παρουσίαση και η ανάλυση του πρώτου Πυλώνα της Βασιλείας II, ο οποίος παρουσιάζει, όχι μόνο το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αλλά και την ευρύτερη έκταση και πολυπλοκότητα. Ο Πυλώνας αυτός επικεντρώνεται στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς, αναλύοντας τις μεθόδους υπολογισμού τόσο του πιστωτικού κινδύνου όσο και του λειτουργικού κινδύνου. Οι μέθοδοι για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου που προτείνει η Βασιλεία II είναι η Τυποποιημένη Προσέγγιση και η Προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, η οποία διαχωρίζεται στην Θεμελιώδη Προσέγγιση και στην Εξελιγμένη Προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων οι οποίες αναλύονται παρακάτω.

Σε αυτό τον Πυλώνα καθορίζονται οι μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν μία από τις τρεις προσεγγίσεις του υπολογισμού των εποπτευόμενων για τον λειτουργικό κίνδυνο και αυτές είναι η Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη, η Τυποποιημένη Προσέγγιση και οι Εξελιγμένοι μέθοδοι μέτρησης.

4.2 Πυλώνας I: Υπολογισμός ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς και για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου

Ο Πυλώνας I παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον λόγω της πολυπλοκότητας και της έκτασης του. Ο πρώτος πυλώνας αναφέρεται στην υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, λειτουργικού κινδύνου και κινδύνου αγοράς. Για να επιτευχθεί αυτό το νέο πλαίσιο ορίζει και τροποποιεί νέες μεθόδους προσέγγισης των σταθμισμένων κατά τον κίνδυνο άνοιγμα τόσο για τον πιστωτικό κίνδυνο όσο και για τον λειτουργικό κίνδυνο. Επίσης ο Πυλώνας I εμπεριέχει και το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία των Εποπτικών Κεφαλαίων της Τράπεζας και των στοιχείων του Ενεργητικού (εντός και εκτός Ισολογισμού), τα οποία έχουν σταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που τους αντιστοιχεί. Δηλαδή, ο δείκτης αυτός σύμφωνα με το νέο πλαίσιο υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ} = \frac{\text{ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}{\text{ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ} + \text{ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ} + \text{ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ}}$$

και θα πρέπει να είναι > 8 %.

Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, όσον αφορά τον Πυλώνα I, αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και βελτιώνει την ισχύουσα Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardized Approach). Τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν 3 εναλλακτικές προσεγγίσεις μεθόδους, για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου, που είναι:

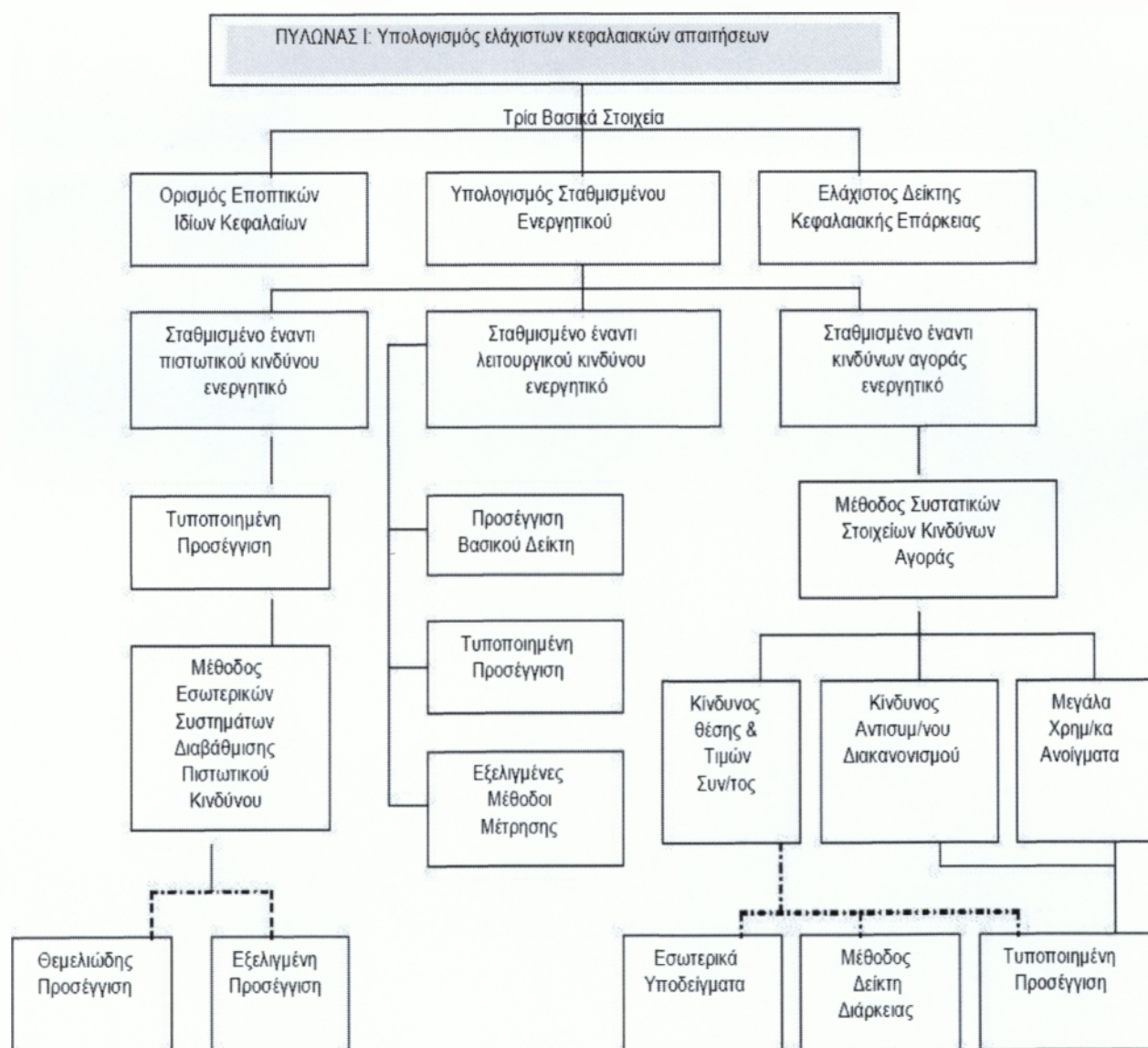
- **Τυποποιημένη προσέγγιση (Standardized Approach)**
- **Προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach)**
- **Εξελιγμένη προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (Advanced Internal Ratings Based Approach),**

ενώ για τον λειτουργικό κίνδυνο το σύμφωνο της Βασιλείας προτείνει τις εξής μεθόδους:

- **Την μέθοδο του Βασικού δείκτη**

- Την Τυποποιημένη μέθοδο και
- Τις Εξελεγχμένες Μεθόδους Μέτρησης.

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει την ανάλυση του πυλώνα Ι και την απεικόνιση του.

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ. 5

4.3 Τυποποιημένη μέθοδος (Standardized Approach)

Η προτεινόμενη Τυποποιημένη Προσέγγιση, η οποία είναι η απλούστερη από τις τρεις προσεγγίσεις και αναμένεται ότι θα υλοποιηθεί από την πλειονότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων, αποτελεί ουσιαστικά βελτίωση της ισχύουσας, αντανακλώντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου. Αποτελεί ουσιαστικά βελτίωση της ισχύουσας, αντανακλώντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου. Σε αντίθεση με το ισχύον καθεστώς, όπου το βασικό κριτήριο καθορισμού των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου είναι η διάκριση μεταξύ χωρών μελών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανασυγκρότησης), στο προτεινόμενο πλαίσιο ο καθορισμός αυτός επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης των εκτιμήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης.

Η διαδικασία απαιτεί τρία διαδοχικά στάδια. Πρώτον, τα ανοίγματα κατηγοριοποιούνται με δυο κριτήρια, την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου και το είδος της συναλλαγής. Δεύτερον σε κάθε βαθμό πιστοληπτικής ικανότητας ενός ανοίγματος (ή αντισυμβαλλόμενου) αντιστοιχεί διαφορετικός συντελεστής κινδύνου. Τέλος, κάθε άνοιγμα σταθμίζεται με εκ των προτέρων καθορισμένο συντελεστή κινδύνου σύμφωνα με το βαθμό αξιολόγησής του.

4.4 Κριτήρια αναγνώρισης των οίκων πιστοληπτικής ικανότητας

Οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό της καταλληλότητας των αξιολογήσεων από του οίκους διαβάθμισης. Για να αναγνωριστούν από τις εποπτικές αρχές, οι αξιολογήσεις των οίκων διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει να πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

- **Αντικειμενικότητα**
- **Ανεξαρτησία**
- **Διεθνής πρόσβαση, διαφάνεια**
- **Δημοσιοποίηση στοιχείων**

- **Επάρκεια πηγών συλλογής στοιχείων, και**
- **Αξιοπιστία.**

4.5 Κατηγοριοποίηση κατά τον κίνδυνο στάθμισης των ανοιγμάτων

Τα ανοίγματα των τραπεζών διακρίνονται σε στοιχεία εντός και εκτός του ισολογισμού, με εξαίρεση τις θέσεις σε τιλοποιημένες απαιτήσεις για την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου.

Ως στοιχεία εντός ισολογισμού ταξινομούνται στις παρακάτω κατηγορίες:

- 1. Χρέος κεντρικής κυβέρνησης και κεντρικών τραπεζών**
- 2. Χρέος λοιπών ΝΠΔΔ και επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα**
- 3. Χρέος πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών**
- 4. Δάνεια προς πιστωτικά ιδρύματα**
- 5. Δάνεια προς επενδυτικές εταιρείες**
- 6. Δάνεια προς επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και ασφαλιστικές**
- 7. Ανοίγματα χαρτοφυλακίου χαμηλής αξίας**
- 8. Ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας από φυσικά πρόσωπα**
- 9. Ενυπόθηκα δάνεια για εμπορικές επιχειρήσεις**
- 10. Δάνεια σε καθυστέρηση**
- 11. Ανοίγματα υψηλού κινδύνου, και**
- 12. Λοιπά ανοίγματα**

Παρακάτω αναλύεται κάθε κατηγορία των στοιχείων εντός ισολογισμού που αναφερθήκαν παραπάνω.

Χρέος κεντρικής κυβέρνησης και κεντρικών τραπεζών

Για την κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στάθμιση των ανοιγμάτων έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών παρέχονται δύο προσεγγίσεις ανάλογα με την προέλευση της διαβάθμισης των αντισυμβαλλόμενων:

- Στάθμιση των απαιτήσεων ανάλογα με την βαθμολόγηση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και

- Στάθμιση ανάλογα με την βαθμολόγηση οργανισμών ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων.

Σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο οι συντελεστές στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου για ανοίγματα έναντι κρατών και των κεντρικών τραπεζών του προσδιορίζονται βάσει του κάτωθι πίνακα:

ΧΡΕΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ						
Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
Στάθμιση πιστωτικού κινδύνου	0%	20%	50%	100%	150%	100%

Ωστόσο, παρέχεται η ευχέρεια ευνοϊκότερης στάθμισης για ανοίγματα έναντι του κράτους που είναι εγκατεστημένα τα πιστωτικά ιδρύματα εφόσον είναι εκφρασμένα στο εγχώριο νόμισμα και χρηματοδοτούμενα από στοιχεία του παθητικού ομοίως εκφρασμένα. Εφόσον, υιοθετηθεί ευνοϊκότερη στάθμιση μπορεί να αναγνωρισθεί και από άλλες εποπτικές αρχές για ανοίγματα ημεδαπών τραπεζών προς την πρώτη χώρα. Τέλος, ο μηδενικός συντελεστής προβλέπεται για τις απαιτήσεις έναντι της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σύμφωνα τώρα με την δεύτερη προσέγγιση δηλ. την δυνατότητα στάθμισης απαιτήσεων ανάλογα με την βαθμολόγηση οργανισμών ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων (Export Credit Agencies, ECAs) προϋποθέτει οι εν λόγω οργανισμοί να δημοσιοποιούν τις διαβαθμίσεις κινδύνου, και να έχουν υιοθετήσει τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ. Η στάθμιση μπορεί να γίνει είτε βάσει της αξιολόγηση αναγνωρισμένων εθνικών οργανισμών είτε βάσει της συμφωνημένης – κατηγοριοποίησης του ΟΟΣΑ. Οι σταθμίσεις που προβλέπει ο ΟΟΣΑ είναι οι εξής :

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ECA	0-1	2	3	4-6	7
ΣΤΑΘΜΙΣΗ	0%	20%	50%	100%	150%

Χρέος λοιπών ΝΠΔΔ και επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα

Τα ανοίγματα έναντι λοιπών ΝΠΔΔ και επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα μπορούν να σταθμίζονται είτε ως χρέος κεντρικής κυβέρνησης ή ως διατραπεζικό χρέος (αλλά χωρίς ευνοϊκή μεταχείριση βραχυχρόνιων ανοιγμάτων).

Πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες (Multilateral Development Banks, MDBs)

Τα ανοίγματα έναντι των πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών θα σταθμίζονται σύμφωνα με την δεύτερη προσέγγιση για τα διατραπεζικά ανοίγματα (αλλά χωρίς ευνοϊκή μεταχείριση βραχυχρόνιων ανοιγμάτων). Επιπλέον προβλέπεται μηδενικός συντελεστής¹ για αναπτυξιακές τράπεζες που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια, όπως υψηλή μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα (τουλάχιστον AAA), επαρκή επίπεδα ρευστότητας και κεφαλαίων κ.α.

Πιστωτικά Ιδρύματα

Το σύμφωνο της Βασιλείας προβλέπει δύο προσεγγίσεις στάθμισης οι οποίες είναι:

- Μια κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από την αντίστοιχη για το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης, και
- Στάθμιση ανάλογη της εξωτερικής αξιολόγησης με ευνοϊκή στάθμιση βραχυχρόνιων ανοιγμάτων.

Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή τα διατραπεζικά ανοίγματα θα σταθμίζονται κατά μία κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που αντιστοιχεί στο χρέος κεντρικής κυβέρνησης της

¹ Μηδενικό συντελεστή πιστωτικού κινδύνου έχουν οι εξής τράπεζες : International Bank of Reconstruction & Development (IBRD), International Finance Corporation (IFC) , Asian Development Bank (ADB), African Development Bank (AfDB), European Bank of Reconstruction & Development (EBRD), Inter-American Development Bank (IADB) , European Investment Bank (EIB), Nordic Investment Bank(NIB), Caribbean Development Bank (SDB), Islamic Development Bank (IDB) ,Council of Europe Development Bank (CEDB).

χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένο το πιστωτικό ίδρυμα. Ωστόσο, πολλές χώρες που είναι αξιολογημένες από BB+ έως B- ή μη αξιολογημένες το ανώτατο όριο θα είναι το 100%.

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ 1^Η ΜΕΘΟΔΟΣ						
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	20%	50%	100%	100%	150%	100%

Η δεύτερη μέθοδος αποδίδει συντελεστές στάθμισης κινδύνου με την αξιολόγηση του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος. Οι μη αξιολογημένες τράπεζες λαμβάνουν συντελεστής στάθμισης της τάξεως του 50%. Πάντως, επιφυλάσσεται ευνοϊκή στάθμιση στα βραχυπρόθεσμα ανοίγματα διάρκειας μέχρι τριών μηνών.

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ 2^Η ΜΕΘΟΔΟΣ						
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	20%	50%	50%	100%	150%	50%
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΓΙΑ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ	20%	20%	20%	50%	150%	20%

Τέλος, στην περίπτωση που έχει υιοθετηθεί η ευχέρεια ευνοϊκότερης στάθμισης του χρέους κεντρικής κυβέρνησης τότε είναι δυνατό να αποδώσουν και στις δύο μεθόδους στάθμισης μια κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από την προβλεπόμενη για το χρέος κεντρικής κυβέρνησης με όριο 20% για τα βραχυπρόθεσμα διατραπεζικά ανοίγματα.

Επενδυτικές επιχειρήσεις (securities firms)

Ο προσδιορισμός των συντελεστών στάθμισης των ανοιγμάτων έναντι επενδυτικών εταιρειών μπορεί να πραγματοποιηθεί βάσει της μεθόδου που προβλέπεται για τα διατραπεζικά ανοίγματα ή της μεθόδου για τις επιχειρήσεις.

Στην περίπτωση αυτή, προϋποθέτει ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις να υπόκεινται σε καθεστώς διακράτησης ιδίων κεφαλαίων για εποπτικούς λόγους ανάλογο του διέποντας τη λειτουργία

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ					
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BB-	Κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	20%	50%	100%	150%	100%

των τραπεζών.

Επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και ασφαλιστικές επιχειρήσεις

Στις επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις ανάλογα με τα ανοίγματα, έχουν και του εξής συντελεστές στάθμισης:

Στις μη αξιολογημένες επιχειρήσεις προβλέπεται ευχέρεια επιβολής υψηλότερης στάθμισης και το επιτρέπουν οι περιστάσεις σε όλα τα ανοίγματα προς επιχειρήσεις.

Τέλος, δίνεται η δυνατότητα εφαρμογής συντελεστή στάθμισης 100% σε πάγια βάση, σε περίπτωση που οι εποπτικές αρχές διασφαλίσουν ότι οι τράπεζες εφαρμόζουν μ ενιαίο τρόπο την παραπάνω μέθοδο.

Ανοίγματα χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής

Για να συμπεριληφθεί ένα άνοιγμα σε χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής, θα πρέπει να πληρεί ορισμένα κριτήρια:

- Ιδιότητα του πελάτη (φυσικό πρόσωπο ή μικρές επιχειρήσεις)

- Χαρακτηριστικά προϊόντος (προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές ευχέρειες κλπ.)
- Διασπορά χαρτοφυλακίου (granularity) – κανένα μεμονωμένο άνοιγμα δε πρέπει να υπερβαίνει το 0,2 % του συνολικού σχετικού χαρτοφυλακίου
- Ύψος ανοίγματος (δεν πρέπει να υπερβαίνει για κάθε μεμονωμένο άνοιγμα τα 1€ εκ.)

Εφόσον, πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις ο συντελεστής στάθμισης προς τα ανοίγματα χαρτοφυλακίου χαμηλής αξίας ορίζεται στο 75%. Σημειώνεται δε, ότι παρέχεται και υψηλότερη ευχέρεια στάθμισης.

Ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας

Όσον αφορά τα ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας από φυσικά πρόσωπα ο συντελεστής στάθμισης διαμορφώνεται στο 35% μπορούν να έχουν ευχέρεια υψηλότερη στάθμισης εφόσον το επιτρέπουν οι εποπτικές αρχές.

Ενυπόθηκα δάνεια για εμπορικές επιχειρήσεις

Τα ανοίγματα έναντι εμπορικών επιχειρήσεων σταθμίζονται με συντελεστή 100%, λόγω τις εκτεταμένης επισφάλειας σε αυτόν τον τομέα της τραπεζικής δραστηριότητας. Ωστόσο, προβλέπεται, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, ευνοϊκή στάθμιση 50%, υπό όρους και για το μέρος του ανοίγματος που δεν ξεπερνά το μικρότερο από είτε το 50% της αγοραίας αξίας, είτε το 60% της ενυπόθηκης αξίας. Το υπόλοιπο σταθμίζεται με 100%. Ακόμη, απαιτείται δημοσιοποίηση εκπλήρωσης των αυστηρών προϋποθέσεων. Στην περίπτωση που καταστούν προβληματικής εκπλήρωσης θα σταθμίζονται με 100%

Δάνεια σε καθυστέρηση

Σημαντική τροποποίηση αποτελεί η μεταχείριση των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών. Το μέρος του δανείου για το οποίο δεν έχουν ληφθεί εξασφαλίσεις θα σταθμίζεται με συντελεστή:

- 150%, αν οι ειδικές προβλέψεις είναι μικρότερες του 20% του υπολοίπου του δανείου

- 100%, αν οι ειδικές προβλέψεις είναι μεγαλύτερες του 20% του υπολοίπου του δανείου, και
- 50%, όταν οι ειδικές προβλέψεις είναι μεγαλύτερες του 50% του υπολοίπου του δανείου και με ενεργοποίηση της σχετικής ευχέρειας.

Σε περίπτωση που παρέχεται πλήρη κάλυψη με μέσα που δεν αναγνωρίζονται στις τεχνικές άμβλυνσης, ο συντελεστής στάθμισης θα είναι 100%, εφόσον οι προβλέψεις προσεγγίζουν το 15% του υπολοίπου του δανείου.

Τέλος, σε ληξιπρόθεσμα ενυπόθηκα δάνεια ο συντελεστής ορίζεται στο 100%. Αν δεν έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις άνω του 20% του υπολοίπου το δανείου, το υπόλοιπο τμήμα του δανείου θα μπορεί να σταθμιστεί με συντελεστή 50%.

Ανοίγματα υψηλού κινδύνου

Η Επιτροπή της Βασιλείας ορίζει συντελεστής στάθμισης 150% ή και ψηλότερο σε ανοίγματα προς:

- Κράτος, κρατικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα, επενδυτικές εταιρείες με αξιολόγηση χαμηλότερη του B-
- Επιχειρήσεις με αξιολόγηση χαμηλότερη από BB-
- Δάνεια σε καθυστέρηση και
- Τιτλοποιημένες απαιτήσεις αξιολογημένες μεταξύ BB+ έως BB+.

Οι εποπτικές αρχές δίνουν υψηλότερη στάθμιση για κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital) και ιδιωτικές επενδύσεις (private equity investments).

Λοιπά ανοίγματα

Στην κατηγορία αυτή, ο συντελεστής στάθμισης είναι 100% για κάθε άνοιγμα που δεν εμπίπτει στις παραπάνω κατηγορίες. Οι συμμετοχές ή επενδύσεις σε στοιχεία κανονιστικού κεφαλαίου θα σταθμίζονται με 100% εκτός αν αφαιρούνται από τα ίδια κεφάλαια.

4.6 Στοιχεία εκτός ισολογισμού

Για τον υπολογισμό των σταθμισμένων ανοιγμάτων σε στοιχεία εκτός του ισολογισμού, είναι αναγκαίο η μετατροπή τους σε ποσά πιστωτικής αντιστοιχίας. Στα στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνονται οι α) συμβάσεις υπό αίρεση (contingencies) και αναλήψεις υποχρεώσεων, και β) ανοικτές θέσεις σε έξω – χρηματιστηριακά παράγωγα επί συναλλάγματος και επιτοκίων, είτε αυτά βασίζονται σε προθεσμιακές πράξεις (π.χ. προθεσμιακές πράξεις επί επιτοκίων ή συναλλάγματος) είτε πρόκειται για συμβάσεις με δικαίωμα προαίρεσης.

Αναφορικά, με τα στοιχεία του εκτός ισολογισμού κα ειδικότερα με τις συμβάσεις υπό αίρεση και τις αναλήψεις υποχρεώσεων προβλέπονται οι εξής συντελεστές:

- 20% για τις αναλήψεις υποχρεώσεων (πιστωτικές ευχέρειες) αρχικής διάρκειας ενός έτους,
- 50% για αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας πάνω από έτος,
- 0% για μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες (υποχρεώσεις δανεισμού, αγοράς τίτλων κλπ.), οι οποίες μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων και χωρίς προειδοποίηση.
- 100% για δανειοδοσίες / δανειοληψίες τίτλων, και πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς, και
- 20% για τις πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων.

Οι συντελεστές μετατροπής για τα έξω-χρηματιστηριακά παράγωγα δεν μεταβάλλονται. Η αλλαγή επέρχεται με την κατάργηση του ανώτατου ορίου 50% για συντελεστή στάθμισης κινδύνου για τις θέσεις στα παραπάνω χρηματοπιστωτικά μέσα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ			
	Συντελεστές πιστωτικής αντιστοιχίας		Συντελεστές στάθμισης
	ΠΔ/ΤΕ 2423/2003	Επερχόμενες τροποποιήσεις	
1. Συμβάσεις υπό αίρεση (contingencies) και αναλήψεις υποχρεώσεων			
Αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας ενός έτους	0%	20%	
Αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας άνω του έτους	50%	50%	
Μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες	0%	0%	
Δανειοδοσίες / δανειοληψίες τίτλων, και πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς	100%	100% ή 50% αν η αξία των εκχωρούμενων δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό του εκχωρούντος	
Πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων	20%	20%	
2. Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοπιστωτικά			
	Οι συντελεστές πιστωτικής μετατροπής δεν μεταβάλλονται		Κατάργηση του ανώτατου ορίου 50% για το συντελεστή στάθμισης κινδύνου

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ.19

4.7 Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Το νέο σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας αναγνωρίζει ένα ευρύ φάσμα τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Με τη χρήση των τεχνικών αυτών τα πιστωτικά ιδρύματα στοχεύουν στη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, είτε λαμβάνοντας εξασφαλίσεις ή αντισταθμιστικές θέσεις, οι οποίες προκύπτουν από συμφωνίες συμψηφισμού, είτε συναλλάσσοντας εγγυήσεις ή πιστωτικά παράγωγα.

Οι ελάχιστες προϋποθέσεις για την αναγνώριση των εξασφαλίσεων συμπεριλαμβάνουν τη νομισματική κατοχύρωση της εξασφάλισης, τη χαμηλή συσχέτιση της αξίας της με την απαίτηση την οποία καλύπτει και τέλος την ύπαρξη αποτελεσματικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Προτείνονται δυο προσεγγίσεις για την μεταχείριση των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων :

- Την Απλή προσέγγιση (Simple Approach) σύμφωνα με την οποία ,τα τμήματα των απαιτήσεων τα οποία καλύπτονται από την τρέχουσα αξία των εξασφαλίσεων θα λαμβάνουν το συντελεστή στάθμισης κινδύνου (με ελάχιστο όριο το 20%) των εκδοτών των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων.
- Και την Ευρεία Προσέγγιση (Comprehensive Approach) , με την οποία, η τρέχουσα αξία της εξασφάλισης θα προεξοφλείται για να προστατευτεί το πιστωτικό ίδρυμα από τις ενδεχόμενες διακυμάνσεις της αξίας της απαίτηση ή της παρεχόμενης εξασφάλισης ή της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δυο, εφόσον αυτές είναι αποτιμημένες σε διαφορετικά νομίσματα. Οι συντελεστές προεξόφλησης (haircuts) υπολογίζονται με δυο τρόπους :
 1. την τυποποιημένη εποπτική μέθοδο και
 2. την εσωτερική μέθοδο εκτίμησης από το πιστωτικό ίδρυμα.

Το ύψος του συντελεστή προεξόφλησης εξαρτάται από το χρονικό ορίζοντα εντός του οποίου η αξία της εξασφάλισης μπορεί να μεταβληθεί.

Επιπλέον, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει κυρίως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ως αποδεκτές εξασφαλίσεις. Παρακάτω παρατίθενται τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι αποδεκτά και για τις τρεις μεθόδους υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου, τα οποία είναι :

- Καταθέσεις στη δανειοδοτούσα τράπεζα
- Χρεόγραφα κρατών και δημόσιων επιχειρήσεων οι οποίες αντιμετωπίζονται ως κράτη από τις εθνικές εποπτικές αρχές, με βαθμολόγηση BB- ή υψηλότερη
- Χρεόγραφα τραπεζών, χρηματιστηριακών εταιρειών, εταιρειών και δημοσίων επιχειρήσεων οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται ως κράτη από τις εθνικές εποπτικές αρχές, με βαθμολόγηση BBB- ή υψηλότερη
- Μετοχές οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες.
- Χρυσός
- Χρεόγραφα τραπεζών τα οποία δεν είναι αξιολογημένα από αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης εφόσον πληρούν ορισμένα κριτήρια
- Επενδύσεις σε Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων υπό προϋποθέσεις
- Αστικά και εμπορικά ακίνητα μόνο για τις μεθόδους των εσωτερικών διαβαθμίσεων και των εξελιγμένων εσωτερικών διαβαθμίσεων και υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις.

4.8 Η προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων (internal ratings based approach)

Η προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Ε.Δ) αποτελεί το πλέον καινοτόμο τμήμα του συμφώνου της Βασιλείας II για την κεφαλαιακή επάρκεια και την διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Η προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων είναι μια εξελικτική και κλιμακούμενη μεθοδολογία, που αποτελείται από δυο επιμέρους μεθοδολογίες την Θεμελιώδη και την Εξελιγμένη.

Η προσέγγιση των Ε.Δ, σε αντίθεση με την Τυποποιημένη μέθοδο όπου γίνεται χρήση μιας διακριτής συνάρτησης των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας, χρησιμοποιεί μια συνεχή συνάρτηση συντελεστών στάθμισης αντανakλώντας έτσι όλο το φάσμα της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων και της πιθανότητας αθέτησης των υποχρεώσεων τους, παρέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ακριβέστερη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου.

Τόσο και την τυποποιημένη όσο και την μέθοδο των Ε.Δ χρησιμοποιούνται ειδικοί όροι και απαιτούνται συγκεκριμένοι παράμετροι κινδύνου, οι οποίοι πρέπει να υπολογιστούν από το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα. Παρακάτω ορίζονται οι σημαντικές απ' αυτές :

- **Άνοιγμα(Exposure)** : είναι το στοιχείο εντός ή εκτός Ισολογισμού που δημιουργεί ή ενδέχεται να δημιουργήσει απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος
- **Άνοιγμα σε Αθέτηση ή Έκθεση έναντι του Αντισυμβαλλόμενου (Exposure at Default – EAD)** : είναι το χρηματικό πόσο του ανοίγματος την στιγμή της αθέτησης. Το χρηματικό άνοιγμα είναι το συνολικό ποσό που εκτίθεται στον πιστωτικό κίνδυνο την συγκεκριμένη χρονική στιγμή της αθέτησης. Το μέγεθος εκφράζεται σε χρηματικό πόσο στο νόμισμα του χαρτοφυλακίου.
- **Πιθανότητα Αθέτησης (Probability of Default –PD)** : είναι η πιθανότητα ενός ή μιας ομάδας δανειζόμενων να αθέτησης την υποχρέωση του σε μια οφειλή του προς την τράπεζα. Το μέγεθος εκφράζεται σε όρους ποσοστού.
- **Ποσοστιαία ζημία σε περίπτωση Αθέτησης (Loss Given Default –LGD)** : Η ζημία δεδομένης της Αθέτησης είναι η χρηματική ζημία μετά την αθέτηση εκπλήρωσης της υποχρέωσης, δηλαδή η ζημία που θα υποστεί η τράπεζα σε περίπτωση αθέτησης. Το μέγεθος εκφράζεται σε όρους ποσοστού επί του συνολικού ύψους του δανεισμού του χαρτοφυλακίου (χρηματικές μονάδες ζημιάς έναντι χρηματικών μονάδων συνολικού ανοίγματος κατά την αθέτηση).
- **Εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη (Maturity –M)** : είναι η ληκτότητα μιας απαίτηση ή ενός ανοίγματος.
- Από τους παραπάνω παράγοντες η πιθανότητα αθέτησης αποτελεί ίσως την σημαντικότερη παράμετρο πιστωτικού κινδύνου. Συγκεκριμένα, ένας πιστούχος θεωρείται σε κατάσταση «αθέτησης υποχρέωσης» εφόσον ισχύουν ένα από τα παρακάτω γεγονότα:
- Το πιστωτικό ίδρυμα θεωρεί ότι ο δανειζόμενος είναι απίθανο να εκπληρώσει στο σύνολο τους, τις υποχρεώσεις πληρωμών προς αυτό εφόσον έχουν επέλθει συγκεκριμένα γεγονότα όπως : ο δανειζόμενος να έχει ζητήσει να κηρυχθεί ή να έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης, η πιστοληπτική του ικανότητα να έχει επιδεινωθεί σημαντικά, δηλαδή να έχουν σχηματιστεί προβλέψεις και γενικά να έχει γίνει αναπροσαρμογή της αξίας του δανείου.
- Ο δανειζόμενος να έχει εμφανίσει ουσιαστική καθυστέρηση άνω των 90 ημερών για την εκπλήρωση κάποιας από τις υποχρεώσεις του προς την τράπεζα

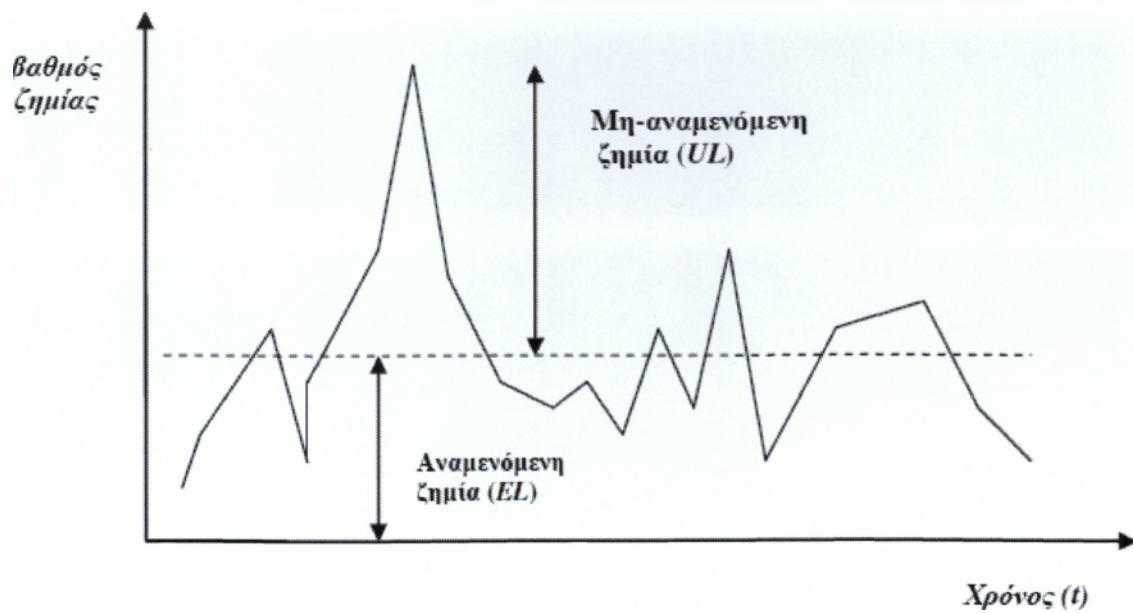
Για τον υπολογισμό της PD το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να λαμβάνει δείγμα δεδομένων τουλάχιστον 5 ετών. Σχετικά με την LGD και την EAD το δείγμα δεδομένων, για τον υπολογισμό τους, θα πρέπει να είναι αυτό τουλάχιστον 5 ετών με χρονικό ορίζοντα την επταετία. Αναφορικά, με την πρώτη εφαρμογή της μεθόδου και ειδικά της PD, το δείγμα μπορεί να περιλαμβάνει δεδομένα μικρότερης χρονικής διάρκειας όπως για παράδειγμα στην λιανική τραπεζική όπου απαιτείται δείγμα στοιχείων 3 ετών αυξανόμενο σταδιακά σε 5 έτη.

Η μέθοδος της IRB μπορεί να χρησιμοποιεί από ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα εφόσον η εποπτεύουσα αρχή έχει δώσει ειδική άδεια, με την οποία πιστοποιεί ότι τα συστήματα που εφαρμόζει για την διαχείριση και την διαβάθμιση των ανοιγμάτων, που υπόκεινται σε πιστωτικό κίνδυνο, είναι έγκυρα και εφαρμόζονται με ακεραιότητα και ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα κριτήρια σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εν λόγω εφαρμογής της μεθόδου.

4.9 Αναμενόμενη ζημιά και μη-αναμενόμενη ζημιά

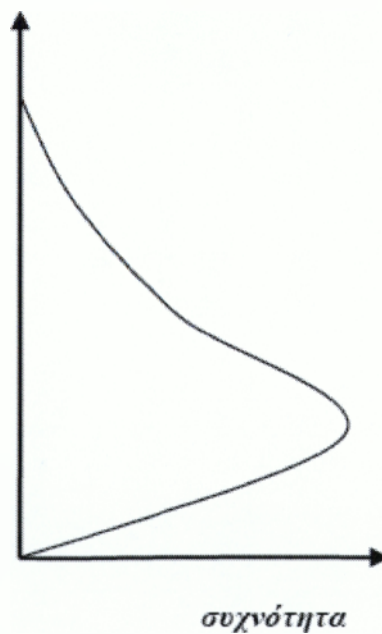
Στο σύνολο των δανειοληπτών μια τράπεζας πάντα υπάρχει ένα ποσοστό το οποίο θα αδυνατεί να εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις, δηλαδή απώλεια του δανεισθέντος κεφαλαίου (όλου ή μέρος του) και των αναλογούντων τόκων, εντός μιας χρονικής περιόδου. Η απώλεια αυτή ισοδυναμεί με ζημιά για το πιστωτικό ίδρυμα και διαφέρει από έτος σε έτος ανάλογα με τον αριθμό αυτών που αθετούν και την σοβαρότητα (ποσό, ποσοστό επί του επιμέρους ή του συνολικού δανειακού χαρτοφυλακίου κλπ) των συγκεκριμένων αθετήσεων.

Στα παρακάτω σχήματα φαίνεται πως η απόκλιση από τις πραγματοποιηθείσες ζημιές εντός μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου(π.χ. ένα έτος), οδηγεί στη δημιουργία της κατανομής των ζημιών και τη συχνότητα αυτών στο δανειακό χαρτοφυλάκιο μιας τράπεζας.

Πηγή: Μαλανδράκης Κ. Ιωάννης, Βασιλεία Π και πιστωτικός κίνδυνος: Το Θεωρικό υπόβαθρο και ένα υπόδειγμα εκτίμησης πιστωτικού κινδύνου, σελ. 33

Σχήμα 1: Κατανομή ζημιών στο δανειακό χαρτοφυλάκιο

Σχήμα 2: Συχνότητα ζημιών

Πηγή: Μαλανδράκης Κ. Ιωάννης, Βασιλεία II και πιστωτικός κίνδυνος: Το Θεωρικό υπόβαθρο και ένα υπόδειγμα εκτίμησης πιστωτικού κινδύνου, σελ. 34

Μια τράπεζα δεν είναι δυνατόν να γνωρίζει εκ των προτέρων τις ζημίες που πρόκειται να υποστεί σε ένα συγκεκριμένο έτος, ωστόσο μπορεί να προβλέψει ένα μέσο επίπεδο των ζημιών από τα δάνεια που έχει χορηγήσει. Οι ζημίες αυτές ονομάζονται **Αναμενόμενες Ζημίες (Expected Losses –EL)** και αφορούν ουσιαστικά το κόστος χορήγησης των δανείων και αντιμετωπίζονται με διάφορους τρόπους όπως, με την εξειδικευμένη τιμολόγηση των διαφόρων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, με την διενέργεια προβλέψεων και την διαγραφή απαιτήσεων (οι οποίες είναι σε καθυστέρηση για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα πχ 1-3 έτη).

Το ύψος των αναμενόμενων ζημιών αναπαρίσταται στο σχήμα 1 με την διακεκομμένη γραμμή και υπολογίζεται με τον παρακάτω τύπο:

$$EL = PD \times LGD \times EAD$$

ή ως ποσοστό επί του EAD από την σχέση :

$$EL\% = PD \times LGD$$

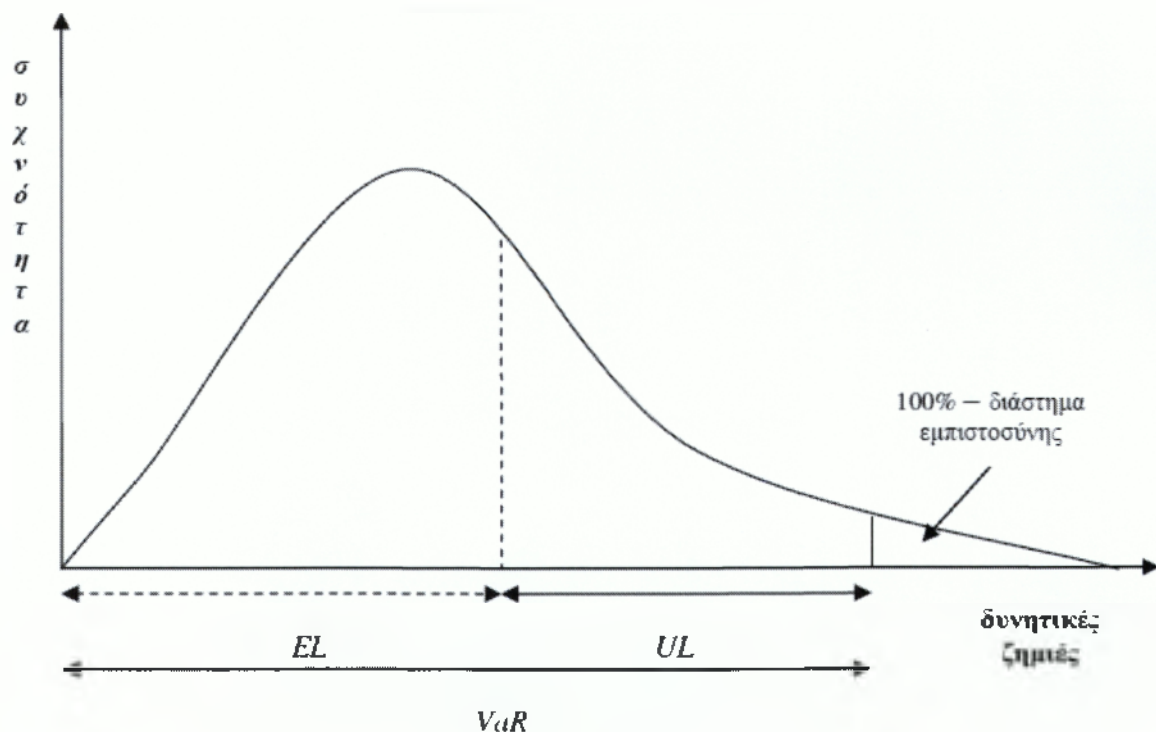
στην συγκεκριμένη περίπτωση οι μεταβλητές ορίζονται ως εξής :

- PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης ανά βαθμίδα κατάταξης η οποία δίνει το μέσο ποσοστό των δανειοληπτών οι οποίοι θα αθετήσουν στην συγκεκριμένη βαθμίδα κατά τη διάρκεια του έτους
- EAD: είναι το υπόλοιπο των εν ισχύ δανείων
- LGD: το ποσοστό του ανοίγματος (EAD) το οποίο είναι πιθανόν αν απολεσθεί σε περίπτωση αθέτησης του δανειζόμενου και το οποίο εξαρτάται από το είδος και το ποσό των ληφθέντων εξασφαλίσεων όπως επίσης και από την κατηγορία του δανειζόμενου.

Σε περίπτωση που $PD=1$ και όπου τα πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζουν τις δικές του εκτιμήσεις για τους παράγοντες LGD, ως EL λαμβάνεται υπ' όψη η καλύτερη εκτίμηση (EL_{BE}) του πιστωτικού ιδρύματος για την αναμενόμενη ζημιά λόγω του συγκεκριμένου ανοίγματος.

Μια από τις χρήσεις του κεφαλαίου της τράπεζας είναι η προστασία των καταθετών του από ακραίες ζημιές που υπερβαίνουν τα αναμενόμενα επίπεδα. Οι ακραίες τιμές απεικονίζονται γραφικά ως οι κορυφές της καμπύλης ζημίας, οι οποίες δεν προκύπτουν κάθε έτος, ωστόσο όμως αν εμφανισθούν μπορεί να είναι δυνητικά υψηλές. Οι ζημιές που υπερβαίνουν τα αναμενόμενα επίπεδα ονομάζονται Μη-Αναμενόμενες Ζημιές (Unexpected Losses- UL). Παρότι τα πιστωτικά ιδρύματα γνωρίζουν την ύπαρξη τους ωστόσο δεν μπορούν να τις προβλέψουν εκ των προτέρων τόσο για το χρόνο που θα προκύψουν όσο και για την σοβαρότητα τους. Η κάλυψη μέρους των ζημιών αυτών γίνεται με τον καθορισμό των κατάλληλων επιτοκίων και συγκεκριμένα του περιθωρίου επιτοκίου. Το πιο αποδεκτό όμως μέσο κάλυψης των UL είναι το απαραίτητο εποπτικό κεφάλαιο ή η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση.

Η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση ορίζεται ώστε να καλύψει έως και το 99,9% των ζημιών αυτών ούτως ώστε να υπερβαίνουν το ύψος του κεφαλαίου κατά πολύ μικρό ποσοστό (ίσο με 0,1%). Η συγκεκριμένη προσέγγιση απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 3: Κατανομή ζημιών & VaR δανειακού χαρτοφυλακίου

Πηγή: Μαλανδράκης Κ. Ιωάννης, Βασιλεία II και πιστωτικός κίνδυνος: Το Θεωρικό υπόβαθρο και ένα υπόδειγμα εκτίμησης πιστωτικού κινδύνου, σελ. 36

Το παραπάνω σχήμα απεικονίζει την κατανομή των ζημιών (καμπύλη ζημιών). Η περιοχή κάτω από την καμπύλη ισούται με 100%. Η καμπύλη δείχνει ότι μικρές σχετικά ζημιές, με τιμές κοντά στην EL, προκύπτουν συχνότερα από ότι οι μεγάλες ζημιές. Η πιθανότητα να μην μπορέσει ένα πιστωτικό ίδρυμα να καλύψει το άθροισμα των EL+ UL δηλαδή οι ζημιές να υπερβούν, είναι μικρή και αποτυπώνεται με την μικρή περιοχή δεξιά της καμπύλης τους σχήματος 3. Η τιμή του 100% μείον της προαναφερθείσας πιθανότητας είναι το σχετικό διάστημα εμπιστοσύνης και ονομάζεται Αξία σε κίνδυνο (Value at Risk – VaR). Το απαραίτητο κεφάλαιο καθορίζεται μεταξύ EL και VaR. Εφόσον η EL καλύπτεται από τα έσοδα ή από προβλέψεις τότε η τράπεζα θεωρείται φερέγγυα. Συμφώνα με την Βασιλεία II, το απαραίτητο κεφάλαιο καθορίζεται ώστε να διατηρείται ένα σταθερό επίπεδο εμπιστοσύνης συμφώνα με τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών.

Οι παράμετροι που καθορίζουν την UL είναι ίδιες με τους παραμέτρους της EL δηλαδή, είναι οι PD ,LGD και EAD. Ο τύπος υπολογισμού των μη αναμενόμενων ζημιών είναι ο εξής:

$$UL = \sqrt{EDF - EDF^2} \times EAD \times LGD \times \rho_i / \rho_{bank}$$

όπου:

EDF = PD

ρ_i = είναι η συσχέτιση αθέτησης της χώρας I με το συνολικό τραπεζικό κεφάλαιο

ρ_{bank} = είναι η μέση μεταβιβαζόμενη συσχέτιση αθέτησης του συνολικού τραπεζικού χαρτοφυλακίου

4.10 Υπολογισμός κεφαλαιακής επάρκειας

Όπως και στην τυποποιημένη μέθοδο τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε συγκεκριμένες κατηγορίες ανοιγμάτων οι οποίες είναι:

- Απαιτήσεις από κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες
- Απαιτήσεις από μετοχές και συμμετοχές:
 1. ανοίγματα σε μη-χρεωστικούς τίτλους
 2. ανοίγματα υπό την μορφή δανείων ή χρεωστικών τίτλων
- Απαιτήσεις λιανικής τραπεζικής, τα οποία πληρούν κάποιες από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

1. αφορούν φυσικό πρόσωπο ή πρόσωπα, επιχειρήσεις μικρού ή μεσαίου μεγέθους ανεξαρτήτως νομικής μορφής
2. το συνολικό ποσό των δανειζόμενων που οφείλουν δεν υπερβαίνει το 1.000.000€
3. εντάσσονται σε έναν μεγάλο αριθμό ανοιγμάτων με παρόμοια χαρακτηριστικά
4. η διαχείριση τους δεν προσομοιάζει με την εξατομικευμένη διαχείριση των ανοιγμάτων έναντι των επιχειρήσεων

Στα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής εντάσσονται επίσης:

1. απαιτήσεις έναντι φυσικών προσώπων που καλύπτονται με ακίνητα που χρησιμοποιούνται ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως κατοικίες
 2. ανακυκλούμενα ανοίγματα λιανικής στα οποία εντάσσονται σε αυτά που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις
 3. λοιπά ανοίγματα λιανικού χαρτοφυλακίου
- Απαιτήσεις από επιχειρήσεις όπου κατατάσσονται :
 1. ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων ανεξαρτήτως νομικής μορφής, μεγέθους και ύψους πωλήσεων
 2. απαιτήσεις από φυσικά πρόσωπα άνω των 1.000.000€ εφόσον δεν πληρούν τα κριτήρια που απαιτούνται για να θεωρηθούν ανοίγματα λιανικής τραπεζικής
 3. ανοίγματα τα οποία δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις για να ενταχθούν στις παραπάνω βασικές κατηγορίες όπως επίσης και στις θέσεις σε τιτλοποίηση
 4. ανοίγματα δανεισμού ειδικής μορφής υπό την εκπλήρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων.
 - Απαιτήσεις από ιδρύματα όπου συμπεριλαμβάνονται έναντι:
 1. Πιστωτικών ιδρυμάτων
 2. Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
 3. αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακών κυβερνήσεων, τοπικών αρχών
 4. δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών
 5. πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης.
 - Τιτλοποιημένες θέσεις
 - Λοιπά στοιχεία που δεν αφορούν πιστοδοτήσεις.

Υπάρχουν πολλές απλές ή πιο σύνθετες συναρτήσεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για συγκεκριμένες τιμές συντελεστών κινδύνου (EAD, LGD, PD & M). Στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα κάνει χρήση της θεμελιώδους IRB, υπολογίζει όλες τους συντελεστές εκτός από την PD, ενώ με την χρήση της εξελιγμένης IRB, οι εποπτικές αρχές προσδιορίζουν του συντελεστές πλην της PD. Οι παράμετροι πιστωτικού κινδύνου εκτιμώνται ξεχωριστά και στην συνέχεια εισάγονται ως μεταβλητές στις συναρτήσεις για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου. Οι τιμές που προκύπτουν πολλαπλασιάζονται με την EAD και το αποτέλεσμα που προκύπτει είναι η τιμή του σταθμισμένου – κατά τον κίνδυνο – στοιχείου του ενεργητικού. Ειδικότερα :

- Για την θεμελιώδη προσέγγιση (IRB Foundation):

$$RWA = EAD \times RW (LGD, PD) \% \Rightarrow \text{Κεφ.απαίτηση} = RWA \times 8 \%$$

- Για την Εξελιγμένη IRB (Advanced IRB)

$$RWA = EAD \times RW (LGD, PD, M) \% \Rightarrow \text{Κεφ.απαίτηση} = RWA \times 8 \%$$

όπου:

RW (Risk Weight): είναι ο συντελεστής στάθμισης κατά τον κίνδυνο, και

RWA (Risk Weighted Asset): είναι το σταθμισμένο- κατά τον κίνδυνο- στοιχείο του Ενεργητικού.

Η διαδικασία υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και οι σχετικές συναρτήσεις ανά κατηγορία ανοίγματος παρατίθενται αναλυτικά παρακάτω.

Απαιτήσεις από επιχειρήσεις, ιδρύματα, κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες

Παράμετροι κινδύνου:

- Η PD λαμβάνει τιμές από 0,03% (ελάχιστο όριο) και άνω, με χρονικό ορίζοντα ένα έτος, με εξαίρεση τα ανοίγματα έναντι κρατών όπου δεν προβλέπεται ελάχιστο όριο.
- Η LGD, στην Θεμελιώδη Προσέγγιση, προσδιορίζεται από τις εποπτικές αρχές και λαμβάνει τιμές 45% και 75% για τα ανοίγματα πλήρους και μειωμένης εξασφάλισης, αντίστοιχα. Στην Εξελιγμένη τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την δυνατότητα υπολογισμού της βάσει των εσωτερικών τους εκτιμήσεων.
- Η EAD διαφοροποιείται για τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία, ανάλογα με την εφαρμοζόμενη προσέγγιση.

- Η M, στη Θεμελιώδη Προσέγγιση προσδιορίζεται στα 2,5 έτη, ενώ στην Εξελιγμένη οι τράπεζες θα πρέπει αν υπολογίσουν την πραγματική εναπομένουσα διάρκεια της απαίτησης στο χρονικό διάστημα από 1 έως 5 έτη.

Συναρτήσεις υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

Για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως μεγέθους και ύψους πωλήσεων, ιδρυμάτων, κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών:

1. ο συντελεστής συσχέτισης (R) δίνεται από την σχέση:

$$R = 0,12 * \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) + 0,24 * \left[1 - \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) \right]$$

2. η προσαρμογή της διάρκειας του ανοίγματος γίνεται μέσω του συντελεστή προσαρμογής ληκτότητας (b),

$$b = (0,11852 - 0,05478 \ln(PD))^2$$

3. ο συντελεστής στάθμισης κατά τον κίνδυνο (RW) είναι:

$$RW = LGD * N \left[(1 - R)^{-0,5} * G(PD) + (R / (1 + R))^{0,5} * G(0,999) \right] - (PD * LGD) * (1 - 1,5 * b)^{-1} * (1 + (M - 2,5) * b) * 12,5 * 1,06$$

όπου:

N(x): είναι η αθροιστική συνάρτηση κατανομής μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβλητής (δηλ. η πιθανότητα μια κανονική τυχαία μεταβλητή, με μέσο όρο 0 και διακύμανση 1, μικρότερη ή ίση με x).

G(x): είναι η αντίστροφη αθροιστική συνάρτηση κατανομής μια τυποποιημένης κανονικής μεταβλητής (δηλ. η τιμή x ώστε N(x) = z).

- Το κατά κίνδυνο σταθμισμένο άνοιγμα (RWA) δίνεται από την σχέση:

$$RWA = RW * EAD$$

- Το απαιτούμενο εποπτικό κεφάλαιο (RC) δίνεται από την σχέση:

$$RC = RWA * 8\%$$

Για ανοίγματα έναντι μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με ετήσιες πωλήσεις < 50 εκατομ.€:

A. Ο συντελεστής συσχέτισης R δίνεται από την σχέση:

$$R = 0,12 * \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) + 0,24 * \left[1 - \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) \right] - 0,04 * \left(1 - \frac{(S - 5)}{45} \right)$$

όπου:

S: είναι οι ενοποιημένες ετήσιες πωλήσεις σε εκατομμύρια € και $5 \leq S \leq 50$. εφόσον οι πωλήσεις αυτές είναι κάτω από 5.000.000 $\Rightarrow S = 0,5$.

B. Όλες οι υπόλοιπες σχέσεις παραμένουν ως έχουν παραπάνω.

Για άλλες υποπεριπτώσεις όπως: α) ανοίγματα που αφορούν ειδικό δανεισμό και β) απαιτήσεις από φυσικά πρόσωπα άνω του ποσού των εκατομ. € και εφόσον δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, χρησιμοποιείται η παρακάτω σχέση για το συντελεστή συσχέτισης και οι υπόλοιπες ως έχουν:

$$R = 0,12 * \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) + 0,24 * \left[1 - \left(\frac{1 - e^{(-50 * PD)}}{1 - e^{(-50)}} \right) \right]$$

και γ) για τα ανοίγματα εξειδικευμένης χρηματοδότησης, οι τράπεζες μπορούν να εφαρμόσουν τις προσεγγίσεις εσωτερικής αξιολόγησης, ενώ αν δεν ικανοποιούν τα σχετικά κριτήρια τότε να γίνεται χρήση της προσέγγισης προκαθορισμένων κατηγοριών (slotting criteria approach) με την εφαρμογή των ειδικών συντελεστών στάθμισης.

Ως προς τις απαιτήσεις λιανικής τραπεζικής προβλέπεται η χρήση της Εξελιγμένης Προσέγγισης (Advanced IRB) όπως επίσης είναι απαραίτητη η ομαδοποίηση των ανοιγμάτων του χαρτοφυλακίου σε επιμέρους κατηγορίες κάθε μία από τις οποίες έχει διαφορετικό συντελεστή συσχέτισης.

Παράμετροι κινδύνου:

- Για την PD ισχύουν ότι και στην παραπάνω περίπτωση. Προβλέπεται παράλληλα η αναγνώριση θετικών επιδράσεων από την χρήση εγγυήσεων και παραγώγων μέσω των προσαρμογών στην PD ή στην LGD.
- Η EAD για τα ποσά που έχουν χορηγηθεί (drawn amounts) δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη από το άθροισμα του ποσού κατά το οποίο θα μειωνόταν το ύψος των ιδίων κεφαλαίων σε περίπτωση ολικής διαγραφής του χρέους και του ύψους τυχόν ειδικών προβλέψεων ή μερικών διαγραφών. Για τα εκτός ισολογισμού ανοίγματα της λιανικής τραπεζικής, τα πιστωτικά ιδρύματα υπολογίζουν τους συντελεστές μετατροπής (conversion factors).

Συναρτήσεις υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

A) Ο συντελεστής στάθμισης κατά τον κίνδυνο (RAW) για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας είναι:

$$RW = (LGD) * N[(1 - R)^{-0.5} * G(PD) + \left(\frac{R}{1 - R}\right)^{0.5} * G(0,999)] - PD * LGD * 12,5 * 1,06$$

B) Ο συντελεστής συσχέτισης R έχει ως εξής:

1. Ανοίγματα καλυμμένα με αστικά ακίνητα : R= 0,15
2. Ανακυκλούμενα ανοίγματα: R=0,4
3. Λοιπά ανοίγματα λιανικής τραπεζικής:

$$R = 0,03 * \left(\frac{1 - e^{(-35 * PD)}}{1 - e^{(-35)}} \right) + 0,16 * \left[1 - \left(\frac{1 - e^{(-35 * PD)}}{1 - e^{(-35)}} \right) \right]$$

Γ) Το κατά τον κίνδυνο σταθμισμένο άνοιγμα (RWA) δίνεται από την σχέση:

$$RWA = RW \times EAD$$

Δ) Το απαιτούμενο εποπτικό κεφάλαιο δίνεται από παρακάτω σχέση:

$$RC = RWA \times 8\%$$

Για τις λοιπές κατηγορίες ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής, και ειδικά στις περιπτώσεις των απαιτήσεων από μετοχές και συμμετοχές και τις τιτλοποιημένες θέσεις προβλέπεται ειδική διαδικασία υπολογισμού των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου.

Για την τελευταία κατηγορία δηλ., τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού που δεν αφορούν πιστώσεις τα σταθμισμένα ποσά δίνονται από την παρακάτω σχέση:

$$RWA = 100 \% \times \text{αξία ανοίγματος}$$

4.11 Σύντομη σύγκριση της τυποποιημένης προσέγγισης και προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων

Η τυποποιημένη μέθοδος είναι απλούστερη στην εφαρμογή της σε αντίθεση με την προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων και αναμένεται να εφαρμοσθεί από την πλειοψηφία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων τόσο στην Ελλάδα όσο και Διεθνή χώρο. Παρόλα αυτά ο υπολογισμός, βάσει την τυποποιημένης προσέγγισης, των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα δίνει πιθανότατα περισσότερα εποπτικά κεφάλαια. Αντίθετα η προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, λόγω της διαμόρφωσης της, ενδέχεται να οδηγήσει στον υπολογισμό χαμηλότερων εποπτικών κεφαλαίων.

Για την προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, οι τράπεζες καλούνται να εκτιμήσουν βάσει δικών τους εσωτερικών υποδειγμάτων, τους βασικούς παράγοντες του πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD και EAD), κάτι το οποίο θέτει το ερώτημα της αξιοπιστίας των μοντέλων που θα χρησιμοποιήσουν ειδικά στην Εξελιγμένη Μέθοδο των ΕΔ. Σε περίπτωση που οι εκτιμήσεις των παραπάνω παραγόντων θεωρηθούν αναξιόπιστες θα έχει ως αποτέλεσμα τα οφέλη από την εφαρμογή και των δύο μεθοδολογιών των ΕΔ να είναι ελάχιστα έως ανύπαρκτα. Για να αποτραπεί αυτή η πιθανότητα, οι εποπτικές αρχές της χώρας στην οποία υπόκεινται θα πρέπει να ελέγξουν και πιστοποιήσουν ότι οι εσωτερικές διαδικασίες και σχετικά μοντέλα θα είναι σωστά δομημένα και αξιόπιστα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΜΕΘΟΔΩΝ				
	ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ	ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ		ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ
		ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ		
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	5	Περισσότεροι	Περισσότεροι	Περισσότεροι
PD	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα	Τράπεζα
LGD	Εποπτική αρχή	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα
EAD	Εποπτική αρχή	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα
M	Όχι	Εποπτική αρχή (ευχέρεια παροχής από την Τράπεζα)	Ναι (τράπεζα)	Ναι (τράπεζα)
CORRELATION	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ. 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

5.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει στην ποσοτικοποίηση των ζημιών που οφείλονται από τον λειτουργικό κίνδυνο, προβλέποντας για πρώτη φορά προσθετές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη έναντι του εν λόγω κινδύνου. Με το νέο πλαίσιο της Βασιλείας, στο οποίο ορίζει ότι οι τράπεζες θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως κίνδυνο πραγματοποίησης ζημιών είτε από ανεπαρκείς ή εσφαλμένες εσωτερικές διαδικασίες, συστήματα ή ανθρώπινο παράγοντα, είτε από εξωτερικά αίτια. Στον παραπάνω ορισμό περιλαμβάνεται ο νομικός κίνδυνος, αλλά όχι όμως ο κίνδυνος στρατηγικής και φήμης. Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τις αιτίες του λειτουργικού κινδύνου. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι προσεγγίσεις υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

ΑΙΤΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	
1. Ανθρώπινος παράγοντας	2. Τεχνικός Παράγοντας
Εσωτερικός	Κίνδυνος Υποδείγματος (model risk)
Ανεπάρκεια, ακαταλληλότητα	Κίνδυνος εσφαλμένης μεθοδολογίας
Απάτη	Mark to model error
Εξωτερικός	Κίνδυνος συναλλαγής
Ληστεία	Σφάλμα εκτέλεσης
Νομικός κίνδυνος	Πολύπλοκη συναλλαγή
	Σφάλμα λογιστικής καταχώρησης
	Λανθασμένη τεκμηρίωση
	Κίνδυνος τεχνολογικών εφαρμογών
	Κατάρρευση συστήματος
	Σφάλμα λογισμικού
	Προβλήματα τηλεπικοινωνιών
	Κίνδυνος ασφαλείας

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ 52

5.2 Προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Ο υπολογισμός και η μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου, είναι γνωστό ότι πρόκειται για μια δύσκολη εργασία, η οποία ακόμα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης και για αυτό η Επιτροπή της Βασιλείας ενθαρρύνει τις αρχές και τις κεντρικές τράπεζες να προτείνουν λύσεις. Υπάρχουν τρεις εναλλακτικές μεθόδους αποτίμησης του λειτουργικού κινδύνου τις οποίες προτείνει Επιτροπή οι οποίες είναι:

- **Η προσέγγιση του Βασικού δείκτη (basic indicator approach)**
- **Η τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach) καθώς και η εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδος μόνο για δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής και χορηγήσεων, και**
- **Οι Εξελεγχμένες Μέθοδοι Μέτρηση (advanced measurement approach)**

Αναλόγως της δραστηριοποιούμενης τράπεζας και των τραπεζών που έχουν ιδιαίτερη έκθεση στον λειτουργικό κίνδυνο ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν την μέθοδο εκείνη που μοιάζει με το προφίλ που τις χαρακτηρίζει

Όσο αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των πιο περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην Τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος. Η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε

την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παρακάτω μεθοδολογίες βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και δεν αποκλείεται οι τελικές προδιαγραφές να διαφέρουν σημαντικά από τις αρχικές προτάσεις.

5.3 Μέθοδος του βασικού δείκτη(BASIC INDICATOR APPROACH)

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται ως το γινόμενο ενός βασικού δείκτη που αντιπροσωπεύει την συνολική έκθεση των πιστωτικών ιδρυμάτων στο λειτουργικό κίνδυνο επί ένα σταθερό συντελεστή a που θα καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές.

Ως βασικός δείκτης έκθεσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο λειτουργικό κίνδυνο ορίζεται το ύψος των ακαθάριστων εσόδων (gross income), ενώ η τιμή του συντελεστή a προτείνεται να είναι της τάξης του 15%.

$$K_{BIA} = GI * a$$

Όπου,

K_{BIA} : είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις μέσω του Βασικού Δείκτη για τον λειτουργικό κίνδυνο,

$a = 15\%$

GI: ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων. Για τον ορισμό του gross income έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος:

GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.

Σημειώνεται ότι οι τράπεζες που θα χρησιμοποιήσουν την μέθοδο αυτή, θα πρέπει να συμμορφωθούν και με τα προβλεπόμενα στην έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας για της

Αρχές της Βέλτιστης Πρακτικής για την Διαχείριση και Εποπτεία του Λειτουργικού Κινδύνου

5.4 Τυποποιημένη μέθοδος (STANDARDIZED APPROACH)

Πρόκειται για μια εξελιγμένη παραλλαγή της προηγούμενης, καθώς αναγνωρίζει ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας. Είναι αν αναγκαία η συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας.

Σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο, οι τράπεζες χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε συγκεκριμένες κατηγορίες (business lines), εποπτικά καθορισμένους. Η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται αναλυτικά για κάθε κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας ως το γινόμενο του δείκτη (ο δείκτης είναι ο ίδιος με την προηγούμενη μέθοδο υπολογισμού του λειτουργικού κινδύνου δηλ. το gross income ή αλλιώς τα μικτά έσοδα) που αντιπροσωπεύει την έκθεση της συγκεκριμένης κατηγορίας στο λειτουργικό κίνδυνο επί ένα σταθερό καθορισμένο συντελεστή b . Στο παρακάτω πίνακα παρατίθεται συντελεστές b για κάθε κατηγορία.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ			
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	β	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Επενδυτική Τραπεζική	Χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων	18%	Επιχειρηματική Τραπεζική
			Χρηματοδότηση κεντρικών / τοπικών κυβερνήσεων
			Επενδυτική Τραπεζική
			Συμβουλευτικές Υπηρεσίες
	Διαπραγμάτευση και πωλήσεις	18%	Πωλήσεις, market making
			Διαχείριση ιδίων θέσεων, διαχείριση διαθεσίμων
Παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες	Λιανική Τραπεζική	12%	Λιανική Τραπεζική
			Διαχείριση περιουσίας ιδιωτών
			Διαχείριση πιστωτικών καρτών
	Εμπορική τραπεζική	15%	Χρηματοδότηση έργων, κτηματομεσιτεία, εμπορική χρηματοδότηση, χρηματοδοτική μίσθωση, Ε/Ε
			Υπηρεσίες πελατών
Υπηρεσίες πρακτόρευσης	15%	Θεματοφυλακή	
		Εταιρική εκπροσώπηση	
		Corporate trust	
Λογιστικές	Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων	12%	Διαχείριση διακεκριμένων κεφαλαίων
			Διαχείριση κεφαλαίων
	Λιανική χρηματομεσιτεία	12%	Λιανική χρηματομεσιτεία

Πηγή: Παλαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα,σελ. 55

Ο συντελεστής β για κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας αντανακλά τη σχέση των λειτουργικών ζημιών του κλάδου σε με τον αντίστοιχο δείκτη του πιστωτικού ιδρύματος. Το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων των επιμέρους δραστηριοτήτων αποτελεί την συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Για να εφαρμοστεί η Τυποποιημένη μέθοδος από την τράπεζα, θα πρέπει το πιστωτικό ίδρυμα να έχει εκπληρώσει συγκεκριμένα κριτήρια.

Τέλος, επισημαίνεται ότι με το τρίτο συμβουλευτικό κείμενο εισαχθεί και η Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση (Alternative Standardized Approach, ASA). Η χρήση της προϋποθέτει την προηγούμενη έγκριση των εποπτικών αρχών. Ο τρόπος υπολογισμού με της εναλλακτικής προσέγγισης είναι ίδιος με την τυποποιημένη μέθοδο με την διαφορά ότι στις δραστηριότητες Retail και Commercial Banking οι κεφαλαιακές επιβαρύνσεις θα υπολογίζονται με αντικατάσταση του ακαθάριστου εισοδήματος από τον μέσο όρο των τριών

τελευταίων ετών του συνόλου των απαιτήσεων της τράπεζας πολλαπλασιαζόμενου με συντελεστή της τάξεως του 0,035.

$$KTSA = \Sigma(GI * b)$$

όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Standardized Approach

b = ποσοστό για κάθε business line,

GI= ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line.

5.5 ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ (Advanced Measurement Approach)

Η τρίτη μέθοδος είναι η εσωτερική μέτρηση (Advanced Measurement Approach). Οι Τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων. Για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι Τράπεζες που θα ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψη τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο, υπολογίζει από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο. Οι Εξελιγμένοι Μέθοδοι Μέτρησης περιλαμβάνουν μια σειρά προσεγγίσεων που ταξινομούνται στις Εσωτερικές Μεθόδους Μέτρησης, τις Μεθόδους Κατανομής Ζημιών και τις Μεθόδους Καρτών Επιδόσεων.

5.5.1 Εσωτερικές Μέθοδοι Μέτρησης (Internal Measurement Approaches)

Τα πιστωτικά ιδρύματα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις, βασιζόμενα στην εκτίμηση των αναμενόμενων λειτουργικών ζημιών, υποθέτοντας ότι η σχέση μεταξύ αναμενόμενων ζημιών είναι σταθερή. Με βάση ιστορικά δεδομένα, καθορίζονται εποπτικά οι

συνδυασμοί σε κάθε τομέα δραστηριότητας και το είδος του ζημιογόνου γεγονότος και για κάθε συνδυασμό προσδιορίζεται η έκθεση σε κίνδυνο, εκτιμώντας τη συχνότητα έλευσης και την σοβαρότητα της επίπτωσης των ζημιογόνων γεγονότων.

Η κεφαλαιακή απαίτηση για κάθε συνδυασμό ζημιογόνου γεγονότος συνίσταται από την αναμενόμενη ζημιά προσαρμοσμένη με έναν εποπτικά καθορισμένο συντελεστή γ. Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάθε συνδυασμό αποτελεί την συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

5.5.2 Μέθοδοι Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approaches)

Οι μέθοδοι αυτές διαφέρουν από την προηγούμενη γιατί στοχεύουν στην εκτίμηση των μη αναμενόμενων ζημιών και όχι μέσω μιας υπόθεσης για την συσχέτιση τους με τις αναμενόμενες. Ο υπολογισμός της συνολικής απαίτησης, για κάθε ζημιογόνο γεγονός, εκτιμάται με μια στατιστική κατανομή των λειτουργικών ζημιών για έναν σταθερό χρονικό διάστημα, ενώ η κεφαλαιακή απαίτηση αποτελεί το άθροισμα των επιμέρους «Μέγιστων Δυνητικών Ζημιών» (VaR) έναντι του λειτουργικού κινδύνου με την υπόθεση ότι ζημιές συσχετίζονται πλήρως μεταξύ τους.

5.5.3 Μέθοδοι Καρτών Επιδόσεων (ScoreCard)

Σύμφωνα με αυτή την μέθοδο, η κεφαλαιακή απαίτηση προσδιορίζεται αρχικά στο σύνολο και κατανέμεται στους διάφορους τομείς δραστηριότητας. Η συνολική και οι επιμέρους απαίτηση μεταβάλλονται ανάλογα με τις επιδόσεις που εμφανίζει ο κάθε τομέας και το πιστωτικό ίδρυμα. Ο προσδιορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων στηρίζεται στις μεταβολές του περιβάλλοντος κινδύνου ή των ελέγχων του κάθε τομέα δραστηριότητας. Για το λόγο αυτό, ο σχεδιασμός καρτών αντανακλά τις μεταβολές κατάλληλα επιλεγμένων δεικτών κινδύνου για κάθε τομέα δραστηριότητας και όχι απευθείας εκτιμήσεις του κινδύνου. Οι εν λόγω μεθοδολογίες βασίζονται περισσότερο σε ποιοτικά χαρακτηριστικά παρά σε στατιστικές μετρήσεις που προκύπτουν από εσωτερικά δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

6.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Ο δεύτερος πυλώνας αναφέρεται στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε συνδυασμό με τον πρώτο πυλώνα σχετικά με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν και τον τρόπο που τον αντιμετωπίζουν. Επίσης, καθορίζονται οι βασικές αρχές που πρέπει οι τράπεζες να πληρούν ή να τηρούν για την ορθότερη διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επαρκείας βαρά και την κοστολόγηση των δανείων που χορηγούν στους πελάτες τους.

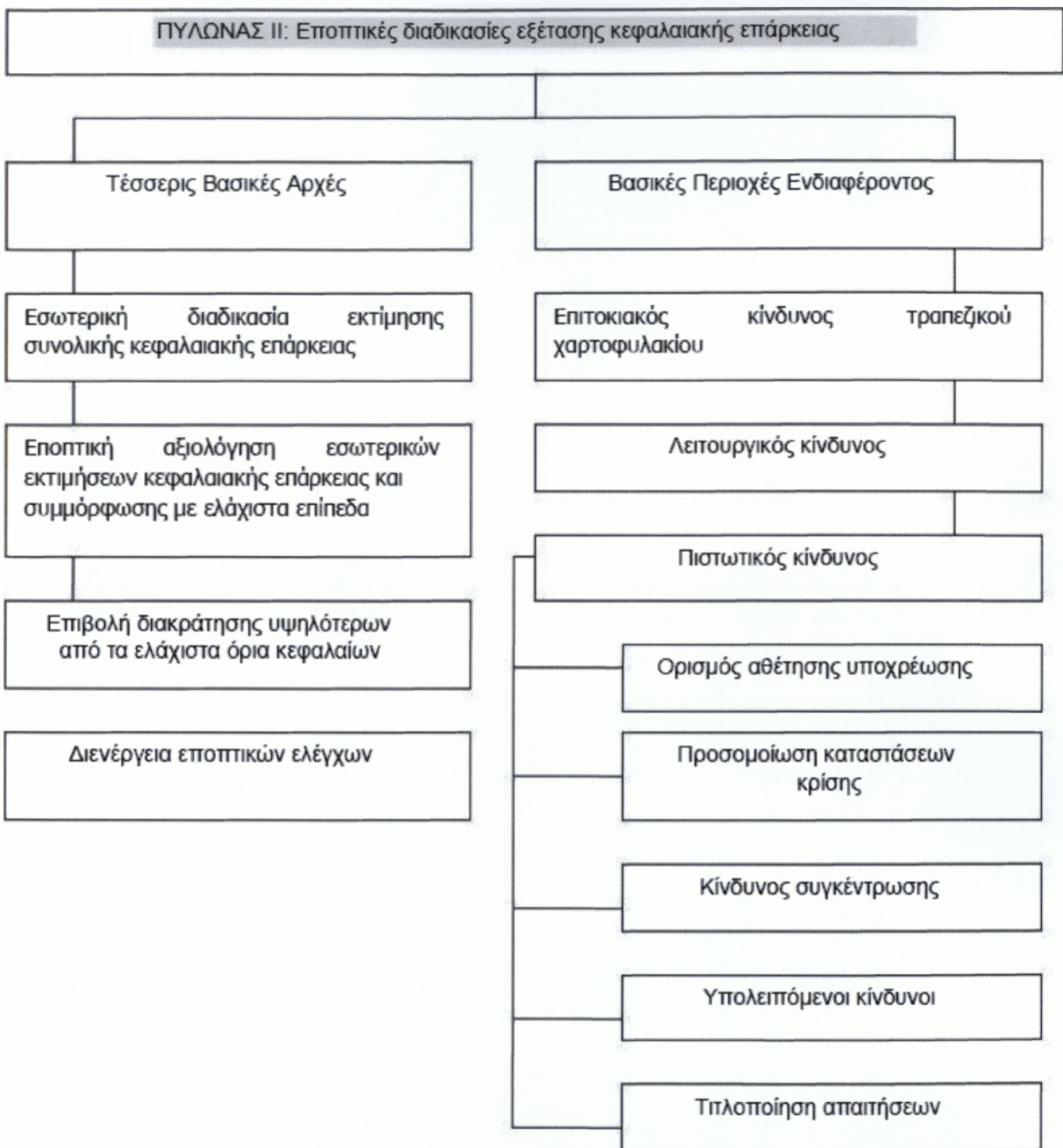
Ο δεύτερος πυλώνας αν και δεν είναι τόσο σύνθετος και πολύπλοκος όσο ο πρώτος πυλώνας ωστόσο και αυτός χρειάζεται μια περαιτέρω ανάλυση για την κατανόηση του.

6.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ II

Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα. Οι γενικές αρχές που διέπουν το μέρος αυτό του πλαισίου είναι:

- Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να έχουν διαδικασία εκτίμησης της συνολικής κεφαλαιακής τους επάρκειας σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν ανάλογα με την στρατηγική τους και
- Οι εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την στρατηγική τους καθώς επίσης και την ικανότητα τους να παρακολουθούν και να συμμορφώνονται με τις διατάξεις που αφορούν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα εφόσον δεν είναι ικανοποιημένες με το αποτέλεσμα της σχετικής διαδικασίας.
- Οι διατάξεις του δεύτερου πυλώνα εστιάζουν στις εξής θεματικές ενότητες:
- Κίνδυνοι που δεν αντιμετωπίζονται στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα (κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων, στρατηγικός κίνδυνος, κίνδυνος φήμης)
- Κίνδυνοι που δεν αντιμετωπίζονται πλήρως στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα (μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα)
- Παράγοντες που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος (διακυμάνσεις οικονομικού κύκλου), και
- Έλεγχος της πλήρωσης των προϋποθέσεων για την υιοθέτηση των εξελεγχμένων μεθόδων.

Ο δεύτερος πυλώνας παρουσιάζεται διαγραμματικά στον παρακάτω πίνακα.

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία II Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ. 65

6.3 Βασικές Αρχές του Πυλώνα II

Ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

- Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας σε σχέση με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου των ιδίων κεφαλαίων.(α)
- Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών (β)
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελάχιστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα (γ), και
- Καθιέρωση εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επικείμενου κινδύνου επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.(δ)

(α) Οι διαδικασίες αναφορικά με την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και την διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής :

- Επίβλεψη και εποπτεία από την Ανώτατη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος (i)
- Επάρκεια και τεκμηριωμένες διαδικασίες διαπίστωσης, εκτίμησης και υπολογισμού των αναγκών, σύμφωνα με τα πραγματικά ανοίγματα των τραπεζών, κεφαλαίων (ii)
- Περιεκτική αξιολόγηση και διαμόρφωση συστήματος παρακολούθησης και υποβολής αναφορών των αναλαμβανόμενων κινδύνων (iii), και
- Εσωτερικός έλεγχος.

(i) Τα Διοικητικό Συμβούλιο και οι εκτελεστικοί διευθυντές θα πρέπει:

- Να έχουν κατανοήσει τη φύση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και τη συσχέτιση τους με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων,
- Να διασφαλίσουν τη συμβατότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων με το προφίλ κινδύνου και το επιχειρηματικό σχέδιο της τράπεζας,
- Να προσδιορίσουν το όριο ανοχής κινδύνων της τράπεζας.

Το στρατηγικό σχέδιο της τράπεζας θα πρέπει να καθορίζει τις πραγματικές κεφαλαιακές ανάγκες, τις δυνητικές κεφαλαιακές υποχρεώσεις και τις πηγές άντλησης κεφαλαίων.

(ii) Τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας εκτίμησης κεφαλαιακών επιβαρύνσεων αποτελούν οι διαδικασίες :

- Διαπίστωσης, εκτίμησης και υπολογισμού των αναγκαίων κεφαλαίων,
- Που σχετίζουν τις κεφαλαιακές υποχρεώσεις με τα επίπεδα των αναλαμβανόμενων κινδύνων ,
- Εσωτερικού ελέγχου.

Για να γίνει η αξιολόγηση και η παρακολούθηση των αναλαμβανόμενων κινδύνων θα πρέπει τα πιστωτικά ιδρύματα να έχουν πληροφορίες για αυτούς. Οι πληροφορίες που θα παρέχονται θα πρέπει να αφορούν:

- Τα συστήματα διαβάθμισης κινδύνου,
- Την ανάλυση του χαρτοφυλακίου
- Τις τιτλοποιημένες απαιτήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και
- Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα και τον κίνδυνο συγκέντρωσης.

(iii) Η διαμόρφωση συστήματος παρακολούθησης και υποβολής αναφορών των αναλαμβανόμενων κινδύνων προς τη διοίκηση της τράπεζας θα παρέχει τη δυνατότητα στην τελευταία να:

- Εκτιμά το επίπεδο και την τάση των κινδύνων
- Την αξιολόγησης της ορθότητας των διαδικασιών υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων
- Τη διασφάλιση της διατήρησης των επαρκών ιδίων κεφαλαίων και της εναρμόνισης τους με τους στόχους της τράπεζας για την κεφαλαιακή τους επάρκεια, και
- Τον προσδιορισμό των μελλοντικών απαιτήσεων.

(iv) Εσωτερικός έλεγχος

Οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στο νέο σύμφωνο. Στα πλαίσια των διαδικασιών που θα ασκούνται εξετάζεται:

- Η καταλληλότητα των διαδικασιών υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων σε σχέση με το εύρος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της τράπεζας,
- Ο προσδιορισμός των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων,
- Η εγκυρότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται, και
- Η ορθότητα των μεθόδων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης.

(β) Οι εποπτικές αρχές θα διενεργούν έλεγχο σε περίπτωση που δεν καλύπτονται από τα αποτελέσματα των παραπάνω διαδικασιών. Ο έλεγχος θα αφορά τόσο την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων όσο και την εγκυρότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό τους. Η εξουσία των εποπτικών αρχών αποτελεί κατά ουσία εισαγωγικό στάδιο της εξουσίας άσκησης παρεμβατικής πολιτικής ασκούμενη με τέτοιο τρόπο που θα μιμείται την επιβαλλόμενη από την αγορά πειθαρχεία. Ο έλεγχος στα πλαίσια του δευτέρου πυλώνα από τις εποπτικές αρχές μπορεί να διεξάγεται:

- Με την περιοδική υποβολή αναφορών,
- Με την επιτόπια επίσκεψη εκπροσώπων της εποπτικής αρχής,
- Βάσει διαλόγου με τους εκπροσώπους του Δ.Σ. της τράπεζας, και
- Βάσει των πορισμάτων του εξωτερικού ελέγχου.

Επισημαίνεται ότι κατά την διαδικασία της εποπτικής εξέτασης οι εποπτικές αρχές εστιάζονται:

- Στην κεφαλαιακή επάρκεια,
- Στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων,
- Στο σύστημα υποβολής αναφορών, και
- Στη συμμόρφωση με τα κριτήρια υιοθέτησης των συγκεκριμένων προσεγγίσεων.

(γ) Σύμφωνα με την τρίτη βασική αρχή, οι εποπτικές αρχές μπορούν να διαμορφώσουν κατηγορίες - δείκτες για την διαπίστωση της καταλληλότητας του ύψους των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το τρέχον προφίλ κινδύνου των τραπεζών. Οι εποπτικές αρχές θα έχουν την δυνατότητα να απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υψηλότερους από τα ελάχιστα προβλεπόμενα όρια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα I αποσκοπούν συνύπαρξη ενός κατάλληλου κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας, για την αντιμετώπιση των κινδύνων του τραπεζικού κλάδου. Η Επιτροπή της Βασιλείας υποστηρίζει ότι πρέπει να υπάρχει ένα πρόσθετο κεφάλαιο

ασφαλείας, ικανό για να αντιμετωπίσει τους ενδεχόμενους ειδικούς κινδύνους και αβεβαιότητας σε ατομική βάση.

(δ) Οι εποπτικές αρχές μπορούν να λάβουν προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, σε περίπτωση επιδείνωσης των κεφαλαιακής ισχύος των τραπεζών. Μερικά από τα μετρά αυτά είναι τα παρακάτω:

- Η εντατικοποίηση της παρακολούθησης της συγκεκριμένης τράπεζας
- Ο περιορισμός ή απαγόρευση μερίσματος
- Η υποχρέωση διαμόρφωσης και υλοποίησης ισχυροποίησης της κεφαλαιακής βάσης, και
- Απαίτησης άμεσης άντλησης κεφαλαίων.

6.4 Ειδικά Θέματα

Το τρίτο Συμβουλευτικό κείμενο εισήγαγε μια σειρά από ειδικά στα οποία πρέπει να δώσουν έμφαση τόσο οι εποπτικές αρχές όσο και τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την διαδικασία παρακολούθησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων οδήγησε συμπερίληψη τους στον δεύτερο Πυλώνα. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι:

- Κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων
- Λειτουργικός κίνδυνος
- Πιστωτικός κίνδυνος

6.4.1 Κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων

Η Επιτροπή της Βασιλείας γνωρίζοντας την ετερογένεια των μεθόδων για την διαχείριση του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων, αποφάσισε να μην συμπεριληφθεί στις κεφαλαιακές απαιτήσεις του πρώτου Πυλώνα. Ωστόσο, γνωρίζοντας οι τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τα εσωτερικά τους συστήματα για την μέτρηση του κινδύνου, μπορεί να απαιτήσει, σε περίπτωση που κρίνει ότι τα ίδια κεφάλαια υπολείπονται για την έκθεση στο παραπάνω κίνδυνο, να:

- μειώσει τους αναλαμβανόμενους κινδύνους,
- επιβάλλει πρόσθετα κεφαλαιακές απαιτήσεις ή
- κάποιο συνδυασμό των προηγούμενων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας το Σεπτέμβριο του 2003 έδωσε στη δημοσιότητα για διαβούλευση με τους αρμόδιους φορείς, έκθεση αναφορικά με τη διαχείριση του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων στον οποίο εκτίθενται οι τράπεζες κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Στο κείμενο διαβούλευσης οι βασικές αρχές κατανέμονται σε δυο ενότητες οι οποίες είναι :

- Οι αρχές για τη διαχείριση του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων, και
- Οι αρμοδιότητες της εποπτικής αρχής.
- Στην πρώτη ενότητα αναπτύσσονται οι βασικές αρχές στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:
- Ο ρόλος του Δ.Σ και του συμβουλίου διευθυντών
- Καθιέρωση αποτελεσματικών πολιτικών και διαδικασιών διαχείρισης του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων
- Διαμόρφωση μηχανισμού μέτρησης και παρακολούθησης του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων
- Διενέργεια ανεξάρτητων ελέγχων της πολιτικής διαχείρισης του κινδύνου
- Παροχή πληροφοριών στην αρμόδια εποπτική αρχή αναφορικά με την έκθεση έναντι του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων
- Υποχρέωση δημοσιοποίησης στοιχείων επί της έκθεσης στον κίνδυνο.

Η δεύτερη ενότητα αφορά τις αρμοδιότητες της εποπτικής αρχής αναφορικά με την έκθεση των τραπεζών στον κίνδυνο εισοδήματος επιτοκίων από τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου. Ο κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίου απορρέει αποκλειστικά από τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και αποτελεί ένα από τα ειδικά θέματα στα οποία εστιάζουν οι εποπτικές αρχές κατά την παρακολούθηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών σύμφωνα με το δεύτερο πυλώνα του Συμφώνου της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια.

6.4.2 Λειτουργικός κίνδυνος

Κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, σύμφωνα με τις προσεγγίσεις του βασικού δείκτη και της τυποποιημένης προσέγγισης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τις εποπτικές αρχές ότι η ενδεχόμενη περιορισμένη αντιπροσωπευτικότητα των ακαθάριστων εσόδων ενός πιστωτικού ιδρύματος για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

6.4.3 Πιστωτικός κίνδυνος

Για τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου εξετάζονται τα παρακάτω θέματα:

- Ο τρόπος διενέργειας των προσομοιώσεων κρίσης
- Ορισμός αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων
- Λοιποί κίνδυνοι
- Κίνδυνοι μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, και
- Τιτλοποίηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

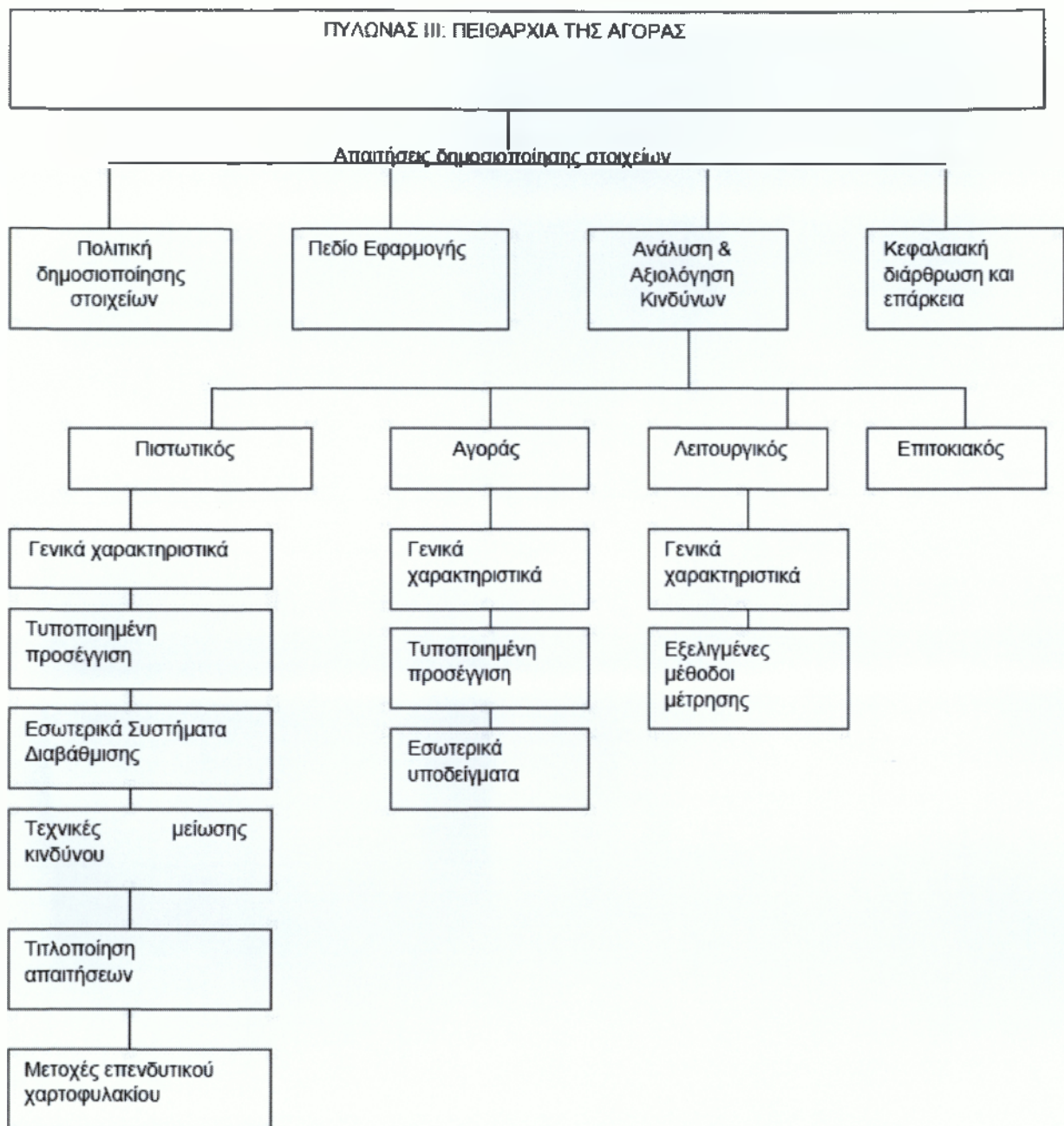
ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

7.1 Εισαγωγικές Παρατήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύεται και παρουσιάζεται ο τελευταίος πυλώνας της Βασιλείας ΙΙ, ο οποίος επικεντρώνεται στην διαφάνεια που πρέπει να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τις πληροφορίες και τους κινδύνους που δίνει στη δημοσιότητα. Η τρίτος πυλώνας θέτει διατάξεις στα πιστωτικά ιδρύματα για την σωστή δημοσίευση των στοιχείων καθότι η παραπληροφόρηση θα έχει ως αποτέλεσμα την λάθος εκτίμηση από τους επενδυτές με συνέπεια να επενδύσουν σε λάθος τράπεζα.

7.2 Σκοπός και ανάλυση του πυλώνα III

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Η Επιτροπή της Βασιλείας γνωρίζοντας ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει αν δημοσιοποιούν οφείλουν να δημοσιοποιούν του αναλαμβανόμενους κινδύνους και τις μεθόδους διαχείρισης για να μπορούν οι επενδυτές να αξιολογούν η τράπεζα. Με τον τρόπο αυτό οι αγορές θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς θα απαιτούν για κάθε πιστωτικό ίδρυμα υψηλότερο ή χαμηλότερο κόστος κεφαλαίων, το οποίο εξαρτάται από του ύψος των κινδύνων που αναλαμβάνει μια τράπεζα καθώς και από τις διαδικασίες και μεθοδολογίες διαχείρισης τους. Παρακάτω παρουσιάζεται διαγραμματικά οι τελευταίος πυλώνας της Βασιλείας.

Πηγή: Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία ΙΙ Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, σελ. 7

Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι η ενίσχυση της επιβαλλόμενης από τους συμμετέχοντες στην αγορά πειθαρχίας προς τη συνετή διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα, συνδέεται ως δικαιοπολιτικό αίτημα και με τον ηθικό κίνδυνο που απορρέει από την λειτουργία του δικτύου ασφαλείας του τραπεζικού συστήματος. Η έννοια

της πειθαρχίας διακρίνεται σε δυο αλληλοσυμπληρούμενες έννοιες, την άμεση πειθαρχία και την έμμεση πειθαρχία.

Η άμεση πειθαρχία αναφέρεται στην επιρροή που ασκούν οι μετέχοντες στην αγορά, στις επιχειρηματικές αποφάσεις της τράπεζας κυρίως μέσω της έκδοσης ενός χρηματοπιστωτικού τίτλου από την τράπεζα και το οποίο είναι ευαίσθητο στον κίνδυνο. Ο χρηματοπιστωτικός τίτλος, ο οποίος λέγεται χρέος μειωμένης εξασφάλισης, λόγω της μειωμένης εξασφάλισης των κομιστών σε περίπτωση πτώχευσης του εκδότη, έχουν συμφέρον να παρακολουθούν στενά την έκθεση των τραπεζών στο κίνδυνο και ακολούθως να διαμορφώνεται η απόδοση των τίτλων. Οι διακυμάνσεις των τίτλων παρέχουν στις εποπτικές αρχές ενδείξεις επιδείνωσης της φερεγγυότητας του πιστωτικού ιδρύματος.

Η έμμεση πειθαρχία αφορά στην διαδικασία ενσωμάτωσης δημοσιοποιημένων πληροφοριών πάσης φύσεως στην τιμή των μετοχικών τίτλων. Η επιτυχία της έμμεσης πειθαρχίας εξαρτάται από δυο παράγοντες την επαρκή γνωστοποίηση στοιχείων και την πεποίθηση των καταθετών ότι διατρέχουν κάποιο κίνδυνο.

Ο τελευταίος πυλώνας του νέου Συμφώνου αφορά την δημοσιοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικών όσο και ποσοτικών, από το πιστωτικό ίδρυμα που επιβάλλεται από την ίδια την αγορά, για την πειθαρχία προς τους κανόνες διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Ο πυλώνας III σκοπεύει να περάσει στην αγορά αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους, τους οποίους αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα και τις πολιτικές διαχείρισης τους. Οι πληροφορίες αυτές επιτρέπουν στους επενδυτές να αξιολογούν την έκταση των κινδύνων (χρηματοοικονομικούς και μη) των πιστωτικών ιδρυμάτων και να «επιβραβεύουν» ή να «τιμωρούν» κατά περίπτωση την συγκεκριμένη τράπεζα.

Η υποχρέωση δημοσιοποίησης των στοιχείων αφορά περισσότερο:

- Τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,
- Τις διαδικασίες διαχείρισης, και
- Την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων.

Επισημαίνεται ότι το τρίτο Συμβουλευτικό κείμενο, με απόφαση της Επιτροπής της Βασιλείας, περιορίζει τις υποχρεώσεις της δημοσιοποίησης αναλυτικών στοιχείων, κυρίως αναφορικά με τα συστήματα εσωτερικής αξιολόγησης και το πλαίσιο για την τιτλοποίηση.

7.3 Άλλες υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων

Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης του Πυλώνα III διακρίνονται σε:

- Υποχρεώσεις που ταυτίζονται με άλλες υποχρεώσεις (λογιστικές ή εισαγωγής στο χρηματιστήριο), και
- Υποχρεώσεις που δεν ταυτίζονται με άλλες.

Στην πρώτη περίπτωση οι τράπεζες μπορούν να αρκεστούν στην εκπλήρωση των λογιστικών ή άλλων υποχρεώσεων για να ολοκληρώσουν τα προβλεπόμενα από τον τρίτο πυλώνα.

Στην δεύτερη περίπτωση, οι τράπεζες μπορούν να δημοσιοποιήσουν με άλλα μέσα ή άλλους τρόπους (υποβολή εκθέσεων στην εποπτική αρχή, διαδίκτυο) παρέχοντας τις αναγκαίες υποδείξεις. Η Επιτροπή συνιστά οι δημοσιοποιήσεις να πραγματοποιούνται στο ίδιο τόπο σε μόνιμη βάση. Τέλος, οι εν λόγω δημοσιοποιήσεις δεν υπόκεινται σε εξωτερικό έλεγχο παρά μόνο αν προβλέπεται από τις διοικητικές αρχές.

7.4 Το κριτήριο σπουδαιότητας (materiality)

Η επιτροπή δεν υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα σε ελάχιστα όρια δημοσιοποίησης στοιχεία, αλλά αντίθετα επιτρέπει να αποφασίσουν το εύρος των πληροφοριών που θα δημοσιοποιήσουν βάσει του κριτηρίου σπουδαιότητας.

Σύμφωνα με το παραπάνω κριτήριο, μια πληροφορία θεωρείται σημαντική στο μέτρο που η μη δημοσιοποίησή της ή η ανεπαρκής δημοσιοποίησή της θα μεταβάλλει την απόφαση του επενδυτή.

7.5 Συχνότητα δημοσιοποίησης στοιχείων

Η δημοσίευση των στοιχείων από τα πιστωτικά ιδρύματα προβλέπεται να γίνονται σε εξαμηνιαία βάση. Υπάρχουν, ωστόσο, μια σειρά από εξαιρέσεις:

- Η δημοσιοποίησης στοιχείων ποιοτικών χαρακτήρα σχετικά με την πολιτική διαχείρισης των κινδύνων, τη μέθοδο υποβολής στοιχείων και τους αναγκαίους ορισμούς μπορούν να παρέχονται σε ετήσια βάση.
- Οι μεγάλες και διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι θυγατρικές τους, θα πρέπει ανά τρίμηνο να δημοσιοποιούν τα στοιχεία που αφορούν το ύψος των βασικών κεφαλαίων και της συνολικής τους κεφαλαιακής επάρκειας.
- Σε περίπτωση που οι πληροφορίες αφορούν την έκθεση σε κινδύνους υπόκεινται σε αλλαγές θα πρέπει να δημοσιοποιούνται σε τριμηνιαία βάση.
- Τέλος, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να δημοσιεύουν το ταχύτερο δυνατό πληροφορίες που κρίνονται σημαντικές.

7.6 Πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα

Πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα θεωρούνται εκείνες που η δημοσιοποίησή τους, με συνέπεια την χρήση τους από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, να υποσκάπτει σε ορούς ανταγωνισμού τη θέση της τράπεζας που τις πραγματοποιεί.

Η Επιτροπή της Βασιλείας θεωρεί ότι η δημοσιοποίηση στοιχείων επιτυγχάνει να συμβιβάσει τους αντίθετους στόχους της δημοσιοποίησης αφενός και της προστασίας των πληροφοριών εμπιστευτικού χαρακτήρα αφετέρου. Ωστόσο, όταν αυτό δεν επιτυγχάνεται η δημοσιοποίηση μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την θέση της τράπεζας στην αγορά. Για το λόγο αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να δίνουν στη δημοσιότητα γενικές επί του θέματος πληροφορίες καθώς και το λόγο που δεν τις επιτρέπει να προβούν σε αναλυτική υποβολή στοιχείων.

7.7 Το περιεχόμενο δημοσιοποίησης στοιχείων

Η υποχρέωση της δημοσιοποίησης στοιχείων διακρίνεται σε τέσσερις ενότητες:

- Πολιτική δημοσιοποίησης
- Πληροφορίες αναφορικά με το εύρος της εφαρμογής στα πλαίσια ενός ομίλου
- Στοιχεία αναφορικά με την κεφαλαιακή διάρθρωση και επάρκεια, και
- Ανάλυση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται και τεχνικές διαχείρισης των εν λόγω κινδύνων.

Όσον αφορά την πρώτη ενότητα, οι τράπεζες θα πρέπει να διαμορφώσουν μι πολιτική δημοσιοποίησης στην οποία θα καθορίζονται αφενός τα στοιχεία που θα δημοσιοποιεί η τράπεζα και αφετέρου θα προσδιορίζει τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στην συγκεκριμένη πολιτική.

Ο τρίτος πυλώνας με την βάση την δεύτερη ενότητα οφείλει να εφαρμοστεί σε ενοποιημένη βάση. Εξαιρούνται οι πληροφορίες που αφορούν τα ίδια κεφάλαια και τα στοιχεία αυτών καθώς θα πρέπει να υποβάλλονται ξεχωριστά τα στοιχεία για τις επιχειρήσεις του ομίλου. Οι υποχρεώσεις ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα διακρίνονται σε :

- Ποιοτικού χαρακτήρα:
 1. είναι η ονομασία της μητρικής επιχείρησης στα πλαίσια ενός ομίλου,
 2. σύντομη αναφορά στις διαφοροποιήσεις της λογιστικής ενοποίησης σε σχέση με την ενοποίηση για λόγους εποπτείας,
 3. τυχόν περιορισμούς αναφορικά με την χρήση των ιδίων κ ή άλλων κεφαλαίων μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου.

Οι πληροφορίες ποσοτικού χαρακτήρα αφορούν την κεφαλαιακή διάρθρωση των θυγατρικών επιχειρήσεων στα πλαίσια ενός ομίλου.

Στην Τρίτη ενότητα τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και την κεφαλαιακή επάρκεια. Στην πρώτη υποκατηγορία περιλαμβάνονται βασικές πληροφορίες για τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τα ποσοτικού χαρακτήρα στοιχεία περιλαμβάνουν:

- το σύνολο

1. των βασικών,
2. των συμπληρωματικών στοιχείων
3. βασικών και συμπληρωματικών στοιχείων

- τυχόν αφαίρεση στοιχείων από τα βασικά στοιχεία ή και τα συμπληρωματικά στοιχεία.

Στην δεύτερη υποκατηγορία σχετικά με την πολιτική της τράπεζας για την αντιμετώπιση για τον έλεγχο τη κεφαλαιακής επάρκειας, τα πιστωτικά ιδρύματα θα υποβάλλουν αναλυτικές πληροφορίες για καθένα κίνδυνο στους οποίους εκτίθενται κατά την άσκηση της δραστηριότητας τους και για τους οποίους έχουν την υποχρέωση παρακράτηση ιδίων κεφαλαίων.

Η τέταρτη ενότητα που αφορά τις τεχνικές διαχείριση των κινδύνων τους αναλαμβάνει ένα πιστωτικό ίδρυμα, η δημοσιοποίηση στοιχείων αφορά τους εξής κινδύνους:

- πιστωτικό κίνδυνο
- κίνδυνο αγοράς
- λειτουργικό κίνδυνο, και
- κίνδυνο εισοδήματος επιτοκίων.

Οι πληροφορίες σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο πρέπει να αφορούν:

- πληροφορίες ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα ανάλογα με την χρησιμοποιηθείσα προσέγγιση
- μετοχές επενδυτικού χαρτοφυλακίου
- τεχνικές άμβλυνση χαρτοφυλακίου
- θέματα τιτλοποίησης απαιτήσεων
- γενικές πληροφορίες ποιοτικού χαρακτήρα δηλαδή
- τη στρατηγική
- τα χαρακτηριστικά της πολιτικής διαχείριση κινδύνων
- το εύρος και την φύση των συστημάτων μέτρησης και υποβολής αναφορών, και
- την πολιτική αντιστάθμισης ή άμβλυνση των κινδύνων καθώς κα της μεθόδους
- διαρκής παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της παραπάνω πολιτικής

Όσο αφορά τον κίνδυνο αγοράς ή βασική διάκριση είναι στην μέθοδο που έχει αποφασίσει να χρησιμοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα.

Τέλος, για το λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο εισοδήματος προβλέπονται δημοσιοποίηση στοιχείων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Π – ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

8.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η μελέτη των επιπτώσεων στα πλαίσια των διερευνητικών ασκήσεων παρουσίασε μια έντονη διαφοροποίηση των επιπτώσεων τόσο σε επίπεδο χαρτοφυλακίων όσο και σε επίπεδο πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι βασικές επιδράσεις του νέου πλαισίου απλώνονται σε ποικίλους τομείς και εκφάνσεις της δομής και λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τόσο σε επίπεδο κριτηρίων εποπτικών αρχών όσο και, ιδίως, στις εσωτερικές διαδικασίες των πιστωτικών ιδρυμάτων, στη σύνθεση και διαφοροποίηση του πελατολογίου με συνέπειες για τους πελάτες αυτών και των επιχειρήσεων, στη δομή και λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος και επέκταση και στους ίδιους τους τραπεζοϋπαλλήλους και γενικότερα στην εν γένει εικόνα ενός οργανισμού.

Τα κυριότερα συμπεράσματα από τη μελέτη των επιπτώσεων είναι τα ακόλουθα:

8.2 Επιπτώσεις του νέου συμφώνου στα πιστωτικά ιδρύματα

Οι νέες ρυθμίσεις επιφέρουν αλλά και επιβάλουν αλλαγές και στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Νέοι ρόλοι γεννώνται και τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να τους αναλάβουν, ρόλοι οι οποίοι συνέχονται τόσο με την πληθώρα των πληροφοριών, τις οποίες πλέον επεξεργάζονται για την εκτίμηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου, όσο και με τη δημιουργία κινήτρων για τη μείωση των πιστωτικών κινδύνων με διάφορα μέσα.

- Σημαντική επίδραση αναμένεται να επιφέρει το νέο Σύμφωνο στα πιστωτικά ιδρύματα με έντονη δραστηριότητα στη λιανική τραπεζική, τα οποία, στα πλαίσια του νέου Συμφώνου, εκτιμάται ότι θα απολαμβάνουν τις μεγαλύτερες μειώσεις των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Αντιθέτως, τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία ειδικεύονται στην επενδυτική τραπεζική ή σε fee based δραστηριότητες, προβλέπεται ότι δεν θα επωφεληθούν από την ενδεχόμενη μείωση απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, δεδομένης της υψηλής κεφαλαιακής επιβάρυνσης, την οποία θα επωμιστούν εξαιτίας των αυξημένων απαιτήσεων που πρέπει να αναλάβουν για τη διασφάλιση έναντι του λειτουργικού κινδύνου.
- Κύριος στόχος και, ιδωμένο από την άλλη πλευρά, κύρια συνέπεια του νέου Συμφώνου, από την οποία κυρίως απορρέουν και οι λοιπές επιπτώσεις που εξετάζουμε στα πλαίσια του παρόντος κεφαλαίου, είναι η αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η υιοθέτηση των εξελιγμένων προσεγγίσεων συμβάλλει στην μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, για τα πιστωτικά ιδρύματα έναντι των διαφόρων κινδύνων. Το τελικό, ωστόσο, αποτέλεσμα εξαρτάται από την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού ενός χαρτοφυλακίου, δεδομένου ότι με το νέο Σύμφωνο οι συντελεστές στάθμισης διαμορφώνονται πολύ υψηλότεροι για τα εκτιμώμενα ως ανοίγματα υψηλού κινδύνου.
- Το νέο Σύμφωνο αναμένεται να επιδράσει, δίχως άλλο, στην επιχειρηματική λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και, ιδιαίτερα, στην τιμολόγηση των τραπεζικών προϊόντων, όπου αναμένεται ως συνέπεια η εμπέδωση ή επέκταση, κατά περίπτωση, της τιμολόγησης στη βάση του εκτιμώμενου κινδύνου (risk based pricing). Η μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων επιδρά, αδιαμφισβήτητα, στο κόστος της τραπεζικής διαμεσολάβησης και, κατά συνέπεια, στη διαμόρφωση του ύψους τιμολόγησης των χορηγήσεων, με πιθανότερη συνέπεια,

τη μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων. Ερώτημα, ωστόσο, παραμένει το κατά πόσο η εν λόγω συνέπεια δύναται ή σε κάθε περίπτωση επιλέγεται να διοχετευθεί στην οικονομική ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος εν γένει.

- Σημαντική επίπτωση της εφαρμογής των ρυθμίσεων του νέου Συμφώνου αποτελεί η διακράτηση ιδίων κεφαλαίων για την απορρόφηση ζημιών σε περίπτωση επέλευσης του λειτουργικού κινδύνου. Η καινοτομία αυτή του νέου Συμφώνου, αν και έχει τύχει αποδοχής από τα κράτη που θα εφαρμόσουν τις ρυθμίσεις της Βασιλείας II, στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους σε αυτά, δεν παύει, σε μια προσπάθεια αντικειμενικής αλλά και μακροπρόθεσμης μελέτης των επιπτώσεων της, να συγκαταλέγεται στα αμφιλεγόμενα σημεία του νέου Συμφώνου. Πέραν του γεγονότος ότι δεν υφίσταται ένας αντικειμενικός ορισμός της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου, εκτιμάται από μερίδα μελετητών ότι είναι αμφίβολη η ορθότητα υπολογισμού του εν λόγω κινδύνου βάσει οικονομετρικών μοντέλων. Επιπλέον, υποστηρίζεται η άποψη ότι το ζήτημα του λειτουργικού κινδύνου θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα, ήτοι στα πλαίσια της διαδικασίας εποπτικής εξέτασης.
- Σύμφωνα με το νέο Σύμφωνο αυξημένη παρουσιάζεται η έκταση της εξουσίας των εποπτικών αρχών στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων κινδύνων. Συνέπεια αυτής της δυνατότητας, υποστηρίζεται από πληθώρα πιστωτικών ιδρυμάτων ότι, μπορεί να είναι η μετάβαση σε καθεστώς αυτόματης αύξησης των κεφαλαιακών βαρών, αύξηση η οποία θα καθοδηγείται από τη βούληση των εποπτικών αρχών, χωρίς να λαμβάνει υπόψη, κατά ανάγκη, την ιδιαιτερότητα κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η προβληματική αναφορικά με την εναρμονισμένη υλοποίηση των διατάξεων του δεύτερου πυλώνα από τις κατά περίπτωση αρμόδιες εποπτικές αρχές, ιδίως αναφορικά με τα διεθνώς δραστηριοποιούμενα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία οφείλουν συχνά να συμμορφώνονται με το κανονιστικό πλαίσιο διαφορετικών έννομων τάξεων.
- Τέλος, άμεση επίπτωση του νέου Συμφώνου για τα πιστωτικά ιδρύματα αποτελεί η υποχρέωση δημοσιοποίησης στοιχείων του τρίτου πυλώνα. Η υποχρέωση αυτή εκτιμάται ότι θα έχει ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση των υποχρεώσεων υποβολής στοιχείων προς τις εποπτεύουσες αρχές, αυξάνοντας κατά αυτόν τρόπο αυτό το κόστος λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στο πνεύμα αυτό διατυπώνεται η άποψη της αναγκαιότητας εναρμόνισης αυτών, στο μέτρο του

δυνατού, με οιοσδήποτε άλλες υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων υπέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

- Το νέο Σύμφωνο προτείνει την υιοθέτηση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας από οίκους αξιολόγησης. Η προσέγγιση αυτή φαίνεται να επιφέρει ως περαιτέρω συνέπεια την ασύγχρονη μεταβολή των κεφαλαιακών απαιτήσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με τις φάσεις του οικονομικού κύκλου. Αιτία του φαινομένου αυτού εικάζεται ότι θα είναι η χρονική υστέρηση των εκτιμήσεων των αξιολογικών οίκων, οι οποίοι μεταβάλλουν τις βασισμένες σε αξιολογικά, κυρίως, στοιχεία εκτίμησης τους, μόνο όταν η πιθανότητα βραχυχρόνιας αντιστροφής τους είναι πολύ μικρή, προκειμένου να αποφευχθεί η μεταβλητότητα των αξιολογήσεων. Ενδέχεται, συνεπώς, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να κορυφώνονται μετά από την πάροδο της οικονομικής ύφεσης και ενώ οι αυξήσεις των εταιρικών πτωχεύσεων θα έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Αντίστοιχα, είναι δυνατό, κατά τη διάρκεια κορύφωσης της οικονομικής ύφεσης, τα πιστωτικά ιδρύματα να μην έχουν κρατήσει το μέγιστο μέγεθος κεφαλαιακών απαιτήσεων και, συνεπώς, να καθίστανται ευάλωτα σε συστημικές κρίσεις.

Το μέτρο της επίπτωσης των νέων προτάσεων της Βασιλείας II διαφαίνεται και από το βαθμό επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων, όπως της διασφάλισης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της επικράτησης όρων ισοδύναμου ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Πράγματι, εκτιμάται ότι σε διεθνές επίπεδο η εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων θα επιτύχει τη βελτίωση της οικονομικής σταθερότητας. Μέτρα για την ενίσχυση της αποτελούν οι προειδοποιήσεις στις οποίες θα δύνανται να προβαίνουν οι εποπτικές αρχές μέσω των πραγματοποιούμενων δημοσιεύσεων, η δημοσίευση των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα, η ανάλυση των σεναρίων και η μεγαλύτερη βαρύτητα που θα δοθεί στις υιοθετούμενες εσωτερικές, αλλά και εξωτερικές, αξιολογήσεις.

Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, και αναφορικά με το διακηρυγμένο στόχο του Συμφώνου για την επίτευξη ισότιμων όρων ανταγωνισμού εκφράζεται έντονος προβληματισμός, στη βάση της συμβατότητας της απονομής στις εποπτικές αρχές διακριτικής ευχέρειας αναφορικά με την εφαρμογή μιας σειράς ζητημάτων. Η επιλογή από τις εποπτικές αρχές της μεθόδου υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του διατραπεζικού

πιστωτικού κινδύνου είναι πράγματι πιθανό να δημιουργήσει ηθικές και πολιτικές δεσμεύσεις ή πιέσεις στις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσης, με αυξημένη την πιθανότητα αυτές να «επεμβαίνουν» για να διασώζουν τα πιστωτικά ιδρύματα της επικράτειας τους από ενδεχόμενα προβλήματα. Είναι, επιπλέον, φανερό ότι η μη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στο ίδιο κράτος πιθανώς να δημιουργήσει κινδύνους σε επίπεδο διοίκησης και λήψης αποφάσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος. Η νόθευση του ανταγωνισμού είναι πιθανό να επέρχεται, εφόσον ο συντελεστής στάθμισης πιστωτικού κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος, θα συνδέεται άμεσα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης και θα καθορίζεται, εξωγενώς, βάσει των μακροοικονομικών εξελίξεων σε αυτή.

Τα ανωτέρω στοιχεία σκιαγραφούν σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα επίτευξης ενός εκ των κυρίων στόχων, αυτού της διασφάλισης όρων ανταγωνισμού. Ο στόχος αυτός υφίστατο ήδη στα πλαίσια του πρώτου Συμφώνου του 1988 και εξακολουθεί να επιδιώκεται, όχι όμως και να επιτυγχάνεται πλήρως, στα πλαίσια της νέας Συμφωνίας Βασιλεία II .

8.3 Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Είναι γνωστό, ότι ένα μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο ανήκουν στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Για την ανάπτυξη και την εδραίωσή τους στην σύγχρονη οικονομία χρειάζονται στήριξη δηλαδή χρηματοδότηση από τα πιστωτικά ιδρύματα ή από κρατικές ενισχύσεις. Συγκριμένα σύμφωνα μετά στατικά στοιχεία από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία για το έτος 2005, το ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανέρχονταν στο 90,4% των συνολικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα, δηλαδή 719.018 από τις 795.556 επιχειρήσεις.

Οι τράπεζες αναγνωρίζοντας την ανάγκη για εύρεση κεφαλαίων των επιχειρήσεων αυτών με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη παρέχουν μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών, οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν στην χάραξη και υλοποίηση της στρατηγικής, στην διάνοιξη νέων αγορών και στην εκμετάλλευση ευκαιριών. Η αιτία όμως της δύσκολης ανάπτυξης τους σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις ήταν η δυσκολία ότι τα πιστωτικά ιδρύματα μέχρι πριν λίγα χρόνια δεν χρηματοδοτούσαν ή δεν μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν οι επιχειρήσεις αυτές λόγω των περιορισμένων υπηρεσιών.

Πρόσφατα, κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2007, ο ρυθμός αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στο 19,3 % σε αντίθεση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006 που ήταν 16,8% και παρουσιάζεται από τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 7			
Χρηματοδότηση εγχώριων επιχειρήσεων από τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (ΝΧΙ) στην Ελλάδα (% σε ετήσια βάση)			
	2005	2006	2007
Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ⁽¹⁾	Δ' τρίμηνο 12,7	Δ' τρίμηνο 16,8	Δ' τρίμηνο 19,3
(1) Λαμβάνονται υπόψη και τα ομόλογα επιχειρήσεων που διακρατούν στα χαρτοφυλάκιά τους τα ΝΧΙ, καθώς και τα τιμολογημένα δάνεια. Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2007-2008, Φεβρουάριος 2008, σελ. 80			

Πηγή: <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistima2008s.pdf>

Η αύξηση των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων στις επιχειρήσεις στα χαμηλά επιτόκια χρηματοδοτήσεων όσο στο ότι τα πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με την Βασιλεία II οφείλουν να κάνουν λεπτομερέστερη αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κατά την χορήγηση πιστώσεων και δανείων.

8.4 Επιπτώσεις του νέου συμφώνου στις επιχειρήσεις

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων που εδρεύουν και λειτουργούν στην Ελλάδα είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Είναι λογικό λοιπόν, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να στραφούν στην προσέλκυση για χρηματοδότηση τους.

Ένας μεγάλος αριθμός δανείων που χορηγούν οι τράπεζες σε πελάτες είναι τα δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Μέχρι τώρα για την χορήγηση ενός τέτοιου δανείου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να χορηγήσουν ένα επιχειρηματικό δάνειο χρειάζονταν προσωπικές εξασφαλίσεις του δανειολήπτη. Με την επέλευση του Συμφώνου της Βασιλείας, οι τράπεζες δεν είναι υποχρεωμένες να χορηγούν δάνεια σε επιχειρήσεις με προσωπικές εξασφαλίσεις.

Όσον αφορά τις επιχειρήσεις το νέο σύστημα δεν παρουσιάζει εκπλήξεις, κραδασμούς ή ανυπέρβλητες δυσκολίες. Για τη μεγάλη πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων οι νέοι συντελεστές δε θα συνεπάγονται συνταρακτικές ή απότομες αλλαγές. Και μάλιστα, οι καλές επιχειρήσεις θα ωφεληθούν. Συγκεκριμένα:

- Για τις επιχειρήσεις που δε θα βαθμολογούνται από εταιρεία αξιολόγησης, όπως και για εκείνες που θα αξιολογούνται με μεσαία βαθμολογία (από BB- μέχρι BBB+), η στάθμιση κινδύνου και το κόστος των τραπεζικών συναλλαγών θα είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με τα σημερινά.
- Για τις επιχειρήσεις που θα βαθμολογούνται με υψηλό rating (από A-και πάνω), το κόστος των τραπεζικών συναλλαγών θα είναι χαμηλότερο από σήμερα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη παρατηρείται διεθνώς, μια τάση συμπίεσης του κόστους συναλλαγών για τις επιχειρήσεις υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας, καθώς ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα πιέζει προς αυτήν την κατεύθυνση.

Εκεί που η εικόνα ίσως θα αλλάξει, είναι για τις επιχειρήσεις που θα βαθμολογούνται με χαμηλό rating (κάτω από BB-). Αυτές θα αντιμετωπίσουν υψηλότερο κόστος τραπεζικών συναλλαγών, διότι στην περίπτωσή τους ο συντελεστής στάθμισης των κινδύνων θα είναι υψηλότερος, και επομένως, τα υποχρεωτικά εποπτικά κεφάλαια για την τράπεζα θα είναι περισσότερα. Ωστόσο και στην περίπτωση αυτή, η κατάσταση δε δικαιολογεί πανικό. Στην αρχή, αλλά πάντως όχι για απεριόριστο χρονικό διάστημα, οι επιχειρήσεις θα μπορούν να επιλέξουν να μη βαθμολογούνται από εταιρεία αξιολόγησης. Θα έχουν έτσι το χρόνο να δημιουργήσουν ένα ιστορικό καλών επιδόσεων, ώστε όταν έρθει η ώρα να βαθμολογηθούν, να επιτύχουν υψηλό rating. Αυτό βέβαια προϋποθέτει ότι στο διάστημα αυτό, οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις θα συνεργάζονται με τράπεζες οι οποίες θα εφαρμόζουν την τυποποιημένη προσέγγιση. Διότι στην άλλη περίπτωση, οι επιχειρήσεις θα βαθμολογούνται αυτόματα με βάση τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης που θα εφαρμόζουν οι τράπεζες μετά από έγκριση της εποπτικής αρχής.

Στο νέο αυτό ρυθμιστικό περιβάλλον, κάθε επιχείρηση πρέπει να βρει την τράπεζα που της ταιριάζει. Ορισμένες τράπεζες είναι πιθανό να χρειασθούν περισσότερο χρόνο για να εφαρμόσουν τη μέθοδο της εσωτερικής αξιολόγησης. Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγει ότι με τους νέους κανόνες δημιουργείται «κίνητρο εποπτικών κεφαλαίων» σε όλες τις τράπεζες για να μεταβούν, έστω σταδιακά, από την «τυποποιημένη» μέθοδο στη μέθοδο

της «εσωτερικής αξιολόγησης». Ίσως λοιπόν δεν είναι πρόωρο να επισημανθεί από τώρα η ακόλουθη «τεχνική» λεπτομέρεια και ένα πιθανό «πρακτικό» αποτέλεσμα της..

Ενώ και στις δύο μεθόδους ο συντελεστής στάθμισης των κινδύνων για τους «καλούς» πελάτες είναι περίπου ίδιος, στη μέθοδο της εσωτερικής αξιολόγησης ο συντελεστής για τους «μη καλούς» πελάτες θα κλιμακώνεται και θα μπορεί να φτάσει μέχρι και το 625% (αντί για το μέγιστο 150% στην τυποποιημένη μέθοδο). Αυτό σημαίνει ότι για τους «πολύ κακούς» πελάτες, σε κάθε €100 δάνειο η τράπεζα θα πρέπει να τηρεί €50 εποπτικά κεφάλαια. Δηλαδή, στις περιπτώσεις αυτές το κόστος εποπτικών κεφαλαίων θα είναι υπέρογκο. Υπάρχει έτσι πιθανότητα για όσες τράπεζες θα εφαρμόζουν τη μέθοδο της εσωτερικής βαθμολόγησης να απομακρυνθούν βαθμιαία από τους «μη καλούς» πελάτες, λόγω των υψηλών εποπτικών κεφαλαίων που στην περίπτωσή τους θα συνεπάγεται η εφαρμογή της μεθόδου αυτής.

Πρακτικά, μπορεί να παρουσιασθεί η ανάλυση του παρακάτω η οποία δείχνει την σύγκριση των δυο βασικών μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τον εξωτερικό οίκο Standard's & Poor's, καθώς οι τράπεζες για μεγάλα ανοίγματα προτιμούν να αξιολογήσουν τις επιχειρήσεις οι εξωτερικοί οίκοι όπως οι Moody's , η Standard's & Poor's κ.α.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Σύγκριση Τυποποιημένης και Θεμελιώδους Προσέγγισης Εσωτερικών Συστημάτων
Διαβάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου

Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας (S & P)	Πιθανότητα Πτώχευσης * (%)	Τυποποιημένη Προσέγγιση Συντελεστής Στάθμισης (%)	Θεμελιώδης Προσέγγιση Συντελεστής Στάθμισης (%) **	Σύγκριση Θεμελιώδους & Τυποποιημένης Προσέγγισης
(1)	(2)	(3)	(4)	(5) = (4) / (3)
ΛΛΛ	0	20	14,1***	0,71
ΛΑ+	0	20	14,1***	0,71
ΛΑ	0	20	14,1***	0,71
ΛΑ-	0,03	20	14,1	0,70
<i>Κατηγορία ΛΑ</i>	<i>0,01</i>	<i>20</i>	<i>14,1***</i>	<i>0,71</i>
A+	0,02	50	14,1***	0,22
A	0,05	50	19,1	0,38
A-	0,05	50	19,1	0,38
<i>Κατηγορία A</i>	<i>0,04</i>	<i>50</i>	<i>16,7</i>	<i>0,33</i>
BBB+	0,12	100	32,8	0,33
BBB	0,22	100	47,9	0,48
BBB-	0,35	100	64,3	0,64
<i>Κατηγορία BBB</i>	<i>0,22</i>	<i>100</i>	<i>47,9</i>	<i>0,48</i>
BB+	0,44	100	74,3	0,74
BB	0,94	100	120,2	1,20
BB-	1,33	100	149,5	1,49
<i>Κατηγορία BB</i>	<i>0,98</i>	<i>100</i>	<i>123,4</i>	<i>1,23</i>
B+	2,91	150	241,5	1,61
B	8,38	150	440,1	2,93
B-	10,32	150	490,2	3,27
<i>Κατηγορία B</i>	<i>5,3</i>	<i>150</i>	<i>342,5</i>	<i>2,28</i>
<i>Κατηγορία CCC</i>	<i>21,94</i>	<i>150</i>	<i>625</i>	<i>4,17</i>

* Standard & Poor's: Ratings Performance 2000 Special Report – Static Pool Average Cumulative Default Rates.

** Οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου έχουν υπολογιστεί με βάση την υπόθεση ότι: α) η ζημιά σε περίπτωση πτώχευσης (Loss Given Default - LGD) θα ανέλθει στο 50% του πιστωτικού ανοήματος και β) θα λιμνιάζουν ανάλογη τιμή 12,5 X LGD = 625 (βλέπε υποσημ. 26).

*** Οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου έχουν υπολογιστεί με βάση το ελάχιστο επίπεδο πιθανότητας πτώχευσης (0,03%) για τις επιχειρήσεις που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας.

Πηγή: Standard & Poor's, Επιτροπή της Βασιλείας και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Πηγή: http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/2-3_2001/05%20.pdf

Από τον παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι αν μια επιχείρηση αξιολογηθεί και πάρει βαθμολογία BBB+ έως BB- , η πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων είναι μεταξύ 0,12% έως 1,33% αντίστοιχα. Ωστόσο για δυο εταιρείες που σταθμίζονται σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο με συντελεστή 100%, και η μια εκ των δυο εταιρειών έχει 11 φορές

μεγαλύτερη δυνατότητα πτώχευση σε ένα έτος από την άλλη με αποτέλεσμα να μην αντανakλάται ο πραγματικός πιστωτικός κίνδυνος και να δημιουργεί ευκαιρίες αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Οι επιχειρήσεις που έχουν βαθμολογία μεταξύ AAA ως A-, δηλαδή κυρίως μεγάλες επιχειρήσεις και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα έχουν τον ίδιο συντελεστή στάθμισης, με αποτέλεσμα την ευνοϊκότερη μεταχείριση και προσέλκυση των δεύτερων είναι πιθανόν να δημιουργήσει αύξηση του κόστους χρηματοδότησης στις πρώτες. Είναι πιθανόν το κόστος χρηματοδότησης προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να αυξηθεί λόγω ότι δεν θα είναι αποδεκτό η εμπράγματο εξασφάλιση και αναγνωρίζεται μόνο οι χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις σε συνδυασμό με τα παραπάνω έχοντας ως αντίκτυπο μεγαλύτερη διακράτηση κεφαλαίων έναντι των δανείων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η στάθμιση των μη αξιολογημένων εταιρειών με συντελεστή 100% σε αντίθεση με επιχειρήσεις χαμηλότερης πιστοληπτικής ικανότητας που έχουν βαθμολογηθεί μεταξύ BB- και B- και σταθμίζονται με συντελεστή 150%, είναι πιθανόν μεγάλες εταιρείες να μην αξιολογηθούν και να έχουν ευνοϊκότερους όρους δανεισμού, συνεπώς και χρηματοδότησης.

8.5 Η λιανική τραπεζική στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερα νοικοκυριά κάνουν αιτήσεις για χορήγηση τόσο καταναλωτικών δανείων όσο στεγαστικών δανείων. Συγκεκριμένα η ροή χρηματοδότησης για το Μάρτιο του 2009 ανήλθε σε 127 εκατ. Ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης μειώθηκε στο 9,2% έναντι 10,3% του Φεβρουάριου του 2009.

Αναλυτικότερα, η καθαρή ροή των στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 199 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο του 2009 και ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους παρουσίασε περαιτέρω επιβράδυνση (Μάρτιος 2009: 8,7%, Φεβρουάριος 2009: 9,6%, Δεκέμβριος 2008: 11,5%).

Τα καταναλωτικά δάνεια σημείωσαν καθαρή μείωση κατά 56 εκατ. ευρώ και ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους επιβραδύνθηκε σε 10,9%, έναντι 12,3% το Φεβρουάριου του 2009 (Δεκέμβριος 2008: 16,0%).

Τέλος, τα «λοιπά» δάνεια προς τα νοικοκυριά παρουσίασαν καθαρή αρνητική ροή 17 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο του 2009 και ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής τους επιβραδύνθηκε σε 2,4% από 5,8% τον προηγούμενο μήνα (Δεκέμβριος 2008: 9,5%).

Η μείωση των καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων οφείλεται στην πρόσφατη οικονομική κρίση η οποία επηρέασε σημαντικά το τραπεζικό κλάδο. Ωστόσο, με την εφαρμογή της Βασιλείας II τείνουν να ευνοηθούν τα νοικοκυριά.

8.6 Επιπτώσεις του νέου συμφώνου στους δανειολήπτες

- Οι νέες ρυθμίσεις αλλάζουν τα δεδομένα και στη διαμόρφωση της βάσης του πελατολογίου των πιστωτικών ιδρυμάτων, η σύνθεση του οποίου διαμορφώνει πλέον ως ένα βαθμό το ύψος των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Δημιουργείται, συνεπώς, η ανάγκη «ευκολότερης» αναγνώρισης των πελατών, η οποία θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω της αναλυτικότερης εξέτασης τους, τη δημιουργία υποδομών για την παροχή περισσότερων στοιχείων μεγαλύτερης ακρίβειας και αξιοπιστίας από τους πελάτες και τη χρήση των εσωτερικών ή εξωτερικών συστημάτων αξιολόγησης (rating) για την επιλογή, την ταξινόμηση των πελατών και την εκτίμηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου.
- Η μετάβαση από το υφιστάμενο σύστημα στο ρυθμιστικό πλαίσιο, που επιχειρεί να εισάγει η Βασιλεία II, το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη συνθετότητα και πολυπλοκότητα, συνιστά αδιαμφισβήτητη ριζική αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η υλοποίηση των εσωτερικών συστημάτων συνεπάγεται υψηλό κόστος για τα πιστωτικά ιδρύματα, μέρος του οποίου είναι πιθανόν να επιχειρηθεί να μετακυλιθεί στον πελάτη. Εκτιμάται ότι μεγάλος αριθμός πιστωτικών ιδρυμάτων θα εξαναγκαστεί να περιορίσει ορισμένες δραστηριότητες, δεδομένου ότι δεν θα μπορούν να συναγωνιστούν τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία θα έχουν υιοθετήσει τις εσωτερικές μεθόδους. Εκφράζεται ο φόβος ότι το κόστος συμμόρφωσης με το νέο πλαίσιο θα υπερφαλαγγίσει, ενδεχομένως, τα αναμενόμενα οφέλη από τη χρήση των περισσότερο ευαίσθητων στον κίνδυνο μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

8.7 Επιπτώσεις του νέου συμφώνου στους τραπεζοϋπαλλήλους

- Τα κυριότερα συμπεράσματα για τις επιπτώσεις του νέου συμφώνου παρουσιάζονται κατωτέρω:
- Το νέο Σύμφωνο θα επιδράσει, άμεσα, σε επίπεδο κριτηρίων Εποπτικών Αρχών. Στην προσπάθεια εφαρμογής των ρυθμίσεων του, γεννιέται μια πληθώρα νέων προβλημάτων τα οποία οι εποπτικές αρχές οφείλουν να αντιμετωπίσουν. Τα προβλήματα αυτά σχετίζονται με την κατανόηση των νέων εννοιολογικών προσεγγίσεων, την αναζήτηση και τη διαχείριση του αυξανόμενου όγκου των δεδομένων, καθώς και το κόστος δημιουργίας των υποδομών εναρμόνισης, το κόστος το οποίο συνίσταται σε κόστος ευκαιρίας, το οποίο προκύπτει λόγω της ανάγκης εναρμόνισης, κόστος οργάνωσης και δημιουργίας υποδομών και κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και συστήματα.
- Σημαντική εκτιμάται και η επίδραση των ρυθμίσεων του νέου Συμφώνου στη διαμόρφωση των εσωτερικών διαδικασιών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η απόπειρα βελτιωμένης εκτίμησης του κινδύνου, όπως αυτή επιχειρήθηκε να αναλυθεί ανωτέρω, στα πλαίσια μελέτης των επιμέρους ρυθμίσεων του νέου συμφώνου, απαιτεί αδιαμφισβήτητα την επεξεργασία μεγαλύτερου όγκου δεδομένων, τα οποία δεν μπορούν να αξιολογηθούν στη μεγάλη πλειοψηφία των πιστωτικών ιδρυμάτων, από τα υφιστάμενα συστήματα εκτίμησης κινδύνων. Δημιουργεί, συνεπώς, επιτακτική το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο την ανάγκη για τη διαμόρφωση μιας εταιρικής κουλτούρας σωστής διαχείρισης των κινδύνων, η οποία θα βασίζεται σε δημιουργία κινήτρων για την προσέλκυση πελατών, στη υιοθέτηση κωδικών τραπεζικής, ηθικής και δεοντολογίας και, βεβαίως, στην εδραίωση αξιόπιστων διαδικασιών αναφορικά με την διαχείριση των κινδύνων. Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να στηρίζονται αφενός στη σωστή συλλογή των δεδομένων και αφετέρου στη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της.

Τα ερωτήματα που δημιουργούνται είναι με ποιόν τρόπο η τράπεζα θα αποκτήσει ικανά εξειδικευμένα στελέχη για την αντιμετώπιση των αλλαγών που επιφέρει το νέο σύμφωνο. Από την ελεύθερη αγορά με εκπαίδευση των υπαλλήλων της; Ποιος τρόπος είναι ο φθηνότερος και αποτελεσματικότερος;

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα δεδομένα θα προσληφθούν εξειδικευμένοι Risk Managers αλλά θα γίνουν και εκπαιδεύσεις νέων στελεχών των τραπεζών. Επειδή όμως οι πρακτικές αυτές χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους και χρήση λογισμικών, θα επιλέγονται σε κάθε περίπτωση νέοι που μπορούν να λειτουργήσουν τα συστήματα αυτά. Η χειρότερη εκδοχή είναι η εξωτερίκευση μέρους ή του συνόλου αυτών των εργασιών με χρησιμοποίηση ξένων ή ελληνικών εταιριών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Γίνεται σαφές, κατόπιν των ανωτέρω ότι το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο επιφέρει έναν κυκεώνα εξελίξεων για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εποπτικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του. Η νέα συμφωνία οδηγεί σε μια πρωτοφανή εποπτική αλλαγή, η οποία, όπως επισημάνθηκε, αναμένεται να επιφέρει μια πληθώρα επιπτώσεων σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, τις σχέσεις με τους μετόχους και τους πελάτες τους. Ορατή εξέλιξη της παραπάνω έντασης διαφαίνεται η αναταραχή στο χρηματοπιστωτικό χώρο, μέσω της επέλευσης κύματος συγχωνεύσεων και εξαγορών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ανάγκη που είχε προκύψει για αναθεώρηση του προϋπάρχοντος πλαισίου, και την ανάγκη για μετάβαση από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II. Είναι επίσης, σαφές ότι το νέο πλαίσιο βασίζεται στο σημερινό τρόπο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η πολυπλοκότητα, ωστόσο, που το χαρακτηρίζει μειώνει την ευελιξία του. Η ενδεχόμενη δυσκολία των μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων να ανταποκριθούν στα νέα πρότυπα κεφαλαιακής επάρκειας οδηγούν αναπόφευκτα στην αναθεώρηση του νέου πλαισίου. Επομένως το ενδεχόμενο μιας νέας Βασιλείας είναι ορατό και δεν μπορεί να αποκλειστεί. Μένει να φανεί από τις εξελίξεις αν θα έχουμε επιστροφή στη Βασιλεία I ή μια νέα εξέλιξη του νέου πλαισίου. Ο χρόνος θα δείξει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΑ

1. Μαλανδράκης Κ. Ιωάννης, Βασιλεία ΙΙ και πιστωτικός κίνδυνος: Το Θεωρικό υπόβαθρο και ένα υπόδειγμα εκτίμησης πιστωτικού κίνδυνου, Πολυτεχνείο Κρήτης , Χανιά 2007.
2. Παπαμιχαήλ Ευτυχία, Βασιλεία ΙΙ Μια Παγκόσμια Πρόκληση για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς 2006.
3. Βασίλης Χουλιάρης «Βασικές Αρχές Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων» Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Βακάλη.

ΑΠΟ ΤΟ ΙΝΤΕΡΝΕΤ

1. http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/2-3_2001/05%20.pdf
<http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistima2008s.pdf>
2. www.econ.uoi.gr/metaptixiakes_spoudes/ergasies%20Msc/2006_07/merkourh/Merkourh.pdf
3. <http://www.capital.gr/news.asp?Details=342108>
4. http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view
5. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:076E:0103:0107:EL:PDF>
6. <http://elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc>